

706
ΙΩΑΝΝΗ ΤΡΩΪΣΚΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΟΛΥΜΑΘΕΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΩ,

ΦΟΡΟΣ ΣΕΒΑΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Τὸ μετὰ χειρας Τυπικὸν ἐκδίδωμι καὶ πρὸς συμπλήρωσιν μὲν τῆς ἱστορίας τῆς ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου σεβασμίας μονῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς γνῶσιν τῶν περὶ ἐαυτοῦ βιογραφικῶν εἰδήσεων, ὥς ἐκτίθησιν ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ὅστις καὶ ἐν ἐτέρῳ Τυπικῷ λαλεῖ περὶ ἐαυτοῦ· ἐκεῖνο πρὸ δεκαετίας ἐξέδωκεν ἐν Πετροπόλει ὁ γεραρὸς καθηγητὴς Ἰωάννης Τρωΐσκυς⁴, τὸ δὲ παρόν, ἀνατεθειμένον αὐτῷ, κατὰ καθῆκον ὡς φόρος σεβασμοῦ πρὸς ἄνδρα καθοσιώσαντα σύμπαντα τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας, ἔστι μνημεῖον οἰονεὶ ἱστορικὸν τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος.

§

Ὁ βουνὸς ἢ Ὄρος τοῦ Αὐξεντίου γινώσκομεν ὅτι ἐστὶ τὸ ὕπερθεν τοῦ βιθυνικοῦ χωρίου Ἐρέγκιοι βου-

⁴ Imperatoris Michaelis Palaeologi de Vita sua opusculum, necnon Regulae quam ipse monasterio S. Demetrii praescripsit fragmentum· nunc primum edidit Ioannes G. Troitzki. Ἐν Πετροπόλει, 1885, σελ. ἐν ὧν 51. Περίληψιν δὲ τοῦ προλόγου τοῦ φυλλαδίου τούτου βλέπε ἐν τόμῳ Β' τοῦ Δελτίου τῆς ἐν Ἀθήναις ἱστορικῆς καὶ ἑθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος· σελ. 522—531.

νὸν τὸ τουρκιστὶ λεγόμενον Καῖς Δάγ (Ka-ich-Dagh), κατὰ τὰς ἐρεῦνας τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου Γ. Πα-σπάτη¹, ὅς ἦ τε μελέτη τῶν βυζαντινῶν ιστοριογράφων καὶ ἡ τοῦ τόπου σύντομος ἐξέτασις ἐπικυροῖ. Τὸν βουνὸν οἱ συγγραφεῖς τῶν «Βιθυνικῶν» ἐπίστευσαν² κείμενον ὑπερθεῖν τῶν χωρίων Ἀρβανιτοχωρίου καὶ Κατιρλί τῶν ἐν τῷ Ἀστακηνῷ κόλπῳ, ἀλλ' ἡ τοιαύτη πεποιθήσις ἀπεδείχθη ἤδη μακρὰν κειμένη τῆς ἀληθείας³.

Τὴν κλησιν ὄρος ἡ βουνὸν Αὐξεντίου ἔλαβεν ὁ βουνὸς ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ε' αἰῶνος, ὀφείλει δ' αὐτὴν εἰς τὸν ὅσιον Αὐξέντιον, τὸν ἐπὶ πολυετίαν ἐν αὐτῷ μονάσαντα. Συλλογὴ τῶν περὶ τούτου παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονολογικοῖς ἀπαντωμένων εἰδήσεων ἀναδιδάξει ἡμᾶς εἴπερ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἔκειτο μονή, ἡ ἀπλῶς ἐρημητήριον ἢ σπήλαιον, καὶ πότε αὕτη ἀνηγέρθη. Ἐπὶ βυζαντινῶν οἱ θέλοντες νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἀσκητήρια ταῦτα, ἀπέβαινον εἰς τὸν ναύσταθμον Χαλκηδόνος, ἀκκκεῖθεν εἶχοντο τῆς ἐπὶ τὸ ὄρος φερούσης, ὅπερ ὁ διάκονος Στέφανος λέγει «τερπνύτατον τοῖς σώζεσθαι βουλομένοις, ὑψηλὸν παρὰ πάντας τοὺς συγκαίμενους

¹ Τὰ ἀνατολικά προάστεια τοῦ Βυζαντίου· ἐν τόμῳ IB' τοῦ ἐν Κωνσταντινῇ Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου, σελ. 48.

² Βιθυνικά· ὑπὸ Μ. Κλεωνύμου καὶ Χ. Παπαπαδοπούλου· σελ. 3 καὶ 39. Νομίζουσι δὲ βουνὸν Αὐξεντίου τὸ Ἀργανθῶνιον ὄρος : τουρκιστὶ Σαμανλή-ντάγ.

³ Μ. Ι. Γεδεών, Ἀναμνήσεις βιθυνικάι. Ἐννέα ἡμέραι ὑπὸ τὸ Ἀργανθῶνιον ὄρος· ἐν τόμῳ Α' (καὶ μόνῳ ἐκδοθέντι) τοῦ ἐν Βιέννῃ περιοδικοῦ «Προόδου», 15 Φεβρουαρίου 1889, σελ. 26.

λόφους, ψυχρόν τε καὶ ξηρόν, καί, ἵνα συνελὼν εἴποιμι, τοῦ οὐρανοῦ ἐφαπτόμενον»⁴.

§

Ὁ ὅσιος Αὐξέντιος, ὁ κατὰ τῶν αἱρέσεων Εὐτυχῶς καὶ Νεστορίου ἀγωνισάμενος καὶ τοῖς βασιλεῦσι γενόμενος αἰδέσιμος⁵, ἦλθεν ἐκ Συρίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς νομίζω, τῷ 442, καὶ καταταχθεὶς ἐν τῷ στρατῷ θερμὴν ἐδείκνυε κλίσιν πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον, καὶ συνεχῶς ἐφοίτα σὺν Ἀνθίμῳ καὶ Μαρκεριανῷ καὶ Σίτῳ, ἀνδράσιν ἐναρέτοις, παρὰ τῷ μοναχῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὸν ἐπὶ στύλου βίον ἐλόμενον ἀσκητὴν πλησίον τοῦ Ἐβδόμου, οὐ μακρὰν ἄρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως· διῆγε δὲ συνεχῶς ἐν τῷ ναῷ τῆς μάρτυρος Εἰρήνης τῷ πρὸς θάλασσαν, νηστεύων, ταῖς παννυχίαις ἐν αὐτῷ προσκαρτερῶν καὶ ἐγκράτειαν ἀσκῶν· φρονῶν ὅτι περὶ τὸ 448 ἢ 449 τὴν τε βασιλείαν αὐλὴν καὶ τὴν ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίαν λιπὼν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος Ὁξείαν «ὡς ἀπὸ δέκα μιλίων Χαλκηδόνος» καὶ τινα πέτρην ἐκλεξάμενος ἡσκέετο ἐκεῖ διετίαν⁶, ὅτε προσεκληθὴ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκεριανοῦ, θέλοντος αὐτῷ καταστήσαι γνωστὸν τὸν ὄρον

⁴ Βίος Στεφάνου τοῦ νέου· Migne Ἑλλ. Πατρολογία· τόμ. Ρ', στήλη 1088.

⁵ Μηνολόγιον Βασιλείου εἰς τὴν 14 Φεβρουαρίου.

⁶ Αἱ πηγαὶ περὶ τοῦ βίου τοῦ Αὐξεντίου εἰσὶν αἱ παρὰ Migne, κατὰ Συμεὼν Μεταφραστὴν, ἐν ΡΙΔ' τόμῳ Ἑλλ. Πατρολογία, στ. 1378 — 1436 καὶ Δουκάκη ἐν μεγάλῳ Συναξαριστῇ Φεβρουαρίου, σελ. 242—252 βιογραφίαι. Ἀλλὰ τὸ διεῖναι ἐστὶ διόρθωσις ἐμὴ ἀντὶ τῆς ἐν τῇ βιογραφίᾳ

τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου· κατεδαφισθέντος τοῦ παρὰ τὴν πέτρην κλωβοῦ, ἐν ᾧ ἤσκειτο, κατῆλθεν ἐφ' ἀμάξης εἰς Ρουφινιανὰς¹, ὅπου ἦν προἰδρυμένον μοναστήριον τοῦ ἀγίου Ὑπατίου, διέμεινε μικρὸν ἐν αὐτῷ, ἐπεσκέψατο τὸ μαρτύριον τοῦ ἀγίου Θαλελαίου, καὶ ἀπὸ Ρουφινιανῶν διὰ βασιλικοῦ δρόμωνος ἦλθεν εἰς τὸ Ἑβδομον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανόν, μεθ' οὗ διαλεχθεὶς ἀπεφάνητο γνώμην ὁμόφωνον τῇ τῆς Δ' ἀγίας Οἰκουμ. Συνόδου. Μεθ' οὗ καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ρουφινιανὰς, ἀπὸ δὲ τούτων ἀνέβη εἰς ὅρος τι τραχύτερον καὶ ὑψηλότερον, ὅπερ ἐκαλεῖτο Σκῶπα, πλησιέστερον Ρουφινιανῶν κείμενον· ἐν αὐτῷ δὲ κλωβὸν κατασκευάσας καὶ πάλιν ἤσκει ἑαυτόν, διδάσκων ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἐσπέρας τοὺς προσερχομένους, ὧν τινες παρετίθεσαν αὐτῷ δωροφοροῦντες χρήματα καὶ τροφάς, ἔλαιόν τε καὶ κηρούς· ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα κρατῶν, ἐκεῖνα διένεμε τοῖς πτωχοῖς. Πολλοῖς δὲ γενόμενος ὠφέλιμος ἀπὸ τε τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκοιμήθη, ἐπὶ Λέοντος τοῦ Θρακός, τῇ 14 Φεβρουαρίου· ἐπειδὴ δ' ἔζη καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ Στυλίου², ὁ δὲ Λέων ἀνῆλθε τὸν θρόνον τῷ 457, συνάγει τις ὅτι μετὰ φάσκειας, οὐσης ἀδυνατοῦ, διότι τῷ 442 ἦλθεν ὁ Αὐξέντιος εἰς Κων/πολιν, ἔμεινεν ὀλίγον ἐν τῷ στρατῷ, εἴτα ἀνῆλθεν εἰς Ὁξείαν τῷ 443 βεβαίως ὄχι, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα πῶς ἀριθμεῖται δεκαετία λοιπὸν μέχρι τοῦ ἔτους 451;

¹ Ρουφινιανὰς ὁ Πασπάτης λέγει τὸ Μπασταντζή-κιοπρού (Κηπουροῦ γέφυρα) τῆς σήμερον· Ἑλλήν. Φιλολογ. Συλλόγου τόμ. IB', σελ. 50.

² Ἀγνωστος ὁ χρόνος, μεταξύ 450—460· Nic. Nilles, Ca-

τὸ 460 ἀπεβίωσεν ὁ ὁσίος ἀνὴρ. Ἄλλ' ἐν τῷ στρατῷ καταταχθεὶς ἦν ἄρα γε γέρων; Οὐχὶ βεβαίως· ἐν τούτοις ἀπεβίωσεν αἰεὶ ἐσχατον καὶ βαθὺ γῆρας ἐλάσας· ὥστε πάντως ἀπέθανεν ὑγδοηκοντούτης, ἄρα μεταξύ τῶν ἐτῶν 470—472, ἐτάφη δ' ἐντὸς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντος εὐκτηρίου κατὰ τὸ ὄρος Σκῶπα, ἐν τῇ γυναικείᾳ μονῇ τῆς Τριχιναρίας.

Αὐξέντιος ὁ ἐν τῷ βουνῷ φαίνεται λοιπὸν ἰδρύσας γυναικείαν, οὐχὶ δ' ἀνδρείαν, μονήν. Θεράπαινά τις· Πουλχερίας τῆς αὐτοκρατείας ὀνόματι Ἐλευθερία ἢ Στεφανία, συνεχῶς εἰς τὸ ὄρος Σκῶπα πρὸς τὸν ὅσιον ἐρχομένη παρεκάλει αὐτὸν νὰ κείρῃ μοναχὴν· ἐκεῖνον δὲ συμβουλεύοντος αὐτὴν νὰ μένῃ ἐν τῷ κόσμῳ «καὶ φάσκοντος δύνασθαι καὶ ἐν κόσμῳ διὰ πολιτείας ἀρίστης εὐαρεστῆσαι τῷ κτίσαντι», ἡ Στεφανία ἐπέμενε ζητοῦσα ἵνα καρῇ μοναχή, προσῆλθε δ' αὐτῇ καὶ τις ἑτέρα γυνή, τὸν αὐτὸν ἀναλαβοῦσα τῆς μοναχικῆς ἀσκήσεως διαυλον· ἡσκούντο δ' αὐταὶ ἐν προστατείῳ

lendarium Utriusque Ecclesiae Orientalis et Occidentalis· Oeniponte, 1879, τόμ. Α', σελ. 267. Θεοφάνης· Βόννης, τόμ. Α', σελ. 174, ἔνθα τῷ 460 τίθησι τὸν θάνατον τοῦ Συμεὼν, γράφων «ὁ τῆς μάνδρας πρῶτος, καταδείξας τὴν τοιαύτην ἀρετὴν καὶ σημειοφόρος γενόμενος», ἅπερ, διὰ τὴν μετὰ τὴν λέξιν μάνδρας στίξιν, τερατωδῶς, ὡς ἐγῶμαι, μετέφρασεν εἰς τὴν λατινικὴν ὁ Goar «Symeon, coetus monastici celebratissimus, qui ejusmodi virtutis exemplum factus, prae reliquis antesignatus exhibuit».

¹ Κουβικουλαρία, κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν Αὐξεντίου βιογραφιῶν, = θαλαμηπόλος.

τινὶ (ἀγροτικῷ κτήματι δὴλα δὴ) «πλησιέστατα τῷ βουνῷ ἐν ἐπιπέδῳ τυγχάνοντι», ὅπερ ἐκαλεῖτο Γυρῆτα. Τὴν γυναικείαν ταύτην μονὴν Τριχιναρίας ὀνομασθεῖσαν, ἣ διὰ τὸ τοῦ τόπου τραχύ τε καὶ δυσβάτον, ἢ διὰ τὴν τῶν ἐνδυμάτων ἀκανθώδη καὶ σκληρὰν καὶ τραχυτάτην ἐπένδυσιν» ἡγείρεν ὁ Αὐξέντιος εἰς τὸ ἐπὶ τότε μέρος τοῦ ὄρους, ἐπὶ τὸ πρᾶν καὶ καθόμαλον¹. Ἐπειδὴ δ' ὁ τελευταῖος οὗτος ὀρισμὸς ἀποκλείει τὴν ὑπαρξίν τραχύτητος καὶ δυσβάσεως, γινώσκωμεν δ' ὅτι ταῖς ἐπ' αὐτοῦ συναχθείσαις ἐν τῇ μονῇ Τριχιναρίας ἐβδομήκοντα μοναχαῖς «δίδωσι σχῆμα ὄντως ἀσκητικόν, τριχίνους παρασκευάσας χιτῶνας ἐνδύσασθαι καὶ ὠμοφώρῃα τινα μέγιστα», ὡς δυσωπεῖσθαι τινα καὶ μόνον ὁρῶντα τὴν τοσαύτην κατῆφειαν, οὐπω γὰρ ἦν ἐν ταῖς μέρεσι τούτοις σχῆμα τοιοῦτον πώποτε φανέν², οὐ δυσχερῶς συμπεραίνωμεν ὅτι ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἡ μονή. Ἐν αὐτῇ, πιθανῶς, ἀπεθησαύρισε ὁ Αὐξέντιος καὶ τὰ *λείψανα τῶν ἁγίων*, ἃ «Ἐλευθερία ἡ κουβικουλαρία κεκτημένη παρήθετο τῷ μακαρίῳ».

Ἡ μονὴ τῆς Τριχιναρίας ἐσφύζετο κατὰ τὰ τέλη τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, γυναικεῖα οὖσα, καθὼς καὶ κατὰ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μαρτυροῦντος Στεφάνου τοῦ διακόνου³· ἐὰν δὲ ἡ

¹ Στέφανος ὁ διάκονος ἐστὶν ὁ λέγων Migne, P', 1092.

² Ἐξ ἀμφοτέρων τῶν βιογραφιῶν λαμβάνω τὰς μαρτυρίας.

³ Μέτιθι τὴν βιογραφίαν τοῦ Στεφάνου Migne, P', 1070

αὐτὴ ἡ τῶν Τριχιναρῶν, ἐσφύζετο καὶ πολλῶ κατόπι⁴.

§

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ Αὐξεντίου μακρόν οἱ μεταξὺ τῆς μονῆς Ὑπατίου τῶν Ρουφινιανῶν καὶ τοῦ ὄρους Ὁξείας ἔκειτο τὸ χωρίον Σιγίδες, τὸ μαρτύριον ἁγίου Θαλαλαίου ἢ Θαλελαίου, τὸ ἐν Φιλίῳ μοναστήριον, καὶ παρὰ τὰς Ρουφινιανὰς ὁ ναὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οὐ μακρὰν δὲ τῆς Τριχιναρίας ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου «ἐν τινὶ κτήματι τῶν ἐγγύς διακειμένων λεγομένῳ Θεάτρῳ».

Μετὰ μελέτην τῶν χρονογραφῶν καὶ κατόπιν ἐρευνῶν ἐπὶ τόπου πείθεται τις ὅτι τὸ μὲν *Καῖς-ντὰρ* τῆς σήμερον ἐστὶν ὁ βουνὸς τοῦ Αὐξεντίου, τὸ δὲ παρακείμενον αὐτῷ *Αἰτὸς-Ντὰρ* (βουνὸν αἰτοῦ) ἐστὶ τὸ τραχύ δῆθεν ὄρος Σκῶπα. Ἀμφοτέρα σήμερον εἰσιν ἀπεψιλωμένα καὶ φαλακρά.

§

Ἡ μονὴ τοῦ Αὐξεντίου ἡγέρθη πολλὰ μετὰ τὸν ὅσιον ἄνθρωπον ἔτη. Σέργιος ὁ μαθητὴς Αὐξεντίου ἡσκεῖτο ἐκεῖ, μεθ' ὃν ἐμόνασεν ὁ ὑπὸ τοῦ Αὐξεντίου μὲν μοναχὸς καρεῖς, ἐκ Μυσίας δὲ καταγόμενος Βενδιμηνὸς «πέτραν διάκουρον εὐρὼν καὶ ποιήσας μικρὸν κελλίον, ἀπέκλεισεν ἐαυτὸν ἐκεῖ»⁵ μονάσας ἔτη τεσσαράκοντα καὶ δύο, ὧν τὰ μὲν πέντε πρὸς ταῖς ὑπωρεῖαις, τὰ δ' ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἐν αὐτῷ τῷ ἀσκητηρίῳ τοῦ

⁴ Miklosich καὶ Müller, Acta Patriarchatus Constantinop. τόμ. Γ', σελ. 49.

⁵ Μηνολόγιον Βασιλείου, εἰς τὴν 1 Φεβρουαρίου,

σύρου μοναχοῦ, διότι οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ¹. Ἐπειδὴ δ' ἀναφέρονται μαθηταὶ καὶ συνεργάται τοῦ Βενδимиανου, οὐχὶ δ' ὄνομα μονῆς, εἰκάζω ὅτι οἱ μοναχοὶ ἐν ἰδίαις ἡσκούντο καλύβαις. Ἰσως ὁ Βενδимиανὸς ἔζησε μέχρι τοῦ 515. Μετὰ τοῦτον ἀναφέρονται μονάσαντες ἐν τῷ σπηλαίῳ μέχρι τῆς πρώτης τριακονταετίας τοῦ Η' αἰῶνος Γρηγόριος καὶ Ἰωάννης, ὁ προορατικὸς μετασχὼν χαρίσματος· ὁ Ἰωάννης οὗτος ἔζη ἐπὶ Λέοντος Ἰσαύρου², καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐγένετο μοναχὸς ὁ ὅσιος ὁμολογητὴς Στέφανος, ὅστις, μετὰ τὸν Ἰωάννου τοῦ διδασκάλου θάνατον, ἀσκητῶν ἕως εἴκοσι συρρευσάντων, κατεσκεύασεν οἴκους καὶ δωμάτια καὶ πᾶσαν ἀναγκαίαν αὐτοῖς οἰκοδομήν, ἰδρύσας τῷ 744 μονὴν Ἀγίου Αὐξεντίου κληθεῖσαν, ἣς οὐ μακρὰν ἔκτισε στενωπὸν κελλίον ἐγκλείσας ἑαυτὸν ἐν αὐτῷ. Τὸ μοναστήριον κατηδάφισε Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Ἰσαύρου Λέοντος υἱὸς τῷ 755. Ἦν δ' ὑπὸ Στεφάνου κατασταθεὶς πρῶτος ἡγούμενος ὁ ἐνάρετος Μακρίνος.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην, ὁ βουνὸς τοῦ Αὐξεντίου καὶ πάλιν διετέλει συνελκύνων ἀσκητὰς, ὧν αἱ καλύβαι φρονῶ ὅτι ἡγείροντο κατὰ τὰς τοῦ βουνοῦ πλευράς, διότι ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψοῦτο τὸ φρούριον, τὸ διὰ τῶν ἀναπτομένων πυρσῶν ἐξαγγέλλον τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν ἐξ Ἀσίας ἐπέλευσιν πολέμιων³. ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Γ' αἰῶνος οὐχ ὑπῆρχε τὸ φρού-

¹ Βιογραφία Βενδимиανου ἐν «Νέῳ Παραδείσῳ».

² Πρόδηλα χαρίσματα ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διαδεξαμένων τὸ τοῦ Αὐξεντίου σπήλαιον.

³ Theophanis Continuati· Βόννης, σελ. 682.

ριον, κατὰργηθείσης τῆς τηλεγραφικῆς ταύτης τῶν βυζαντινῶν αἰῶνων συγκοινωνίας.

Ἐν τέλει τοῦ Η' αἰῶνος ἐμόναζεν ἐν αὐτῷ τῷ σπηλαίῳ τοῦ ὁσίου Αὐξεντίου Ἐπιφάνιος ὁ ὁσιώτατος, ὃ προσφωνεῖ Στεφάνου τοῦ ὁμολογητοῦ τὴν βιογραφίαν ὁ διάκονος Στέφανος⁴. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου μέχρι τοῦ ΙΒ' ἀγνοῶ τὰς τύχας τῆς μονῆς· ἀναφέρονται μὲν κατὰ τὰ τέλη τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος αἱ μοναὶ Ρέκτορος καὶ Γαλακρηῶν, οὐ μακρὰν κείμεναι τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου καὶ μετόχιον ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κεκτημέναι⁵, οὐδεμία δὲ μνεῖα γίνεται μονῆς Αὐξεντίου. Πιθανῶς ἐπὶ τοῦ ὅρους ἐμόναζον ἀσκηταὶ κατ' ἰδίαν, οὐχὶ διότι τοῦτο μαρτυρεῖ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος⁶, ἀλλὰ διότι γινώσκουμεν τὸν μικρῷ μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ζήσαντα Θεοδόσιον μοναχὸν τὸν Σαρπειώτην, πρὸς ὃν ἔγραψεν ὁ Βαλσαμῶν ἐπιστολὴν περὶ νηστειῶν· αὐτὴν ταύτην, ἣν ἔπεμψε καὶ τοῖς κληρικαῖς τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας⁷.

Τὴν μονὴν ταύτην ἀνφοδόμησεν ἐκ βάρων περιφανῇ καὶ πλουσίᾳ Ἀλέξιος Παλαιολόγος ὁ πάππος τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ, ὁ κατόπι καὶ μοναχὸς γε-

⁴ Migne, τόμ. Ρ', στήλη 1184.

⁵ Συναξαριστής· εἰς τὴν 31 Αὐγούστου.

⁶ Βλέπε σελ. 20 τοῦ μετὰ χεῖρας βιβλίου.

⁷ Θεοδώρου Βαλσαμῶνος ἐρμηνεία εἰς τὴν Γ' ἐκ τῶν ἐρωτήσεων μοναχῶν ἕξω τῆς πόλεως ἀσκούμένων πρὸς τὸν πατριάρχην Νικόλαον ἐν τῷ Δ' τόμῳ Συντάγματος ἱερῶν Κανόνων Ποτλῆ καὶ Ράλλη.

νόμενος, ἴσως ἐν αὐτῇ, καὶ μετονομασθεὶς Ἀντώνιος· ἀλλὰ μετὰ χρόνον οὐ πολὺν, τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἐνεκα, καφθεῖσαν καὶ σχεδὸν ἐρειπωθεῖσαν, ἀνήγειρεν αὐτὴς περιφανῇ καὶ λαμπροτέραν ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, κτήματά τε προσοδοφόρα προσαφιέρωσας αὐτῇ¹, καθὼς ἀφιέρωσε καὶ ἑτέροις ἱεροῖς καθιδρύμασι².

Τὸ παρὸν Τυπικόν, ἀτελὲς μένον ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 160 χαρτίνῳ χειρογράφῳ τῆς ἐν Φαναρίῳ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιοταφικῆς βιβλιοθήκης, ἐξ οὗ καὶ μετεγράφη³, στερεῖ ἡμᾶς τῆς γνώσεως τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀνακαίνισις αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαήλ. Ἀλλ' ἐκ τινων εἰδήσεων ἐκ τῶν ἱστορικῶν τοῦ Παχυμέρους σταχυολογουμένων εἰκάζει τις ὅτι μικρὸν πρὸ τοῦ 1280 ἦν ἀνωκοδομημένον τὸ μοναστήριον, πρότερον μὲν ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τιμώμενον, ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔτους ἀνατεθειμένον τῷ ταξιάρχῃ τῶν Ἄνω Δυνάμεων Μιχαήλ. Οὕτω τῷ 1280 κατὰ Ἰούνιον ὁ Παλαιολόγος ἐξεληθὼν ἐπὶ στρατεία κατεσκήνωσεν ἐπὶ βραχὺ χρόνον «πρὸς

¹ Σελ. 21 τοῦ μετὰ χειρὸς φυλλαδίου.

² Παλαιολόγου χρυσόβουλλον περὶ τῶν δωρηθέντων ὑπ' αὐτοῦ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ κτημάτων, ἐκδοθὲν ὑπὸ Ἰω. Σακκελίωνος ἐν «Εὐαγγελικῷ Κήρυκι», τόμ. Η' σελ. 559—572 καὶ «Πανδώρα», τόμ. ΙΕ', φυλλαδ. 338.

³ Τὸ χειρόγραφον ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἐξέδωκα δ' ἐξ αὐτοῦ τὰ χρυσόβουλλα καὶ πιττάκια τῆς ἐν Χίῳ Νέας μονῆς ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», συμπληρώσας τὴν ἐκδοσιν διὰ χειρογράφου τῆς ἐν

τοῖς πρόποσι τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνοῦ⁴· μετὰ δ' ἐν ἔτος, Ἰουνίῳ μηνὶ τοῦ 1281 τοῦ Παλαιολόγου καὶ πάλιν «κατὰ που τοὺς πρόποδας σκηνομένου τοῦ Ἀγίου Αὐξεντίου» προσῆλθεν ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Βέκκος «κάπειδῃ, μαιμακτηριῶνος λήγοντος, ἡ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων προσήλαυνεν ἑορτή τὴν θείαν ἐκτελέσας μυσταγωγίαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου κατὰ τὴν ἑορτήν . . . ἀπαλλάττεται⁵». Συμπεραίνω λοιπὸν ὅτι ἡ μονὴ ἦν ἀνεγερμένη, ὁ δὲ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἤρσκετο τοῖς περὶ αὐτὴν τόποις ἐνδιατρίβειν.

Ἐπὶ πόσον ἔτι χρόνον ἡ μονὴ παρέτεινε τὸ ζῆν ἄγνωστον. Ἰσως ἡδαφίσθη μετὰ τὸ 1328, καθὼς εἰκάζουσιν τινες⁶. Περὶ τούτους τοὺς χρόνους ἐν Ἀγίῳ Ὄρει διέπρεπε Νικόδημος ὁ Βατοπεδινός, ἀνὴρ θαυμαστός ἐν πράξει τε καὶ θεωρίᾳ, «κατὰ μὲν τὸν Αὐξεντίου βουνόν, ὃς ἀπαντικρὺ Βυζαντίου πρὸς ἀνατολὰς

Χάλκη Θεολογικῆς Σχολῆς, οὗ μοι παρεχώρησεν ἀντίγραφον ὁ φίλος μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος Δελιγιάννης.

⁴ Παχυμέρης, Βόννης· τόμ. Α', σελ. 474.

⁵ Παχυμ. Α', σελ. 501. Ὁ πολὺς Δουκάγιος ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ μονὴ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ἀλλὰ συνέχεεν αὐτὴν τῇ κατὰ τὴν νῆσον Ὁρεῖαν ὁμωνύμῳ μονῇ. Σημειώσεις εἰς Ζωναρᾶν· ἐκδόσεως Λ. Δινδορφίου τόμ. Σ', σελ. 123. Κωνσταντῖνος ὁ ἀπὸ Σιναίου γινώσκει τὴν ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαήλ ἀνωκοδόμησιν ἐπ' ὀνόματι Μιχαήλ ἀρχαγγέλου· Κωνσταντίου Συγγραφαὶ Ἐλάσσονες σελ. 376.

⁶ Mitteilungen des Deutschen Excursions Clubs. Κ/πόλει, τεῦχος Γ', σελ. 45 καὶ ἐξ.

ἐν Χρυσοπόλει πέραν πρὸς τὸ ἄκρῳ κεῖται τῆς Προποντίδος, πᾶσαν ἀρετῆς ὁδὸν (ἡσυχῶς), ἐν τῇ τοῦ Βατοπεδίου δ' ἐς ὕστερον (γενόμενος) '».

§

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καίς-ντάγ ὄρωνται καὶ σήμερον λείψανα κτιρίου λιθοκτίστου, ἐν αὐτοῖς δέ τις ἀνερευρῶν εὐρίσκει πλῆθος ἄπειρον μουσειακῶν, μνησίου τοῦ πλουτοῦ τῆς μονῆς.

§

Τὴν πολιτείαν καὶ δίκαιαν τῆς μονῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαὴλ ἀνοικοδομηθείσης καθίστησι γνωστὴν τὸ παρὸν Τυπικόν, οὗ ὁ πρόλογος, ἦτοι τὸ Α' κεφάλαιον, ὡς καὶ τὸ ΙΓ' καὶ τὸ ΙΕ' συμπληροῖ τὰς περὶ τῶν πράξεων καὶ τοῦ βίου, καθὼς καὶ τὰς περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Μιχαὴλ γνώσεις ἡμῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει 31 Ἰανουαρίου 1895.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ.

¹ Φιλοθέου πατριάρχου λόγος ἐγκωμιαστικός εἰς Γρηγόριον Παλαμᾶν· Γρηγ. Παλαμᾶ Ὁμιλία· ἐκδόσ. Ἱεροσολύμων, 1857, σελ. 16'.

α'. Ὁ πρόλογος διήγησιν ἔχων εὐχαριστήριον ὡς ἀπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν Θεόν.

Σὺν εὐχαριστήριον εὐμενῶς δέχου
καὶ τὴν ἀπαρχὴν εὐλόγει Θεοῦ Λόγε.

«Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγῆσμαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου». Εὐκαιρὸν γὰρ ἀρτίως τῇ βασιλείᾳ μου πρὸς Κύριον τὸ τοιοῦτον τοῦ θεοπύτου ἀναψαλῶντος ῥητὸν, καὶ εἰς εὐπρόσωπον θέσθαι τῆς παρούσης τυπικῆς συντάξεως ἀπαρχήν· ἐμεγάλυνε γὰρ οὗτος τὰ ἐλέη αὐτοῦ ἐπ' ἡμῶν, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ περιφανῶς ἐνεδείξατο, καὶ οὐ πάλαι μόνον καὶ πρότερον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁσημέραι, καὶ ὅσῳ ταῦτα μέχρι τοῦ νῦν μεγαλύνει, καὶ μυρίαὶ καθ' ἑκάστην περιαντλεῖ με προχύσει τῶν ἀρρήτων αὐτοῦ μεγαλοδωριῶν. Ζῶν γάρ με τὰ πρῶτα δημιουργήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Θεός μου καὶ λόγῳ κοσμήσας, τό τε ἡλιακὸν φῶς τοῦτο βλέπειν καταξιώσας, ἄλλος μοι τὴν χύσιν ἐλευθέρωσας, ὑδάτων ῥοὰς ἐξαπλώσας, καὶ πᾶν εἴ τι κάλλιστον ἐν τῇ γῇ μοι δαψιλῶς φιλοτιμησάμενος· ἀπ' ἀρχῆς γὰρ διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ φιλόανθρωπος τὸν κόσμον παρήγαγεν, ἐν ᾧ οὗτος ἀπολαύει, διὰ τε τῆς καθ' ἑκάστον αἰσθήσεως διὰ τε τῆς νοερᾶς τῶν ὄντων καὶ ὑψηλῆς καταλήψεως ἀνυμνῇ καὶ δοξάζῃ τὸν εὐεργέτην· ἐξαίρετως τοῖς ἄλλοις καὶ τῇδε τῇ κατὰ κόσμον εὐγενείᾳ ἐλάμπρυνε· καὶ γὰρ γονέων με προελθεῖν εὐδοκήσας ἀρετῇ τε καὶ ἡθῶν κο-

σμιότῃ περιθρυλλομένων, καθ' αἷμα καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν περιφανέσιν ἐκείνοις καὶ μεγάλοις βασιλεῦσιν ὠκείωσε, χρήμασι, κτήμασι καὶ λοιπαῖς περιουσίαις ὠλέωσεν, τιμαῖς ταῖς ἐν τοῖς ἀνακτόροις καιροῖς ἐν διαφόροις ἀλληλοδιαδόχως ἐδόξασεν· ἐρρύσατό με συγχῶς διὰ τοῦ πρωτοστάτου τῶν αὐλῶν αὐτοῦ λειτουργῶν Μιχαήλ, ὃν ἐξ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν ἄγρυπνον φύλακα τῆς ἐμῆς ἡντύχηκα βιοτῆς, κινδύνων πολλῶν, περιστάσεων χυλεπῶν, φόβων, τῶν μὲν ἐνδοτέρων, τῶν δ' αὖ γε καὶ ἐξωτερικῶν, ἀντελάβετό μου δι' αὐτοῦ ἐν καιρῷ πολέμου, καὶ μετὰ δόξης προσλαβὼν με, νικητὴν τοῖς οἰκείοις πολέμασι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀνέδειξε. Τί μὴ λέγω τὸ μέζον; ταῦτα γὰρ εἰ καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις ἂν ἀριθμείην, ὑπὲρ ἅμμον θαλασσῶν πληθυνθήσονται· καὶ σταγόνας ὕετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος ὑπερελάσσουσιν· ἡδύκησέ τι μέγα θαυμασίως καὶ ἐπ' ἐμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ τῷ τῶν ἀπάντων ἐκτρώματι, καὶ τοῦτο πάντως ἵνα τῇ ἐμῇ ἀσθενείᾳ τὴν ἐκυτοῦ τελειώσῃ ἀπειροδύναμον δύναμιν, καὶ ἀρκοῦσαν χάριν καὶ μοῖ ἐπιδείξειεν, ὥς τῷ μεγάλῳ Παύλῳ τῷ σκεύει τῆς ἐκλογῆς. Καὶ γὰρ τοῦ χαμαιζήλου με ἀπάρας βαθμοῦ ἐπὶ τὴν σκοπιὰν ἀνεβίβασε ταύτην τὴν μετέωρον ὀνομά τέ μοι ἐχάρισατο τὸ ὑπὲρ ἄλλο πᾶν ἐγκόσμιον ὄνομα, καὶ τῆς βασιλείου ὀλκάδος, ξενοτρόπως καὶ ὥς αὐτὸς οἶδε μόνος, τοὺς οὐκὰς ἐνεχείρησέ μοι, οὓς καὶ μέχρι τοῦ νῦν συμβασιλεύων μοι διέθνη καὶ παντὸς κοσμοῦ σάλου καὶ κλύδωνος ἀκατάκλυστον διατηρεῖ· μέντοι γε μετέχοις (1) τούτους καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κραταίωτερον καὶ διιθύνει φιλοτιμώτερον, βασιλεῦ τῶν βα-

(1) γραπτ. ἴσως κατέχοις.

σιλευόντων καὶ κύριε τῶν κυριευόντων, Θεέ. Ἀλλὰ πόσας δανεισάμενος γλώσσας ἀξίως διηγησάμεν ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου ὁ Κύριος; ἄρ' οὐ με καὶ εἰς τὸ αὐτοκρατικόν, ἡγουν αὐτοκρατορικόν καὶ βασιλικόν ἀνήγαγεν ἄρμα μυριοπλάσιον; Ἰταλῶν ὄφρυν, Κα[τα]λ[ών]ων πρίγκηψι καὶ κόμησι συνηριθμημένων εἰς γῆν καταρρίψας, Περσῶν ἀλαζόνα δύναμιν καταλύσας, Μυστοὺς τοῖς στενωποῖς τοῦ Αἵμου καὶ μόνου περιορίσας, καὶ πᾶν ἀλλόθρονον καὶ ἀντίζουα τοῖς Ῥωμαίοις φρονοῦν ὥς σκεῦος κεραμέως συντρέψας καὶ εἰς χυλὴν λεάνης, «ὃν ἐκρίπτει ὁ ἔνερμος ἀπὸ προσωποῦ τῆς γῆς». Τὸ ξένον, καὶ πᾶσαν ἐκπλήττον ἀκούην καὶ διάνοον! ὁ πάλαι βασιλεὺς καὶ πατριάρχαι, γερούσια καὶ δῆμος ἐπεθύμουν μὲν, ἀλλ' ἰδεῖν οὐκ εἶχον, τὴν τῆς περιφανοῦς, λέγω, τῆς δε καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων ἐκ τῆς ἰταλικῆς τυραννίδος ἀνάρρυσιν καὶ ἀπὸ ζυγοῦ δουλείας ἐλευθερίαν καὶ ἀπολύτρωσιν, τοῦτ' ἐκείνο· ἀλλὰ αἰεὶ λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστάς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ;» Φθάνει τελεσθῆναι καινοτρόπως, πολέμων ἄτερ καὶ μόχθων, αἰμάτων ἀνευθεν καὶ τραυμάτων, χρόνοις τοῖς νῦν ὅτε καὶ ἡμῖν ἐκ Θεοῦ τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα ἐνεχειρίσθησαν· τοίνυν καὶ πάρεστι τὴν Κωνσταντίνου τήνδε μεγαλόπολιν ὅσα καὶ βασιλίσσαν, περιβεβλημένην τὸν παλαιὸν ἐκείνον καὶ περικαλλῆ στολισμὸν, καὶ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ ὠκοδομημένην ὥς πόλιν, εὐκαίρως φάναι τὸ ψαλμικόν· πληθουσιν ἀγοραὶ ταύτης, ἄμφοδοι, στενωποί τε καὶ ἀγυαί, πλην οὐ μιζοβαρβάρου λαοῦ, τὸ φθέγμα φύσθην προῖεμένου, ἀλλὰ τὸ ὅλον αὐσωνικοῦ, καὶ ἀκριβῶς ἐξησκημένου διατρανοῦν τὴν ἐλλάδα γλώτταν τὴν ὀρθορρήμονα· σεμνεῖα καὶ ἀσκητήρια μοναζόντων καὶ μοναζουσῶν περι-

κακοῦσι χοροὶ καὶ τὸν μοναχικὸν ἐν τούτοις εὐπρεπῶς
σταδιεύουσι διάκονοι· τοῖς θεοῖς ναεῖς ἱερῶν ἐνχαρμενί-
ζουσι σύλλογοι, καὶ τὰς συνήθεις αὐταῖς εὐχὰς καὶ ἱερο-
τελεστίας τῷ Θεῷ μετ' εὐχαριστίας καθεκάστην προσφέ-
ρουν· τὸ μεῖζον, ἐν τῷ περιώνυμῳ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
Σοφίας ἐπωνύμῳ ναῶ ὃ προσεδρεύει πατριάρχης ἀλλο-
γενῆς καὶ παρέγγραπτος, ἀλλ' ἰθαγενὴς καὶ θυμόφυλος,
τοῦς ἑαυτοῦ γινώσκων καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἔμπαινον γι-
νωσκόμενος. Τούτων ταῖνον οὕτως ἔχοντων, ὡς ἐπιτρο-
χάδην εἴρηται τῇ βασιλείᾳ μου καὶ συνοπτικῶς, παρ' ἄλ-
λοις δὲ συγγραφεῦσι φιλοτίμως καὶ πάνυ γε πλατικῶς,
διεννοεῖτο καθεκάστην ἡ βασιλεία μου καὶ φροντίδα βα-
ρεῖαν εἶχε καὶ σύντονον, τί ἂν μετελθοῦσα, βραχεῖαν
ἀντίγραφον καὶ πολλοστὸν ἀντίδωρον ἀπονεῖμῃ τῷ τοσαύ-
τας, τοιαύτας καὶ τηλικαύτας εὐεργεσίας μεγάλας τε
καὶ περιφανεῖς ἐπιδεχόμενῳ ταύτῃ Θεῷ. Ταῖνον καὶ
ἀκριβῶς εἰδυῖα ὡς ἂ τοῖς γνησίοις αὐτοῦ προσφέρει [τις·]
λατρευταῖς, ταῦθ' οὕτως ὡς ὑπεράγαθος οἰκειῖται, καὶ
τὴν πρὸς ἐκείνους τιμὴν εἰς ἑαυτὸν ἐπιγράφεται, συνέλα-
βεν ἡ βασιλεία μου κατὰ νοῦν, ὅπως τὴν εἰς τὸ περιθρύ-
λητον ὅρος καὶ περιώνυμον, ὃ πάλαι μὲν Πηλοῦσιον, ἢ
Νητρίαν, ἢ Ταθεννήσιον, ἢ Σκῆτις ἐτύγχανεν ὄν, ἄνδρας
φέρον θεοπρεπῶν ἔργων ὡς ἀληθῶς ζηλωτάς, καὶ τῆς
τῶν οὐρανῶν βασιλείας περιφανεῖς βιαστάς, καὶ τῇ τοῦ
θεοῦ Αὐξεντίου κλήσει ἐνσεμνυνόμενον, ἐνδρυθεῖσαν περι-
φανῶς καὶ ὀλβίως σεβασμίαν τὴν δε μονὴν παρὰ τοῦ
αἰοιδίμου πάππου τῆς βασιλείας μου, τοῦ μεγάλου δου-
κὸς ἐκείνου κυροῦ Ἀλεξίου, τοῦ διὰ τοῦ θεοῦ, μεγάλου
καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Ἀντωνίου μο-
ναχοῦ, χρόνῳ, μᾶλλον δὲ ταῖς συχναῖς αὐτοῦ περιπε-

τείαις καὶ ἀλλεπαλλήλοις περιφοραῖς καμοῦσαν, καὶ, ὃ
φασίν, εἰς γόνυ κλιθεῖσαν, ἀνεγείρη πάλιν, καὶ ἐπὶ τὸ
κρεῖττον μεταποιήσας, λαμπροτέραν τε ταύτῃ προσθήσας
τὴν καλλονήν, καὶ τὸν πρὸς ζωάρεσκον τῶν μοναζόντων
πορισμὸν ἐπιχορηγήσας διὰ φιλέστερον, ἅμα μὲν, ὡς εἴρη-
ται, τῷ Θεῷ βραχεῖαν ἀντίγραφον ἐπιφέρουσα, ἅμα δὲ
καὶ τοῖς ἑαυτῆς προγόνοις μικρὰν τινα χάριν, μᾶλλον
δὲ μεγάλην τὴν ὑφειλὴν ἀπονεμοῦσα, τοῦτο γοῦν τὸ ἐν-
θύμιον ὅσα τι σκιαγράφημα ἢ προκέντημα ἢ βασιλείᾳ μου
εἰδυποιήσας καὶ εἰς ἔργον τελεσφορήσας, τὴν σεβα-
σμίαν τὴν δε μονὴν εἰς ἅπερ ἐστὶ σήμερον καὶ ἐν οἷς θεω-
ρεῖται σύμπασιν ἀποκαθιστᾷ, καὶ τῷ μεγάλῳ προστάτῃ
αὐτῆς καὶ πρωτοστάτῃ τῶν ἄνω Δυνάμεων, καὶ δι' αὐ-
τοῦ τῷ παντοδυνάμῳ καὶ ὑπεραγάθῳ Θεῷ, ταύτην προ-
σάγει μετ' εὐθυγνωμοσύνης πολλῆς καὶ εὐνοικῆς διαθέ-
σεως. Καὶ ταῦτα μὲν ἡ βασιλεία μου· σὺν δ' ἂν εἴη
προστάτα μου, βοηθὴ μου, καὶ ἀντιληπτό μου, τῶν οὐ-
ρανίων καὶ ἀύλων στρατιῶν ἀρχηγέ, καὶ τὰ τῆς μονῆς
εἰς τὸ κρεῖττον προκόπτειν καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιδιδόναι
πρὸς αὕξησιν, καὶ τὸν δε τὸν σὺν λαὸν πνευματικῶς καὶ
θεοπρεπῶς διεξάγεσθαι, νῦν μὲν παρ' ἀνθρώποις σεμνῶ
λογοῦμενον καὶ τῆς ἀρετῆς θαυμαζόμενον, ἐν δὲ τῷ μέλ-
λοντι ταῖς τῶν δικαίων σκηναῖς αὐλιζόμενον, καὶ τοῖς
τοῦ παραδείσου ἀκηράταις χώροις ἀναπαυόμενον, ἵνα καὶ
ἡ βασιλεία μου, ταῖς σαῖς προστασίαις καὶ ταῖς τοῦδε
τοῦ ἱεροῦ παντὸς πολιτεύματι πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην
καὶ σωτῆρα πρεσβεύαις, συγχωρήσεως τύχῃ τῶν πολλῶν
ταύτης ἁμαρτιῶν, τῆς ἐν τῷ μέλλοντι φοβερῇ καὶ ἀδε-
κάζῃ δικαστηρίῳ ἐκ δεξιῶν στάσεως, καὶ τῆς μετὰ τῶν
σφριζομένων ἀποκαταστάσεως. Τοῦτο γὰρ ἡ βασιλεία μου

ὑπὲρ ἄλλο πᾶν εὐθύμως θέλει καὶ εὐχεται, καὶ τυχεῖν ἀναμφιβόλως· τοῦδε θαρρεῖ, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμήν.

β'. Περὶ τοῦ ἐλευθέραν εἶναι καὶ αὐτοδέσποτον τὴν μονήν.

Εὐαγγελικὸν οἱ φέροντες φορτίον μένουσιν ἐκτὸς δουλικῆς ζεύγλης βίου.

Πρὸ πάντων τοῖνυν θέλει καὶ εὐχεται ἡ ἐκ Θεοῦ βασιλεία μου διαμένειν τὴν δὲ τὴν σεβασμίαν μονήν αὐτεξούσιον καὶ αὐτοδέσποτον, παντός ἐλευθέραν ἀρχικῶς καὶ πράγματι καὶ ὀνόματι, ἡγουν ἐφορείας, ἐπιτηρώσεως, πρὸς ἑτέραν ἐνώσεώς τε καὶ ἐπιδόσεως καὶ πάσης ἄλλης δυναστείας σεμνυνομένης τάχα τῷ τῆς κληρονομίας ὀνόματι· αὐτὴν δὲ κατ' αὐτὴν οἰκονομεῖσθαι καὶ διεξάγεσθαι παρὰ τοῦ κατὰ καιροῦ προεστῶτος καὶ τῶν λογάρχων τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος, χρόνῳ καὶ βίῳ, ἔστι δ' οὐ καὶ λόγῳ, τῶν λοιπῶν προσεχόντων, ὑπ' οὐδενὸς λογοπραγουμένων, ἢ παρὰ μόνου τοῦ τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων εἰδότης Θεοῦ, πρὸς ὃν καὶ λόγον ὑπέξουσι τῆς τοιαύτης αὐτῶν προστασίας καὶ δικαίσεως· ἂν δέ τις κατ' αὐτῆς πρᾶξι τι πειράσαστο βίαιον, τὸ αὐτεξούσιον ταύτης ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, τὸν τοιοῦτον, ὅποιος ἔρα καὶ εἶη, ὑπόδικον ἢ βασιλεία μου τίθῃσι ταῖς βαρυστάταις τῶν ἁγίων Πατέρων ἡραῖς· μέγα γὰρ ἡ ἐλευθερία καὶ [τοῖς γ]ε νοῦν ἔχουσι τῶν ἄλλων ἀπάντων πέφυκε προὔργιαίτερον· πράγματι τοῦτο καὶ Θεὸς βεβαιῶν τὸν

(2) προφητικὴ ἴσως.

ἄνθρωπον πάλαι δημιουργήσας καὶ τιμήσας τῇ αὐτεξουσίᾳ· «ἐκβάλετε δὲ» φησὶ καὶ ἡ [πρ.] διαγραφὴ, (2) ἥς ὑποφήτης ὁ πολὺς τὴν θεοπτικὴν Μωσῆς, αὐτὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρης· τὸ δὲ γε τῆς δουλείας πρᾶγμα καὶ ὄνομα καινοτομία τις δυναστείας, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ νομίμου θεοαία τῷ τῇδε βίῳ παρείσδυσιν· ὅθεν ἀφεκτέον μὲν αὐτῆς, τῆς δ' ἐλευθερίας ἀντιληπτέον ἐπὶ συστάσει τῆς μονῆς καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον προκοπῇ· τὰ γὰρ τῶν μοναστηρίων ἀνεπιδέσποτα τῶν ἄλλων τῶν προσώποις ὑποκειμένων εὐθιχέστερά γε καὶ αὐτακρέστερα· τὰ μὲν γὰρ ἀνυστερήτως ὧν ἔχουσιν ἀπολαύουσι, τὰ δ' οὐδὲν ἢ μικρὰ τῶν εισόδων ἀπολαύουσι, τὸ πᾶν ἢ τὰ πλείω τῶν κατεχόντων ὡς ἴδιον σφετεριζομένων καὶ ταῦτα νεμομένων ὡς ἴδια. Τούτων μὲν οὖν ἄλλης· ἡ δὲ προσήκουσα τοῖς ἀρχιερεῦσι τιμὴ ἀξίως ἀποδιδόσθω τοῖς ἱεραρχοῦσι κατὰ καιρὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ μητροπόλει τῆς Χαλκηδόνος ὡς ψυχῶν ποιμέσι καὶ φροντισταῖς, καὶ ἡ εἰωθυῖα ἐπ' ἐκκλησίαις τούτων ἀναφορὰ ἐν ταῖς συνήθεισι γενέσθω συναπταῖς καὶ ἐκτενέσιν εὐχαῖς, δεῖ γὰρ εὐχαὶ εὐχαῖς ἀνταμείβεσθαι, καὶ πνευματικῶν δώρων πνευματικῶς ἀνταπονέμειν τὰς χάριτας, πλὴν προσαγέσθωσαν τοῖς τοιοῦτοις μητροπολίταις κατ' ἔτος καὶ τρία κανόνικα, ἀνά ἓν τὸ καθὲν ὑπέρπυρον ἀξιοῦμενα, καὶ κηροῦ λίτραι τρεῖς, καὶ οὐκ εἰς πλείονα δόσιν παραβιάσει τοὺς ἀδελφούς. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα· ἀπ' ἄρτι δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ προεστῶτος ἐκλογῆς ἀκολουθῶς ὁ λόγος διεξίεναι μοι βούλεται.

γ'. Περὶ τῆς τοῦ προεστῶτος ἐκλογῆς τε
καὶ προχειρίσεως.

Τὴν ἐκλογὴν μὲν τοῖς μονάζουσι νέμω,
τὴν δὲ πρόβλησιν τοῖς κρατοῦσιν Αὐσόνων.

Τί δὲ καὶ περὶ τοῦ καθηγουμένου ἡ βασιλεία μου εὐ-
χεται· τὰ πρῶτα μὲν πίστιν ἔχειν πρὸ τῶν ἄλλων τὴν
εἰς τὸ θεῖον ὁρμὴν, ἀμεμπτον βίον, τῷ τῆς ἐρωσύνης
κεκοσμημένον σεμνόμεναι· φρόνησιν σταθεράν, εἴτ' ἐκ παι-
δείας, ὁ τελειώτερον, εἰδ' οὖν φυσικὴν, πρὸς διάκρισιν
ἀγαθοῦ τε καὶ μὴ καλοῦ· φρόνημα μέτριον· ἡθὺς μελίχριον·
ζῆλον εὐκαιρον· λόγον πρόσφορον· τρόπον τῇ ἀρίστῃ τῶν
ἀρετῶν διακρίσει ἐνσεμνυνόμενον, ἵνα καὶ ὡς λύχνος φαί-
νη ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων τῷ περιόντι τῆς ἀρετῆς, καὶ
πρὸς αὐτὸν ὡς εἰς ἀρίστην σφραγίδα τυπούμενος τῶν ὑπ'
αὐτὸν μοναζόντων ἅπας ὁ σύλλογος ἐκμαγεῖα γίνωντο
κάλλιστα, τοὺς τῆς ἀρετῆς εὐπρεπεῖς χαρακτῆρας ἀκρι-
βῶς ἐντεῦθεν ἀποματτόμενοι· καὶ γὰρ ὁ τοῖς ζωγράφοις
ἀρχέτυποι πίνακες, τοῦτο καθηγηταὶ τοῖς μονάζουσι.
Τὴν τοῦ καθηγουμένου τοῖνον ἐκλογὴν ἀριστήνηνδε (3)
ἡ βασιλεία μου γίνεσθαι βούλεται, πάσης συνεδρι-
ζούσης τῆς ἀδελφότητος καὶ ψυχῆς ἐκ μέσης ἰχνηλα-
τούσης τὸν ἐκζητούμενον, καὶ ἀπαθῶς ὅσα καὶ λί-
θος γνώμων δοκιμαζούσης τὸν προστησόμενον. Ἀπέστω
τοῖνον ἐντεῦθεν χάρις καὶ φιλία τυφλοῦσα πρὸς τὸ φυ-
λούμενον· συναπέστω ταύτη καὶ σκοπὸς δυσμενῆς, ἡ δ'
ἀλήθεια παρρησιαζέσθω καὶ δοκιμαζέτω τὸν ἄξιον· οὐ
γὰρ μικρὸν τὸ ἀτύχημα τοῖς ἐνταῦθα δεκάζουσι, ψυχῶν

(3) γραπτὸν πιθανῶς ἀριστήνην=ἐκ τῶν ἀρίστων.

προϊεμένοις ὠφέλειαν, ἢ μᾶλλον πραγματουμένους ἀπώ-
λειαν, ὧν μιᾶς οὐδ' οὗτος ὁ κόσμος ἅπας πέφυκεν ἴσο-
στάσις. Εἰ μὲν οὖν πάντες τῶν ἀδελφῶν ἐρ' ἐνὶ συμφω-
νοῖεν τὸν αὐτὸν ὁμοφρόνως αἰρούμενοι, τοῦτο Θεῷ φίλον·
τοῦτο καὶ εὐκταῖον τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ μεγάλη πρὸς
εἰρήνην τὴν ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκυτέραν ὑπόθεσις·
εἰδ' ὅπερ ἡ βασιλεία μου ἀπεύχεται, στάσις ἐν τῇ ἐκλο-
γῇ κινήθῃ, πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀδελφῶν ἐτεροζυγούντων
καὶ ἄλλον ἄλλου προτιθεμένου καὶ μεγάλυνοντος· φιλήξ ἢ
ἄλλω τινι τρόπῳ οὐκ ἀνεπισφαλεῖ, οἷς τὸ ἀληθὲς πολλὰ-
κις εἴωθεν ὑποκλέπτεσθαι, τότε δὴ τῷ κατὰ καιροῦς τὰ
τῆς βασιλείας σκῆπτρα σὺν Θεῷ διυθύνοντι ἀνατεθήσεται
ἡ τοῦ προεστῶτος ἐπιλογή, ὅς ὑπὸ τῶν παρὰ τῆς ἀδελ-
φότητος πάσης ἐκκριθέντων, παρῶν μὲν ἐν τῇ Κωνσταν-
τίνου πόλει δι' ἐκτουτοῦ, ἐν ταξειδίῳ δ' ἀποδημῶν διὰ
γράμματος, τὸν κατὰ τε λόγον καὶ ἀρετὴν διαφερότερον
καὶ πρὸς λαοῦ κυβέρνησιν δεξιώτερον ἐκλέξεται, καὶ τὴν
προστασίαν ἐμπιστεύσει τῆς μονῆς, καὶ ὁ ἐκλεγείς ἐκ
παντὸς ἤξει τῇ ἐπιλογῇ· ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις τὸ ἀδυσώ-
πητον οὐκ ἀκίνδυνον· εἴτα, κατὰ τὴν εἰωθὺν τοῖς βα-
σιλεῦσι προχείρισιν, τὴν αὐτὴν παρὰ τοῦ βασιλέως ῥάβ-
δον καὶ βακτηρίαν ἐγχειρισθήσεται, τῇ μὲν πατρικῶς
τοὺς φρεσὶ νηπιάζοντας σωφρονίζων καὶ δέει τρέψων πρὸς
τὸ εὐθές, τῇ δὲ τοὺς πολιῶντας χρόνῳ ἢ καὶ φρονήματι
καὶ τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς ἐγγεγραμκότας πόνοις ὑποστηρίξων
καὶ παρκαλέσων ὡς δυνάμεις, ἢ ὅσα ποιμὴν ἀγαθὸς καὶ
οὐ μισθωτὸς τὴν μὲν ποίμνην ἐλάσων πρὸς εὐνομον χωρὸν
καὶ εὐδρον, τοὺς δὲ λύκους ἀπελάσων μακράν, ἐπιτροχά-
δην αὐτοὺς καὶ ἰσχυρῶς ἀμυνόμενος· μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ
βασιλέως προχείρισιν λήψεται ὁ προεστὼς ἐξ ἀνάγκης

καὶ τὴν συνήθη σφραγίδα παρὰ τοῦ τῆς ἀγιοτάτης μητροπολεως Χαλκηδόνος κατὰ καιροὺς προεδρεύοντος· θέλει γὰρ τοῦτο ἡ βασιλεία μου καὶ ὁλοσχερῶς ἀποδέχεται· εἴτα, τῶν μοναχῶν ἕκαστος, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἐσχάτου, τὸ γόνυ κάμψας μοναχικῶς, ὡς προεστῶτι τοῦτω δώσει τὸν ἀσπασμὸν, καὶ πάντες γνωριοῦσι τὸν κοινὸν ποιμένα, καὶ ταῖς τούτου ὑποπεσούνται ἀναμφιβόλως ἐπιταγαῖς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐθιγενοῦς καὶ ἀφ' ἐστίας εὐρεθέντος τοῦ προεστῶτος, ὃ καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖται ἡ βασιλεία μου· εἰ δ' ὅπερ ἀπείη, δεήσει θύραθεν ἐκλέξασθαι τὸν ἡγούμενον, εἴτε διὰ τὸ τοὺς τῆς μονῆς ἐποίκους ἀδελφούς εὐλαβεῖσθαι ἴσως καὶ τῇ τοῦ ἀξιώματος ὑπεροχῇ τὴν προστασίαν ἀπαρνεῖσθαι, ἐπεὶ περ οὐδὲν ἐπιστασίας ψυχῶν ἐργωδέστερον, εἴτε διὰ τὸ τῶν ἀπάντων ἀνίκανον, οὐ παρὰ τὴν οὐκ εὐτονον ἴσως πρὸς τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα ἐπιμέλειαν, ἢ διὰ τὴν εἰς ἀρετὴν καὶ ἀγωγὴν σπουδαίαν ἀμέλειαν, ἀλλ' ὅτι περ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα, εἰ καὶ ἐν τούτοις τὸ χάρισμα τῆς ἀρχῆς, οὐ γὰρ ὁ δόκιμος στρατιώτης ἐκείνος ἄρξοι ἂν καὶ στρατοῦ, οὐδ' ὁ δεξιὸς ἐρέττειν καὶ κυβερνήτης εἴη ἂν αὐτὸς ἀκριβής· εἰ τοίνυν δεήσει ξαναγῆσαι καθηγητὴν, κατὰ δεύτερον πλοῦν, οὐκ ἀπόβλητον, πλὴν προσεκτέον ἐπιστῆσαι διδάσκαλον ἀρετῆς, μὴ κακίας ἀρχέτυπον, σκοπὸν μὴ πολέμιον, ποιμένα ἀγαθὸν, καὶ μὴ λύκον ὡμηστήν· (4) οὐ μόνον γὰρ ἀνυπόκριτος ἀρετῇ περισπούδαστος, καὶ πρὸς ἀρχὰς μεγάλας ἐπίλεκτον, ἀλλὰ καὶ σκηνὴ πολιτείας ἐπαινετῆς, ἄλλον τὸν ἐκτὸς ἐπιδεικνύουσα καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον

(4) ἡ λέξις ἐν τῷ χειρογράφῳ κακῶς γράφεται· ἔστιν ἀναγνώναι αὐλιστήν, ἢ εὐνητήν.

ἕτερον ὑποκρύπτουσα, ὅς καὶ τῷ ἐν Εὐαγγελίοις τάφῳ παρεικασθεῖν ἂν προσφυῶς, ἔξωθεν μὲν κεκονιαμένῳ καὶ ἀπατῶντι τὴν ὄρασιν, λειψάνων δ' ἐντὸς μυσώντων (5) πληρωμένῳ καὶ βραβεῖαν ἐκπεμπομένων καὶ δύσοσμον τὴν ἀποφορὰν. Φυλακτέον τοίνυν ἐντεῦθεν τὴν ἐκ προσοχίας ἀπάτης συναρπαγὴν· ταῦτόν γὰρ συμβαίνει τοῖς μὴ ἀκριβῶς καὶ ἐμμελῶς τὰ τοιαῦτα περισκοποῦσιν, ὃ καὶ τοῖς ἰχθύσι συχνόν, περιχαίνουσι μὲν ἤδη πρὸς βρωσιν, ὀλέθρῳ δὲ δεινῷ περιπίπτουσι. Δοκιμαζέσθω τοίνυν, ὡς εἴρηται, καὶ ὁ θύραθεν προεστὼς, τοῦ τρόπου καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας (6) σαφὲς παραστήσας ἐχέγγυον· ταύτης γὰρ μὴ προσούσης, ἀνάγκη τοὺς αὐτῷ μαθητευομένους ἕτερα μανθάνειν ἀντ' ἄλλων, ἴσως καὶ τὰ δοκοῦντα μὲν ἀσφαλῆ, ὄντα δὲ μᾶλλον διὰ τὸ τὴν διάγνωσιν ἐπιλείπειν ὀλέθρια καὶ ἀκροσφαλῆ. Ὁ δὲ γε τοιοῦτος καθηγούμενος τὴν συνήθη τάξιν καὶ κατὰστασιν τῆς μονῆς ὀφείλει κατέχειν ἀπαραιοποίητος πάντη καὶ ἀπαρἀλλάκτως, καθὼς καὶ ἡδε ἡ παρὰ τῆς βασιλείας μου τυπικὴ θεσπίζει διάταξις· φιλεῖ γὰρ πολλάκις ὁ ἐπίσκατος ἐξουσίας δραζόμενος μετακινεῖν τοὺς ὄρους ἧς ἂν προσταίῃ μονῆς, καὶ οὕς οἶδεν ἀνέκαθεν ὑποτίθεσθαι, τὴν ἀρχαίαν ἀνατρέπων καὶ συνήθη κατὰστασιν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

(5) ἡ λέξις δυνατὴν ἀναγνωσθῆναι καὶ μὴ ζώντων, οὐ σφῶς γεγραμμένη.

(6) ἄνω τῆς λέξεως πολιτείας ἡ αὐτὴ χεὶρ ἔγραψεν ἐμπειρίας.

δ'. Πρὸς τὸν προεστῶτα.

Παραίνεσιν δέδεξο τὴν δε προφρόνως,

σύ τῆς μονῆς πρόεδρος, καὶ κράτυνέ μοι.

Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου γενομένη ἡ βασιλεία μου καθ' εἰρὴν καὶ τῆς πρὸς σέ τὸν προεστῶτα διαλέξεως δεόντως ἀπάρχεται. Χρεὼν γὰρ καὶ σοὶ τὰ ἱκανὰ προσπειθῆναι. Οἰκονομίαν ταῖνυν, εὐ ἴσθι, πεπίστευσαι, μοναχῶν καθηγητὰ καὶ διδάσκαλε, καὶ ποιμαίνειν τὸ ἱερὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον ἄνωθεν ἀποτέταξαι. Μὴ σοι γοῦν ἡ προστασία γένοιτο πρόφασις ἀναπαύσεως, μηδ' ἀπικλήμης πρὸς πόνους σωτηρίους πνευματικούς, ὑπὲρ ὧν μισθός σοι πρὸς τὸ μέλλον ἀπόκειται πολλαπλάσιος· εἰ μὲν γὰρ ἔπαθλον ἀρετῆς ἡ προστασία προέκειτο, ἔδει πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀναπαύεσθαι, προσγεγονότος τούτοις τοῦ ἀρχικοῦ· εἰ δ' ἀναλογούντες τῇ ἀρχῇ προτίθενται καὶ οἱ κήματα, καὶ ἀρχὴ οὐκ ἔστιν ἕτερον εἰ μὴ ἀρετῆς δοκιμὴ, ἐπιδεικτέον ὥς ἐν πελάγει τῷ πνευματικῷ ἐπαγγέλματι σπουδαίαν καὶ εὐθύπλουν τὴν τῶν ψυχῶν σωτηριώδη κυβερνήτην, ἣ καὶ πολλῆς τὰ μάλιστα τῆς τοῦ κυβερνήτου δέεται νήφους· καὶ γὰρ ἀγαθοῦ κυβερνήτου καὶ μικρὰ τις ἀνάπτωσις μακρὰν τοῖς λοιποῖς πλωτῆρσι προὔξενεσεν τὴν κατάπτωσιν· ἐν μὲν οὖν ἀρχῇ τῷ πράγματι τῇδε διαφορᾷ, [τὸ] τῶν ἀρχομένων πολυσχιδές· καὶ ὁ ταύτην ἀναδεχόμενος ἔχει πολυωνυμεῖσθαι ἂν προσφυῶς, πότε μὲν πατὴρ, ἄλλοτε προεστώς, ἔστιν οὗ ποιμὴν, κυβερνήτης, ὁδηγός, σκοπός, διδάσκαλος, ἄλλας, λύχνος καὶ φῶς προσαγορευόμενος· ὑφείλει γὰρ πατρικῶς τοῖς ἀσθενούσι συνασθενεῖν, ἀρχικῶς τοῖς πολεμουμένοις προασπίζειν, ὡς κυβερνήτης

τὸ κινδυνεύον (7) ὑπερανέχειν τοῦ κλύδωνος, ὡς ποιμὴν εἰς τόπον χλόης τὸ ποίμνιον κατὰσκηνῶν, καὶ ἐπὶ ὕδατος ἐκτρέφειν πνευματικῆς ἀναπαύσεως, ὡς σκοπὸς τοῖς ἐπισκοπουμένοις προσημάνειν τῶν ἐπιβούλων τὴν ἑφοδον, ἐκπαιδεύειν τὸ νηπιῶζον τὴν σύνεσιν ὡς διδάσκαλος· ὡς ἄλλας ἀρτύειν ταῖς ἀρεταῖς τὸ λειπόμενον πνευματικῆς νοστιμότητος, ἢ στύφειν τὸ χυλὸν καὶ πρὸς τὸ σήπεσθαι πρόχειρον· ὡς λύχνος καὶ φῶς τὴν τῆς ἀρετῆς πορείαν παρέχειν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ποιματινομένοις ἀπρόσκοπον· καὶ ἀπλῶς πᾶσι τὰ πάντα γίνεσθαι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. Ὁ δὲ τούτων λειπόμενος ἄρχει μὲν, πλὴν οὐ χριστιανικῶς, οὐ πνευματικῶς, οὐ μένου· ἀλλ' ἐθνικῶς, ἀλλὰ σαρκικῶς· βίβη κρατῶν μᾶλλον ἢ ἐπικινουμένην πειθοῖ καὶ ἐναντίῳ τῷ τῶν ἀποστόλων κορυφαίῳ Πέτρῳ, οὕτω πως λέγοντι· «ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες, μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τοῦ κλήρου, ἀλλ' ὡς τύποι τοῦ ποιμνίου γινόμενοι». Ἀρχε τοιγαροῦν οὕτω, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ὑποθήκην, ὁ τὴν προστασίαν ἐγκεχειρισμένος τῶν ἀδελφῶν, τοὺς μὲν καλῶς ἔχοντας ὑποστηρίζων, τοὺς πίπτοντας ὅση δύναμις ἀνεγείρων, σπλάγγνοις πατρικοῖς ἐπίσης πάντων κηδόμενος, ἐκῶστω τὰ δέοντα καθ' ἑαυτὸν συμμετρούμενος· πρὸς τε ἡλικίαν καὶ ἔξιν τοῦ σώματος καὶ ζωῆς τῆς πάλαι συνίθειαν· ἐντεῦθεν γὰρ, ὁ καὶ παράδοξον, θαυμασία τις ἰσότης ἐξ ἀνισότητος, ὡς καὶ ἄλλοις εὖροι τις ἂν καὶ ἐξ ἰσότητος ἀνισότητα· ποῦ γὰρ ἂν εἴη ἰσότης ἐκ τῆς

(7) ἡ σύνταξις ἀσαφής ἐνταῦθα, ὡς ἐγώ μαι.

τοῦ προεστῶτος διακρίσεως, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἀπολαύει
νέος καὶ γέρον, ἀστικός καὶ ἀγροτικός, ὑγιής καὶ νοσῶν;
Ἦκουσας πάντως, ὦ τῆς δε καθηγεμῶν τῆς μονῆς, καὶ
τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν κορυφαῖον εἰπόντος ἀπόστολον·
«Εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποίμινε τὰ πρόβατά μου», καὶ
τοῦτο οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ τρίς, τῶν δύο ἐπέκεινα.
Σύνες γοῦν τὸν ὄγκον τῆς πνευματικῆς προστασίας· μί-
μησαι τῆς ἀποστολικῆς ἐκθύμως ποιμάνσεως τὸ ἐκτύ-
πωμα, καὶ ποίμινε μετ' ἐπιμελείας τὸ ποίμνιον τοῦ
Χριστοῦ, ἐν' οὗτῳ κατὰ κράτος λαὸν περιούσιον εἰς ἡμέ-
ραν καυχῆσαι Χριστοῦ λέγων «Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παι-
δία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός». Ἐπὶ τούτοις πᾶσι περιποιῶ
σαυτῷ τὸ ἀνεπίληπτον πάντοθεν, πᾶσαν μὲν σωματι-
κὴν συγγένειαν περικυβερτῶν, μόνους δὲ τοῖς ἐν Χρι-
στῷ ἀδελφοῖς καὶ τέκνοις. Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου γε-
γονοῦσα ἡ βασιλεία μου καὶ τοῦτο βούλεται γινώσκειν
ὅτι ἐξ ἀνά[γκης] πάντα τηρεῖν ὀφείλεις τὰ διατεταγ-
μένα περὶ πάσης μοναχικῆς τάξεως καὶ ἀρχικῆς καὶ
ὑποτακτικῆς καταστάσεως.

ε'. Πρὸς τοὺς μοναχοὺς ὁμιλία.

Τοὺς δε κρατοῦντες, ὦ μονασταί, τοὺς ὄρους
καλῶς κατευθύνουσθε καὶ σώζοισθέ μοι.

Καὶ ὑμῖν δὲ τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς τοῦτ' ἐκεῖνο
ἡ βασιλεία μου εὐχεται, ὅ καὶ περὶ τῶν πιστευσάντων
ἐν ταῖς τῶν Ἀποστόλων Πράξεσι γέγραπται, ὅτι «ἦν
αὐτῶν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία», καὶ οὐδεὶς τι τῶν
ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς
τὰ πάντα κοινά. Τοῦτο τῆς ὑμετέρας ἔστω συνοδείας

ἀρχέτυπον· τοῦτο τρόπος τοῦ μοναδικοῦ πολιτεύματος,
ὁμοψυχεῖν ἀλλήλοις, καὶ τοὺς διαφόρους ταῖς σώμασι
ταῖς καρδίαις οἷον ἐνίζεσθαι, καὶ σὺν ὁμονοίᾳ συντρέχειν
ἀγωνιστικῶς ἐν μοναχικοῖς ἀμιλλήμασι, καὶ ταῖς ἀλ-
λήλων μὲν ἐπευφραίνεσθαι προκοπαῖς τε καὶ ἐπιδόσει,
λυπεῖσθαι δὲ τοῖς τὸ ἐπάγγελμα ψευδομένοις καὶ ἀτά-
κτως τὴν τῆς μοναχικῆς πολιτείας στελλομένοις ὁδόν,
μηδὲν τι τῶν ἐπὶ γῆς ἐξειδιόμενοι, ἀλλὰ διατροφᾷς
καὶ σκεπάσμασι μόνους ἀρκούμενοι, κατὰ τὸν θεὸν ἀπό-
στολον, ἐκ πρυτανείου χορηγουμένοις κοινοῦ, μὴ ποτε
τῇ τοῦ πλείονος ὀρέξει στραφεῖς τις ὡς κῶλον ἐπὶ τὸν ἴδιον
ἔμετον τὸ τῆς τοῦ Λῶτ γυναικὸς πάθῳ, ἢ τὸ τοῦ
εὐαγγελικοῦ ἀροτῆρος δι' αἰτίαν παλινστροφίης τῆς βα-
σιλείας ἐκπεσόντος τῶν οὐρανῶν. Οὐ γὰρ τὸ εὐξασθαι
περισπούδαστον, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐχᾶς ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ
ἀξιάχαστον· ὅσον γὰρ θεραπεῦσαι τὸ θεῖον καὶ πρὸ τοῦ
ἐπαγγελιασθαι μισθῶν ἄξιον, τόσης τὸ ὁμολογῆσαι καὶ
τὴν ὑπόσχεσιν ψεύσασθαι δίκης ὑπόχρεων· τοῦτο καὶ ὁ
σοφὸς ὑποφαίνεται Σολομών ἀκρεῖσσαν, εἰπὼν, μὴ εὐ-
ξασθαι, ἢ εὐξασθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι· καὶ αὖθις «ἀνδρὶ
παγίς ἰσχυρὰ τὰ ἴδια χεῖλη». Ἦν μὲν ται πρὸς τοὺς προε-
στῶτας ὑμῶν ὑπακοὴν Παῦλος ὁ κλεινὸς ἀπόστολος ὑπο-
τίθει· «πειθεσθε, γὰρ φησί, τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ
ὑπείκετε»· καὶ τὴν αἰτίαν εἰς τὸ ἐξῆς προτιθεὶς οὕτω
πως ἀκολούθως ἐπάγει «αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ
τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες»· ἠκούσατε δὲ
καὶ τοῦ Κυρίου μου λέγοντος ὅτι «καταθέβηκα ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέ-
λημα τοῦ πέμψαντός με πατρός». Διδάχθητε ταῖς
ἐντεῦθεν μέτρον εὐηκείας, καὶ ἀκολουθήσατε κατόπιν

Χριστοῦ, διὰ Χριστὸν τοῖς ἐν Χριστῷ πατρᾷσιν ὑμῶν ὑπακούοντες· αὐτὸς γὰρ εἰρηκεν· αὐτὸς ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ»· ὁ τοῖς ἀποστολοῖς μὲν ἐλέγ[θη] τὰ πρῶτα, μετ' ἐκείνους δὲ καὶ πᾶσι τοῖς ἀποστολικῶν λαχοῦσι· διδασκαλίᾳς ἀξίωμα καὶ πολιτείας ἐπάγγελμα. Πάντα λοιπὸν τρόπον τοῖς πατρᾷσιν ὑμῶν ὑποτάγητε· ἢ ὡς υἱοὶ φιλοπάτορες δι' ἀγάπην ἀληθινὴν ἢ διὰ φόβον, ὡς δούλοι, διὰ Χριστὸν, καὶ κοινῇ καὶ αἰεὶ πάντες τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπακοὴν ἐπιδείκνυσθε, μακρὰν που τὴν παρakoήν καὶ εἰς ἀφάντωνσιν ἀποτρέποντες· ὅσον δ' αὕτη κακὸν καὶ ὁ προπάτωρ [δείκνυσιν] αὐτὸς παρakoῆς ὑποστάς δίκην, κέντεῦθεν ἑαυτῷ καὶ ἡμῖν παρκαπέμψας τοῦ θεοῦ παρκαδείτου τὴν στέρησιν καὶ τὴν ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου ποριζομένην μοχθηρὰν ζῶην καὶ ἐπίπονον. Ἐὰν πολλάκις, οἷα πολλὰ συμβαίνειν φιλεῖ, λάθῃ τι τῶν θεόντων τὸν προστώτα, τὸ θεῖον γὰρ καὶ μόνον ἀλάθητον, τὸ μὲν πλῆθος ἡσυχάζετω, καὶ ἔστω, κατὰ τὸν θεῖον φάναι Δαυὶδ, «ὡς ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς»· οἱ δὲ λόγῳ καὶ ἀρετῇ καὶ τῇ τοῦ χρόνου ἀρχαιοτάτῃ διαφέροντες ὑπομνησκέτωσαν τῷ προῖσταμένῳ τὸ δεόμενον διορθώσεως· οὐ φιλονείκως, ἀλλ' ἡπίως· οὐκ ἀντιρρήτικῶς, ἀλλ' εὐνοϊκῶς· ὑφείλοντος καὶ αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ὑπόμνησιν ὡς χάριν προσδέχεσθαι, καὶ εὐχαριστεῖν τοῖς τὸ λανθάνον τοῦτο γνωρίσασιν, καὶ τοῖς ἔργοις διορθοῦσθαι τὸ ἀπεικὸς καὶ σφαλλόμενον. Εἰ δ', ὅπερ ἀπεύχεται ἡ βασιλεία μου, στάσις ἐντεῦθεν μέσον τοῦ προσετώτος ἀναρῇ καὶ τῶν ἀδελφῶν, τότε τῷ κατὰ καιροῦς βασιλεύοντι τὰ τῆς ὑποθέσεως ἀναχ[θήσεται], κακείνος, δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ τὴν ἡμετέραν χάριν, δι'

ἑαυτοῦ ἢ δι' ἐτέρου τῶν κατὰ πνεῦμα προσφκειωμένων αὐτῷ καὶ τὰ πνευματικὰ διακρίνειν ἐπισταμένων τὸ διεστὸς συνάξει, (8) τὸ μαχόμενον εἰρηνοποιήσῃ, ἢ καὶ ἄλλως, ὡς θεὸς κεκασμένος συνέσει, τὸ σφαλλόμενον διορθώσεται. Ἐκαστος δὲ ὑμῶν ἦν ἔλαχε τάξιν, ἀδελφοί, τῷ τῆς ἀδελφότητος σώματι μὴ πάντως ὑπερβαίνετω, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ συνοδείᾳ συμμελείαν μετ' εὐχαριστήσεως στεργέτω, καὶ μηδεὶς ὑβρισπαθείτω τοῖς ἄλλοις ἀδελφοῖς ἀποταχθεὶς ἴσως κατὰ λόγον χειρὸς ἢ ὅσα καὶ..... ὑποτεθεὶς ἐτέρου γλώττης ἢ ἀκοῆς ἢ ὄψεως τόπον ἐπέχοντος· (9) συμπερόντως γὰρ ὁ Θεὸς ἅπασιν τὸ κατ' ἀξίαν χαρίζεται, καὶ τοὺς βαθμοὺς παρέχει συμμετρῶς ταῖς προαιρέσεσι, καθὼς καὶ τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις διανομῆς τῶν ταλάντων μαθητόμεν. Ἐκαστος τοίνυν τῶν ἐλαχίστων ἐκὼν μετριάζετω καὶ ὑποχωρεῖτω τοῖς κρείττοσιν· εἰ δέ τις μὴ σωφρονῶν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖ καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιοὶ πάντας ἀδιαφόρως, ἐν οὗτω καὶ αὐτὸς ἐλάχιστος ὢν συναριθμῆται τοῖς μέζουσιν, εἰ μὲν ἡσυχάζει, συγγνωμονεῖσθαι· εἰ δ' ἐπιμένει τοῖς αὐτοῖς, καὶ μετὰ πλείστης παρκαίνεσεως ἐκκοπτεῖσθαι τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐξωθεῖσθαι καὶ τῆς μονῆς, ἵνα μὴ διαστρέψῃ καὶ τοὺς ἀφελεστέρους καὶ σύγχυσις ἐνθα γένηται τῷ κοινῷ· «ὁμιλῖαι γὰρ κακαὶ φθείρουσιν ἡθὴ χρηστάς», κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὡς καὶ λοιμώδης ἐλωθήσατο νόσος τὰ προσπελάζοντα σώματα. Πρὸς τοῖς ἄλλοις κοινῇ καὶ τὰς ἰδιαζούσας φιλίας καὶ ὁμιλίας φυλάξασθε· ταῦτα γὰρ οὐ μόνον σκανδάλων καὶ μεγάλων ὑποψιῶν αἰτία τοῖς ἀδελφοῖς,

(8) προσφύστερον δεῖ γραφῆναι συνάψει.

(9) πάντως ἐξεργήσαν λέξεις τινὲς ἐκ τοῦ χωρίου.

ἀλλὰ καὶ ἄλλως βλαβερὰ καὶ ὀλέθρια. Οἱ διακονοῦντες καὶ
τινων εἰδήμονες τεχνῶν μηδὲν τι μηδενὶ παρεχέτωσαν,
ἄχρι καὶ τοῦ μικροτάτου, παραγενομένου τοῦ προεστώτος
ἢ καὶ τοῦ οἰκονόμου· εἰ δέ τις ἐπὶ τούτοις ἄλλῳ, τὰ πρῶτα
μὲν νοθεύσῃ δις καὶ τρίς, εἴτ' ἐπιτιμάσθω προσμένων
δὲ ἀδιόρθωτος, καὶ τῶν αὐτῶν ἀναισχύντως ἐχόμενος,
ἐκδιωκέσθω τῆς μονῆς, ὡς μὴ τῷ ζυγῷ τῆς εὐταξίας καὶ
τῆς εὐπειθείας ὑποταττόμενος.

στ'. Περὶ τῆς ποσότητος τῶν μοναχῶν.

Δεκάς τετραπλῇ τῶν μοναστῶν τὸ εἶδος.

Νῆστις [ὁ Σωτήρ καὶ γὰρ] ἡμέραις τόσαις.

Ἀπάρτι δὴ καὶ περὶ τῆς τῶν μοναχῶν ποσότητος
ἔγνω δεῖν ἡ βασιλεία μου διατάξασθαι· τοίνυν τοὺς ἐν
τῇδε τῇ μονῇ τὸν μονήρη βίον διέχ[ειν] ἐπανηρημένους
εὐλαβεστάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μηδέποτε τὸν ἀριθ-
μὸν ὑπερβαίνειν τῶν τεσσαράκοντα θεσπίζει ἡ βασιλεία
μου· οἱ μὲν οὖν ἐκ τούτων δεκάξ διὰ παντὸς προσανέ-
ξουσιν τῷ ναῷ, καὶ τῆς θείας δοξολογίας κατὰ τὸ ἔθος
ἐκθύμως ἐπιμελήσονται· τοῖς δ' ἐτέροις τέσσαρσι πρὸς
τοὺς εἴκοσι πᾶν ἔργον ὑποτεθήσεται ὑπηρετικόν, [ἀγε ;]
λικόν τε, καὶ ἀγροικικόν, ὥστε δεῖσαν ἄλλοτε ἄλλοις
σχολάζειν καμάρτοις ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς μονῆς, καὶ
ὅτε καὶ ἐνθα παρὰ τοῦ προεστώτος ὁρίζονται, διακονεῖν
καὶ ἐργάζεσθαι ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ, ὡς ἂν ἡ χρεια τῆς
μονῆς ἀπαιτεῖται, καὶ ὡς [ἐκαστος] ἔχη τέχνης τε καὶ
ἐπιτηδεύματος. Οὐκ ἀναβαλοῦνται γοῦν οἱ τοιοῦτοι, οὐ

γογγυσμὸν ἐκπέμψουσιν, οὐχ ὑπ' ὀδόντα λαλήσουσιν, οὐκ
ἀναικινουσί τὴν τοῦ προεστώτος ἐπίκρισιν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν
ὑπακούουσιν, καὶ τὸ συγχῶς τοῖς μοναχοῖς (10) προσεδό-
μενον «εὐλόγησον» προσφωνήσουσι. Πλὴν οὐδὲ τοὺς δὲ τοὺς
διακονητὰς ἀπολυμπάνεσθαι τῆς συνάξεως ἡ βασιλεία μου
βούλεται, ὅπηνίκα μὴ καιρὸς καλέῃ διακονήματος· ἀλλ'
οὐδ' οἱ τῇ ἐκκλησιαστικῇ προσκένειν ἀφορισθέντες
ὑμνολογίᾳ τὴν ἐκείσε προβαλοῦνται σχολῇ, ἴσως καὶ
τὸ ἐν ψαλτῶδήμασι δόκιμον, ἀλλ' εἴ τινα καὶ τούτων
εἰς διακονίαν ὁ προεστὼς ἐγκρίνει, καὶ οὗτος τῆς ἐπιτα-
γῆς τοῦ προεστώτος ἀνυπερθέτως ἀκούσει, καὶ τὸ κελευ-
σθὲν ἐτόίμως ἀποπληρώσει· καὶ γὰρ ὑπακοὴν ἐκπιθεύε-
σθαι σύμπαντας ἡ βασιλεία μου βούλεται· ὅθεν δὲ τοῖς μο-
ναχοῖς ὑπακοὴ, μάρτυς ἀκριβὴς τὸ τῆς μοναχικῆς λει-
μωνίας εὐανθὲς φυτὸν καὶ πολύκαρπον, ὁ ἱερός καὶ θεὸς
Ἀνάγκιος, ὃς [οἷς] (11) κατώρθωσε καὶ τέκνον τῆς ὑπακοῆς
ἀραρότως ἔλαχεν ὀνομάζεσθαι.

ζ'. Περὶ τῆς τῶν διακονητῶν προχειρίσεως.

Διακονητῶν ἐνθάδε προχειρίσεις

σκοπῶν, μονῆς πρόεδρε, σὺν λόγῳ τίθει.

Προχειρίζεσθωσαν δὲ παρὰ τοῦ ἡγουμένου κατὰ τὴν
συνήθειαν διακονηταὶ σπουδαῖοι καὶ δεξιὸι τῶν πάντων
τῷ προεστώτι συμποντισταί, καὶ τῶν καμάρτων συμ-
μερισταί, καὶ ἐντρεχεῖς πρὸς ἀρίστην πρόνοιαν καὶ κυ-
βέρνησιν τῶν τῆς μονῆς ἀπάντων ἀκινήτων καὶ κινή-

(10) ἄνωθεν τῆς λέξεως ἡ αὐτὴ χεὶρ ἔγραψε μονασταῖς.

(11) ἐν τῷ χειρογράφῳ : ὃς οἷς, ὅπερ πρόδηλον λάθος.

τῶν· οὐδὲ γὰρ εἷς ἱκανὸς διαφοροῖς πράγμασιν ἔχαρ-
κεῖν, περισπασμοῖς πλείοσι κάμων καὶ θάττον ἐλκυό-
μενος, κἀντεῦθεν πάντων ὁκνηρότερον ἀντιλαμβάνομε-
νος. Καταστήτω τοίνυν πρὸ πάντων πιστὸς καὶ φρό-
νιμος οἰκονόμος, πραγματικῇ γνώσει τῶν πολλῶν δια-
φέρων, καὶ πάντα τὰ τῆς μονῆς διέπων πραγματικῶς, καὶ
τῇ πολυσχιδεῖ τῶν πραγμάτων διοικήσει ἐπιμερίζων ἑαυ-
τὸν, καὶ παντοίως ἀγωνιζόμενος ὅπως ἂν τὰ ἐν τῇ μο-
νῇ συνεστῶτα, τὰ οὐκ εὐσύστατα, τὰ ἀπρόσφορα, τὰ
μὲν ἐπιδοτεῖν, τὰ δὲ συσταῖεν, τὰ δ' εὐπρόσφορα γένοι-
το· οὗτος, εἰδήσει τοῦ καθηγουμένου καὶ προτροπῇ,
γεωργοῖς, ἀμπελουργοῖς ἐπιτάξει τὰ τοῖς ἔργοις ἀνήκον-
τα, διεγερεῖ τοὺς βουκόλους, τοὺς τῶν προβάτων νο-
μεῖς, πρὸς βελτιώσεις τῶν ἐπιτεθέντων αὐτοῖς, καὶ ἐπι-
σκεψεται τούτους συχνῶς καὶ ἀνακρινεῖ· ἐκλέξεται μο-
ναχοὺς ἢ ἄλλως μικτοὺς, τὴν ὑπόληψιν ἀκαταγνώστους,
καὶ βουλήσει τοῦ προεστῶτος ἐπιστήσει τούτους τοῖς
κτήμασι τῆς μονῆς. Πρὸς τούτοις καὶ ἐκκλησιαρχῆς
προβαλλέσθω τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας εἰδήμων
καὶ θερμὸς ζηλωτὴς, ἀρετῆς καὶ γνώσεως μέτοχος,
γρήγορος καὶ νιφάλιος, ὡς τῇ τούτου νήψει καὶ γρηγο-
ρότητι καὶ τοὺς λοιποὺς διὑπνίζεσθαι τε καὶ διανίστασθαι
καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν «ἐν ἐκκλησίαις», ψαλμικῶς
εἰπεῖν, «εὐλογεῖν τὸν Θεόν»· οὗτος πρὸς τὰς ἱεροψαλτίας
καὶ τὸν ὕπνον παραμετρήσει· τὸν καιρὸν τῆς κρούσεως τοῦ
συνακτῆρίου ξύλου ἐπιτάξει· μέτρα φωνῶν ἐν δοξολο-
γίαις ῥυθμίσει· τοῦ τῆς προσευχῆς ἀμετεωρίστου καὶ
ἀρεμβάστου φροντίσει· τὸ ἐκ βραδυτῆτος ἀσύγχυτον τῇ
ψαλμῳδίᾳ ὑποβάλλει, καὶ τὴν ἐκ ταχύτητος σύγχυσιν
ἀποτρέφεται. Προχειρίζεσθω σὺν τούτοις καὶ δοχειάριος

μεμαρτυρημένος καὶ ἀξιώχρεως εἰς τὴν τῶν ἐμπιστευ-
θέντων αὐτῷ φυλακὴν καὶ ἀποδύσιν· οὗτος πάντα ὑπο-
δέχεται ὅποια ἂν καὶ εἴη χρειώδη καὶ λυσιτελεῖ τῇ μονῇ
καὶ πᾶν τὸ ὑποτεταγμένον ἐπ' αὐτοῖς παρὰ τοῦ ἡγουμέ-
νου ποιήσεται· τὰς ὕλας τῶν ἐργοχειρῶν ποιεῖ τοῖς
περὶ τὰ τοιαῦτα ἔστιν ὅτε σχολάζουσι, πλὴν πάσης
ἀπάνευθε χάριτος, καὶ πάλιν λήφεται τὰ ἐργόχειρα·
ἐξωνήσεται, καιροῦ καλοῦντος, καὶ ἀποθέσει πάντως τὰ
συνθήκη καὶ χρειώδη τῇ ἀδελφότητι, μετὰ καὶ τῆς τοῦ
ἡγουμένου προτροπῆς, ὅπως, ἐν καιρῷ διανομῆς, ὅτε
καὶ κινὰ ξύμπαντα λήψονται, εὐρεθῶσιν ἀνεκδοεῖς αἱ
ἀμφιάσεις, αἱ ἐπενδύσεις, αἱ ὑποδύσεις τῶν μοναχῶν·
οἷς καὶ ἐτήσιως δοθήσεται ἱμάτιον ἐν χιτῶνες οἱ ἐμέ-
σως τῇ σαρκὶ ὁμιλοῦντες, ὡς ἡ δημώδης γλῶττα
καλεῖν εἴωθεν ὑποκάμισα, δύο· κατὰ δὲ παρέλευσιν δύο
χρόνων περιστήθιον ἐν, καὶ μανδύον ἐν· πλὴν οὐ πρότερον
τὰ κινὰ περιβαλοῦνται, πρὶν ἂν τὰ παλαιὰ τῷ δοχείῳ
ἐκαστος ἀποθήσῃ, μέχρι καὶ αὐτῶν ὑποδύσεων, ἃ δῆτα
καὶ πρὸς τὸ δέον πάντως ἢ τοῦ προεστῶτος ἐπίκρισις
ἀναλώσει· γύμνωσιν τε γὰρ πενήτων περιστελεῖ, καὶ τῶν
μοναχῶν ἔστιν οἷς ἐπιδώσει, ὅσοις δηλαδή τὸ τῆς ὑπη-
ρετικῆς ἐργομοχθίας βάρος ἐπίκειται· ὡς τό γε μετὰ τῶν
τὴν χρεῖαν συμπληρούντων καὶ τὰ περιττὰ συναπάγεσθαι·
φιλοκτημοσύνης ἔννοιαν ὑποβάλλει καὶ πρὸς βιωτικὴν τὸν
μοναχὸν κατάγει προσπάθειαν. Οὕτω γὰρ διοικεῖσθαι
θέλει ἡ βασιλεία μου τοὺς μοναχοὺς, τὴν διονομαζομένην
ρόγαν ἐν τούτοις ἐκκόπτει καὶ μακρὰν ἀποπέμπεται·
χρυσομανίαν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν κρίνουσα ταύτην καὶ
πρᾶξιν εἰς μοναχικὴν πολιτείαν ἀπάδουσιν· ἀστατοῦσι
γὰρ λογισμοὶ τῇ στασίμῳ κατοχῇ τοῦ χρυσοῦ, καὶ τὰ

τούτου χοῖσις εἰς παράχρησιν οἶδεν ἀποβαίνειν τοῖς μονασταῖς. Τετάρτῳ καὶ κελλαρίτῃς, ὁ τῶν ἡμερησίων τροφῶν καὶ πόσεων τοῦ μοναδικοῦ συντάγματος φροντιστής, ἐχέφων, καρτερικός, τοῦ Ἰσου διανεμητής, καὶ τῇ διακρίσει τοῦ ἡγουμένου πάντα ποιῶν, τῇ τραπέζῃ ἄρτους μὲν πᾶσι προτιθέμενος καὶ ἰσόποσον οἶνον ἀπαράλλακτον γεύσει τε καὶ ποσότητι, ἐψητὰ καὶ ἀνέψητα, καθὼς ἂν ἐκάστη ἡμέρα ἀπαιτεῖται, κοινῇ τὰ αὐτὰ, εἰ μὴ πως, ἀσθενεῖα τινὸς συγκαταβαίνων, ὁ προσετώς ἔτερόν τι προτρέφεται. Συναριθμείσθω τοῖς εἰρημένοις καὶ ὠρεάριος, σίτου, οἶνου, καὶ ἐλαίου, καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ αὐτὸς ἔστω ταμειοῦχος ἐδώδιμων εἰδῶν, ὥστε καιροῦ καλοῦντος τοῖς κελλαρίταις, τοῖς ἄρτοποιοῖς εἶδη παρέχειν κελλαρικὰ καὶ μαγκιπικὰ· μελλέτω δὲ τούτῳ μὴ μόνον ταμειεύειν τὰ ἐδώδιμα τε καὶ πότιμα, ἀλλὰ προνοεῖσθαι καὶ τῆς τούτων ἀβλαβοῦς μονιμότητος, δεῖσαν δὲ, προστηκόντως ἐξοδιάζειν, καὶ οἶον συμμετερεῖν τῇ χρείᾳ τὴν ἐξοδον· τὸ γὰρ ἐν δαπάναις ἀσύμμετρον καὶ ἀκαιρῶς φιλότιμον εἰς ἀσωτίαν ἀντικρυς παρσύρεται. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν πρώτων διακονητῶν, οἱ διακονήσουσι ταῖς ἀνατεθείσαις αὐτοῖς ὑπηρεσίαις μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ὅλης αὐτῶν βιοτῆς, εἰ μὴ πως τῆς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἔψονται προκοπῆς, ἥ φωραθείη τις κακοῦργος καὶ δουρὸς, ὅς καὶ ἀνκνητὸρῶς μεταστήσεται. Τοὺς δ' ἄλλοις (:) διακοναῖς ἀσχολουμένους καὶ κάμνοντας, οἶον μαγειροὺς, μάγκιπας, γεωργούς, κηπουρούς τε καὶ πυλωρούς· ἄλλοτε ἄλλοι διαδεχέσθωσαν, ἀλλήλων πᾶ βάρη βαστάζοντες», κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.

η'. Ἐκκλησίας ἀπασαν ἀκολουθίαν
τάξεις μοναστῶν διδῶτω Παλαιστίνης. (12)

Ἀκολουθία δὲ ψαλμωδίας ἡμερινῆς καὶ νυκτερινῆς ἐκτελείσθω ἢ πάλαι συνήθης ταῖς τῇ[ς] Παλαιστίνης μοναῖς, πλὴν τῶν ἐν ταῖς κυριακαῖς παννύχων ἀγρυπνιῶν· θέλει γὰρ ἡ βασιλεία μου μὴ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην καὶ πρὸς ταῦτα τοὺς μοναχοὺς ἐπεκτείνεσθαι, ἀλλὰ μηδὲν μὲν τῶν κατὰ δύναμιν ἐλλιπεῖν, τὰ δ' αὖ ἐπαχθέστερα παραλιπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἐξεστι μοχθοῦντας διημερεύειν, καὶ ψάλλοντας διανυκτερεύειν, ἀλλ' ἡ μεθ' ἡμέραν τὸν τῆς νυκτὸς κόπον, ἡ νύκτωρ διαναπαύειν τὸν τῆς ἡμέρας κόματον ἄξιον· οὐ γὰρ ἀ[κ]α[μ]ατος οὗτος ὃν περιφέρομεν χοῦς, οὐδ' ἰσχύει διηνεκῶς, ἀλλ' ἐκ διαλείμματος ἐνεργεῖν. Ἀποδοτέον οὖν διὰ ταῦτα τὰς κατὰ δύναμιν εὐχὰς ἐκ μέσης ψυχῆς τῷ Θεῷ, ἐπεὶ καὶ φίλον τούτῳ τὸ κατὰ δύναμιν· ὅς καὶ τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀσθένειαν ἐπιστάμενος μετὰ προθυμίας καὶ χρηστῆς προαιρέσεως διαψιλῇ καὶ πλούσια τὰ ἐλέη αὐτοῦ χορηγεῖ.

θ'. Περὶ τῶν εισόδων τῆς μονῆς.

Ἐνταῦθα τύπος τῆς μονῆς τῶν εισόδων·
πλὴν κατὰ μῆνα καὶ λογισμὸς ἐξόδων.

Πρόσδος πᾶσα (:) τῇ μονῇ συνήθης καὶ κατ' ἔτος συγκομιζομένη παρακληθῆτω ὑπὸ τοῦ προσετώτος, πλὴν, εἰδήσει καὶ τριῶν ἐκκρίτων ἀδελφῶν, εἰ παρεῖη οἰκονόμος, ἐκκλησιάρχης καὶ δοχεάριος· εἰ δ' οὐ, ἕτερος· καὶ παρ' ἐκείνου μὲν εἰς τὰ δέοντα δαπανήσθω, συνίσθωσαν δὲ καὶ οὗτοι τὴν ἐξοδον ταύτης γὰρ ἀγνοουμένης, ὑπό-

(12) λέγειν τίτλος ἐκ τοῦ κεφαλαίου τούτου.

νοικι φύονται πονηραὶ, ψιθυρισμοὶ λεπτολογοῦνται κατὰ τῶν οἰκονομούντων συχνοί, ἐκ τούτων ἀντιλογίαι κινούνται, στάσεις ἀνάπτονται, δίκαια συνάγονται, τὸ δὲ τέλος σύγχυσις, ἡ δεινὴ σκοτόμαινα διαστάσεως καὶ ἀπαρχῇ τῆς γαληναίας καὶ ἡσύχου τῶν ἀδελφῶν καταστάσεως· καὶ ἄλλως γὰρ βαρὺ τὸ κοινοῖς πράγμασιν ἓνα κεχρησθῆαι τινα, ἐτέρου μηδενὸς συγγινώσκοντος· δυοῖν γὰρ θάτερον συμβαίνει τοῖς οὕτω πράττουσιν, ἡ νοσηρισμοῦ κατηγορία, ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὑπεροψία, ἡ καὶ ἄμφω πολλὰκις, ἃ καὶ πρὸς ἀσθενεῖς συνειδήσεις σκανδάλου πρόφασις οὐκ ἀνεύλογος· εἰ γὰρ καὶ ἔξεστι διὰ τὴν ἐξουσίαν τῷ προεστώτι, παρὰ τὴν τῶν ἄλλων γνώμην, τὸ βουλητὸν τούτῳ ποιεῖν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν πολλῶν οὐ συμφέρει βλάβην· ἐξ ὑποψίας μᾶλλον ἢ περ ἀληθείας πολλῆς ἀναφυομένης τῆς καταγνώσεως· τὸ δὲ τὰς ὑπολήψεις, καὶ ψευδεῖς ὧσιν, ἐκφεύγειν ἐπαινετόν. Τὴν μὲν οὖν εἰσόδον καὶ ἐξόδον οὕτω κελεύει ἡ βασιλεῖα μου γίνεσθαι· τὸν δὲ λογαριασμὸν καθ' ἑκάστον μῆνα, συνεδριαζόντων τῷ προεστώτι καὶ τοῖς τρισὶν ἐκκρίτοις ἀδελφοῖς καὶ οὗς διὰ τὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔχειν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν εἰώθαμεν ὀνομάζειν ἐκκλησιαστικούς, καὶ λαμβανόντων ἀκριβῆ τῶν ἐξοδιασθέντων πραγμάτων εἰδήσιν. Ὁσαύτως παρακελεύεται ἡ βασιλεῖα μου μὴ τὸν προεστώτα σπεύδειν εἰς ἀποθέσεις χρημάτων ἐν τῇ μονῇ, τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας κρίνεται ταῦτη, καὶ θησαυρισμὸς οὐ χρημάτων, ἀλλὰ σκωλήκων μὴ τελευτώντων, καὶ οὐ χρυσοῦ, ἀλλ' αἰθομένου πυρὸς καὶ μὴ σβεννυμένου· εἰ γὰρ τὸ μὴ χρηματίζεσθαι κἂν τοῖς κατὰ κόσμον πολιτευομένοις καὶ ταῖς τοῦ βίου πάγαις συμπεριειλημμένοις καὶ γυναικὸς καὶ παιδῶν ἀνάγκας συνεσχημένοις ὡς

αἰωνιζούσης πρόξενον κολάσεως ἀπηγόρευται, καὶ μαρτυρεῖ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ὁ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φερόμενος καὶ πυρὶ ἀστέκῳ τηγανιζόμενος, ὁ τὸν Λάζαρον ὅλον ὡς βδελυγμαῖαν ἀποπεμπόμενος πρότερον, ὕστερον δὲ τὸν δάκτυλον ἐκείνου ζητῶν τοῦ φλογιζομένου στόματος εἰς μετρίαν ἀνάψυξιν, τοῖς κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῷ πικρῷ κοσμοκράτορι ἀποταξάμενος καὶ ἄνω τὸ πολίτευμα ἔχειν, καί, ὅσον κατ' ἰσχύν, τὴν ἀγγελικὴν μεταδιώκειν διαγωγὴν ἐπαγγελιαμένους, τοῦτ' αὐτὸ, ποίας ἀνείη συμφωνίας ἄξιον, ἢ τίνα δώσουσιν ἀπολογίαν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότες, μετὰ τὸ μοναχικὸν καὶ θεῖον ἐπάγγελμα, τῷ ἀδεκάστῳ ἐκείνῳ καὶ φοβερῷ δικαστῇ, πλουτοῦντες, [ἄλλ]ων ἐν κόσμῳ πενομένων καὶ τῇ στερήσει τῶν ἀ[ναγκαί]ων ἐκτριβομένων· Διὰ τοι ταῦτα βούλεται ἡ βασιλεῖα μου ἓνα πᾶν, ὃ μετὰ συμπλήρωσιν ἐνὸς ἐκάστου ἔτους ἀπολιμπανεται τῇδε τῇ σεβασμῇ μονῇ, χρηματικόν, ἐπιτιδύναμις εἰς αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν, εἰς ὀρφανῶν ἀντίληψιν, εἰς παρθένων ἀπορίαν συνεχυμένων ἔννομον γάμου κοινωνίαν καὶ σύζευξιν, καθὼς ἂν ἐπικρίνη ὁ προεστὼς καὶ οἱ λογάδες τῶν ἀδελφῶν· τούτων δ' οὕτω γινομένων, πέποιθεν ἡ βασιλεῖα μου εἰς Θεὸν ὡς ἀντὶ τούτων ἐκάστου ἑκατονταπλάσιονα λήψεται [ἑκάστος τῶν] ἀδελφῶν, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

ι'. Περὶ διαίτης μοναχῶν.

Τροφῆς μοναστῶν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον
τάξεις ὁ τύπος τῶν μονῶν Παλαιστίνης.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἱεροσολυμικὸν τυπικὸν κρατεῖν καὶ ἐν τῇδε τῇ σεβασμῇ μονῇ προέφθασε καὶ ἀνωτέρω θεσπίσαι ἡ

βασιλεία μου, προσεκτέον καὶ τῇ ἐκείσε περιειλημμένη διαίτη τῶν μοναχῶν, καὶ ταύτην ἀκριβῶς τηρητέον ἔν τε ταῖς ἡμέραις τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ, ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ δεσπότου μου καὶ σωτῆρος Χριστοῦ, τῆς ὑπεράγνου μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου τῆς δεσποίνης μου, καὶ τῶν γεννησίων πάντων αὐτοῦ λατρευτῶν τῶν τῆς βασιλείας μου διηγουμένων συμμάχων καὶ βοηθῶν· πλὴν ἐπ' ἀδείας ὁ προσεστώς ἐξε συγκαταβαίνειν κατ' ὁρθὴν διάκρισιν καὶ παρκαταλεῖν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀδελφοὺς, τῷ μὲν νόμῳ ἐξεταζομένῳ ὑπενδῶσει, τὸν δὲ γῆρα τετραχωμένον ὑποβάλῃ, ἐτέρου πολλὰ καμόντος ἐν τινι τῆς μονῆς λειτουργήματι τὸν κόπον ἀνακουφίσει. Καὶ ἐπὶ τούτοις μὲν οὕτω. Διαιτωμένης δὲ τῆς ἀδελφότητος, πᾶς θόρυβος καὶ πᾶσα κραυγὴ ἐσθιόντων, διακονούντων, πόρῳ πεμψήτω, καὶ ἀκριβοῦς σιγὴ παρατηρηθήτω, ὅπως ἂν πάντες συνεταῖς ἀκοαῖς καὶ δεκτικαῖς τῇ ἀναγνώσει προσέχοιεν ὡς πανδαισία πνευματικῇ· καὶ γὰρ ὁ ἄρτος σώματι, τοῦτο ψυχῇ λόγος τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς· βεβαίον δὲ τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ ἐμὸς δεσπότης Χριστός, ὁ τῆς ζωῆς ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, αὐτὸν ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ, λέγων, ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ· τοίνυν, ὁ μὴ κατακόρως ἐσθίων τὸν μὴ οὕτως ἀεσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἀλλ' εὐχαριστεῖτωσαν τῷ Θεῷ καὶ ἄμφω· ὁ μὲν οἷς ἐκορέσθη· ὁ δ' ἐπὶ τῇ δοθείσῃ αὐτῷ χάριτι· ἐξιώντες δὲ τῆς τροπείας ἀπεργέσθωσαν ἅπαντες ἡσυχῇ, ὁ μὲν ἐπὶ τὸ ἴδιον κελλίον καὶ τὸ ἐργόχειρον, ὁ δ' εἰς τὸ ἐπιχειμένον αὐτῷ διακόνημα. Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν μοναχῶν διαίτης τοσαῦτα τὰ εἰρημένα.

ια'. Περὶ τῶν ἡσυχαστηρίων καὶ τῶν ἡσυχαστῶν.

Τοῖς ἡσυχασταῖς, ὡς βιασταῖς τῶν ἄνω,
σὺ τῆς μονῆς πρόεδρος τὰ κάτω νέμε.

Τὰ δὲ ὑπὸ τὴν μονὴν ἡσυχαστικὰ κελλῖα συνίστασθαι βούλεται ἡ βασιλεία μου καὶ μένειν οὕτως εἰς τέλος ἡσυχαστήριον· διὸ δὲ (;) καὶ μόνον ἄνδρας ἡσυχίας ζηλωτὰς καὶ μονίας ἐρκατὰς, μεμαρτυρημένους κατὰ τὴν ἡθὺς σεμνότητά καὶ βίου χρηστότητα, ἀπλότητί τε τῇ κατὰ Θεὸν χαίροντας, καὶ μὴ ὑφάλους καὶ πολυτρόπους καὶ τὸ ἡθὺς ἐγκληθέντων ἔχοντας, ὑποτακτικῶς σιδηροφόροι καὶ σκακτοφόροι εὐρίσκονται, καὶ ἕτεροι περιβαλλόμενοι κώδι, τὸν λύκον τῇ ἀρκαδίδι, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐγκυρπτοντες, ἐν τισι τούτων εἶναι ἡσυχαστηρίων (;) παρακελεύεται, τὸ πᾶν τῆς οἰκονομίας αὐτῶν εἰς ἀμείψαν καὶ ὑπόδεσιν λαμβάνοντας ἀπὸ τῆς μονῆς δωρεάν, καὶ πάσης ἄνευθεν λήψεως τῆς οἰκιστοῦ ἀντιχάριτος· οὕτε οὖν ἡ μονὴ χρεωστικῶς ἀπὸ τούτων βαρυνθήσεται, οὐτ' ἐκ τῆς μονῆς ὅσον δυνατὸν οὕτω τὸ σύνολον παραλυπηθήσονται, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους ἡ ἐξ ἀγάπης χάρις γενήσεται χρηστότης τε προαιρέσεως καὶ αὐθαιρέτου μεταδόσεως· καὶ γὰρ, νόμῳ φύσεως, κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ, κυριακῶς παραγγέλλεται, ἕκαστος οἷς ἔχει συνωθεῖται μεταδιδόναι καὶ τῷ μὴ ἔχοντι· τούτων οὖν οὕτω γινομένων, καὶ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν ἀμφοτέρωθεν τὸ ἀβχαρὲς προσέσται καὶ ἀσκανθάλιστον. Ἐξέσται δὲ τῷ ἡγουμένῳ καὶ πλείονας καταικίσαι τοῖς ἡσυχαστηρίοις μοναστάς, ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς μονῆς ἐπιδιδούσης καὶ ἱκανὸν ἐχούσης ἐν τοῖς τοιοῦτοις τὸ δύνασθαι.

15'. Πείρας ἄνευθεν οὐδὲ τις κουρὰν λάβῃ

Γυνὴ δὲ πόρρω τῆς μονῆς σχεδὸν πᾶσα. (13).

Τοὺς μέντοι ἀπὸ λαϊκῆς καταστάσεως μονῆρει δια-
γωγῇ προσιόντας καὶ ἐν τῇδε τῇ μονῇ τὰς κοσμικὰς αἰρου-
μένους ἀποκείρασθαι τρίχας οὐχ ἀπλῶς καὶ ἄνευ δοκιμῆς
ἀκριβοῦς βούλεται ὅπως ἡ βασιλεία μου παρλαμβάνε-
σθαι, ἵνα μὴ τυχὸν παραδεχθῇ ποτε σκαιὸς ἀνὴρ καὶ κα-
κότροπος παρεισφραεῖς εἰς λύμην τῶν ἀδελφῶν, συνεργί-
α τῶν ἀδελφῶν καὶ γὰρ τοῦτο τρόπος τῷ σατανᾷ, τοῖς
ἀγαθοῖς παρενεῖραι τὸ πονηρὸν, ὡς ζιζάνι τῷ σίτῳ, τῇ
ἀμπέλῳ ἑάτον, καὶ τοῖς προβάτοις λύκον ὀλέθριον.
ἴσον γὰρ τούτοις καὶ ταραχώδης ἀνὴρ συνοδίῃ πνευμα-
τικῇ. Προσεκτέον οὖν μὴ τίνι τὸ μονῆρει περιθέσθαι τρι-
βώνιον πρὶν ἂν χρόνῳ καὶ πείρᾳ τὰ κατὰ τοῦτον δια-
γνωσθῇ συνελθόντα μέντοι τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ μενέτω
τὰ συνήθη περιειμένους ἄμφω μέχρι τοῦλάχιστον ἐξ-
μηνιαίου καιριῦ ἐν τοσούτῳ γὰρ μετρίως πως, εἰ καὶ μὴ
πάμπαν, ἥθος ἀνδρὸς εἰκασθήσεται, καὶ τὸν μοναχὸν
σχηματισθήσεται, ἢ ἀποδοκιμασθεὶς εἰρηνικῶς ἐκπεμφθή-
σεται, πρὸς δοκιμὴν μὲν ξεναγηθεὶς, ὡς ξενικὸς δὲ μετὰ
τὴν βόσκανον προπεμφθεὶς, καὶ οὐ μενόντων ὡς ἀδελφὸς τῆς
συνοδίας ἀποκοπεῖς τὸν ἐγκριθέντα μέντοι γε γυμνα-
στέον εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν τῆς ἀδελφότητος, οὐκ ἂν καὶ
εἴη κοσμικῆς ἀξίας καὶ καταστάσεως· πάντα γὰρ τὰ πο-
λυτελεῖ τοῦ κόσμου μικρὸν ἢ οὐδὲν πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ μεγα-
λοπρεπεστάτην εὐτελίαν. Γυναῖκες τὸ σύνολον πάροδον ἐν
τῇ μονῇ μὴ ἐχέτωσαν, προσκυνήσεως τοῦ ναοῦ ἢ ἄλλης

(13) λείπει ὁ τίτλος ἐκ τοῦ χειρογράφου.

χρεῖας ἔνεκεν, εἰ μὴ δέσπονται εὐσεβεῖς καὶ προσγενίδες τῶν
φιλοχρίστων βασιλέων, καὶ μεθ' ἡμᾶς τῶν τῆς βασιλείας
σκήπτρων διαδόχων καὶ κληρονόμων, αἱ καὶ αὐθημερόν
ὑποχωρήσουσι, μηδεμιᾶς καταλιμπανομένης ἐν τῇ μονῇ.

19'. Τῶν μακαριστῶν μνημόσυνα κτιτόρων
καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐκτελείσθω συντόμως. (14)

Οἱ μακαριστοὶ ταῖνον ὃ τε πάππος καὶ ἡ μάμμη τῆς
βασιλείας μου, ἤγουν ὁ μέγας δοῦξ ἐκεῖνος κύρις Ἀλέ-
ξιος, ὁ διὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομα-
σθεὶς Ἀντώνιος μοναχὸς, καὶ ἡ σύζυγος τούτου κυρὰ
Εἰρήνη ἡ Κομνηνὴ, ἡ διὰ τοῦ μοναχικοῦ ἀμαίου (:) κλη-
σιν μεταλλάξασα τὴν τῆς Εὐγενίας, καὶ εἰ ἀοιδίμοι γο-
νεῖς τῆς βασιλείας μου, ὃ τε μέγας δομῆςτικός ἐκεῖνος
κύρις Ἀνδρόνικος, ὁ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ
σχήματος μετονομασθεὶς Ἀρσένιος μοναχὸς, καὶ ἡ μήτηρ
τῆς βασιλείας μου ἡ Κομνηνὴ κυρὰ Θεοδώρα, ἡ μετὰ τὸ
μοναχικὸν ἐπάγγελμα κληθεῖσα Θεοδοσία μοναχή,
ἔξουσιν μὲν, ὡς μέχρι τοῦ νῦν, καὶ εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ἐς
τ' ἂν, Θεοῦ χάριτι καὶ ἀντιλήψει τοῦ γνησίου αὐτοῦ λει-
τουργοῦ τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν ἄνω Δυνάμεων Μιχαήλ,
διαμένῃ ἥδε ἡ σεβασμία μονή, τὴν συνήθη καθ' ἡμέραν
μνήμην διὰ τε τρισαγίου καὶ λοιπῶν ψαλμοῦδιων, κατὰ
δὲ τὴν ἐννάτην τοῦ νοερίου μηνὸς τελεσθήσονται τού-
των ὁμοῦ τὰ μνημόσυνα ἐπιμελῶς τε καὶ κτιτορικῶς·
διὰ δωδεκαφωτίων δὲ, καὶ λαμπάδων μεγάλων δύο, ἐν
τούτοις εἰς τε κηρῶν ἀγορὰν καὶ ἐτέρων τινῶν χρειῶν
εἰς ὑψώνιον καὶ εἰς διάδοσιν ἐξοδιασθήσονται ὑπέρπυρα

(14) λείπει ὁ τίτλος ἐκ τοῦ χειρογράφου.

τεσσαράκοντα· γενήσεται δὲ καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ παράκλησις διὰ ψωμίων, τοῦ συνήθους καθρωτέρων, καὶ οἶνων, καὶ ἐκκρίτων, καὶ ἡ εἰς τὸν πυλῶνα διὰ δόσις διὰ τε ψωμίων, οἶνου, καὶ νομισμάτων, καθὼς ἂν κελεύσῃ καὶ ἐπικρίνῃ ὁ προεστώς. Ἐπεὶ δὲ μέγα φιλαδελφίας τεκμήριον καὶ τὸ τὰ τῶν ἀποιχομένων ἐτησίως τελεῖσθαι μνημόσυνα, καὶ δεῖ μὴ μόνον περιόντας τοὺς ἀδελφοὺς ἀλλήλοις βοηθεῖν καὶ συναίρεσθαι, ἀλλὰ καὶ τελευτῶσι τὰ εἰκότα χαρίζεσθαι καὶ περὶ αὐτῶν μνείαν ποιεῖν, τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἀποιχομένοις ψυχωρεῖς, ὡς παρὰ διαφόρων γραφῶν μεμαθήκαμεν, ἡμῖν δὲ τῆς ἴσης μνήμης ἐχέγγυον καὶ ὠρελείας τῆς αὐτῆς, ἐπεὶ καὶ ἀψευδὴς ὁ εἰπὼν «ὦ μέτρω μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν», τελεῖσθω τοῖς τελευτήσασιν τὸ χρεὼν πρῶτον μὲν τὰ τῇ ὁσίᾳ ἐκάστου ἀνήκοντα, κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν, εἴτα τρίτα, ἔννακτα, καὶ τεσσαράκοντα, πρὸς ἐσπέραν μὲν τῆς μνήμης γενομένης, κολύβοις τε καὶ νεκρωσίμῳ κανόνι, κατὰ δὲ τὴν ἐπισῦσαν τελεώτερον ἀποδιδομένης κολύβοις τε καὶ ἱεροργίᾳ μυστικῇ, δύο δὲ τεύχη διπτύχων ἰσότυπα περιεχέτωσαν μόνον τῶν ἄλλων ἀδελφῶν τὰ ὀνόματα, παρὰ τῶν κατὰ χειροὺς προεστώτων ἢ ἐκκλησιαρχῶν μνήμης ἕνεκα προσγραφόμενα, ὧν τὸ μὲν κείσθω τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς, τὸ δὲ παρὰ τῷ ἐκκλησιαρχῇ οὐκ ἐξίσταται δέ τιμι προσθεῖναι τοῖς μνημονευομένοις ἀδελφοῖς ὡς οὐδὲ τινα ἕτερον ἐκτὸς τῆς τοῦ προεστώτος βουλῆς καὶ εἰδήσεως· γυναῖκα μνημονεύεσθαι μὲν τῇ μονῇ συνευδοκεῖ ἡ βασιλεία μου καὶ συντίθεται, ταφῇ δὲ πᾶμπαν ἀπαγορεύει καὶ ἀποτρέπεται. Τὸ δὲ γε παρὸν τυπικὸν τῆς βασιλείας μου θεσπίζομεν ἀναγιγνώσκεισθαι δωδεκάκις τοῦ ἔτους, ἐν τῇ τραπέζῃ δικαιομε-

νων τῶν ἀδελφῶν, ἢ γοῦν κατὰ τὴν πρώτην ἐνός ἐκάστου μηνός, ἄνευ τοῦ [νοεμ]βρίου· τότε γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν κτιτορικῶν μνημοσύνων γενήσεται ἡ τοῦτου ἀνάγνωσις.

ιδ'. Πρώτην ἑορτῶν τὴν σύναξιν ἀγγέλον
ὑμνησον· εἴτα θαῦμα ταῖς χώραις ξένον. (15)

Κυρία μὲν τοι τῶν ἑορτῶν λαμπροτέρη ἡ σύναξις ἔστω τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ καὶ τῶν λοιπῶν ἀσωμάτων Δυνάμεων, ἢ, κατὰ τὸ κρατήσαν ἔθος, τῇ ὁγδόῃ συμφθάνει τοῦ νοεμβρίου μηνός· ἀφ' ἐσπέρας μὲν οὖν ὑλονύκτιον ἀγρυπνίαν ποιήσουσιν οἱ μονάζοντες, πᾶσαν ἀκολουθίαν εὐρύθμως ἐκτελοῦντες καὶ ἑορταστικῶς, κηρίων ὑπαναπτόντων ἐν τῷ τέμπελῳ καὶ ἐν ταῖς προσκυνήσεσι διόλου καὶ δωδεκαφωτίων ἱσταμένων ἐν τῷ μεσονύκτιῳ τεσσάρων, πρὸς δὲ καὶ ἀρωμάτων καὶ καπνισμάτων αὐτάρκως διαδομένων· ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς τραπέζης ἐστίαις παραιθέσθω πολυτελῶς, ὀψωνίῳ κατὰλλήλῳ τῇ ἑορτῇ, καὶ ψωμίσι καθωρετέροις τοῦ συνήθους, καὶ οἶνοις ἐκκρίτοις. Ἐν τῇ τοιαύτῃ γοῦν ἑορτῇ ὀφείλει ὁ προεστὼς καλεῖν καὶ ἑτέρους ἀδελφοὺς ἐκ τῶν ἐτέρων μονῶν, καὶ ἑτέρους ἱεροψάλτας τῇ ψαλμῳδίᾳ συγκροτήσοντας καὶ πνευματικῶς τὴν ἁγίαν ἑορτὴν καὶ μετὰ θεοπροποῦς θυμηδίας συνεορτάζοντας· ἐν ταύτῃ γοῦν ἐξοδιασθήσονται διὰ τε ἀγορὰς κηρῶν, ὀψωνίου, οἶνου τυχὸν ἐκκρίτου, καὶ τῆς ἐν τῷ πυλῶνι διαδόσεως ὑπέρπυρα πεντήκοντα· τὰ πάντα δὲ [ταῦτα (16) γε]νήσονται, καθὼς ἂν προκρίνειεν ὁ προεστὼς φίλα ποιεῖν τῷ Θεῷ, τῷ ἀρχιστρατήγῳ τῶν ἀύλων

(15) λέγει ὁ τίτλος ἐκ τοῦ χειρογράφου.

(16) εἰ τε;

αὐτοῦ Δυνάμεων Μιχαήλ, μετὰ δέους εἰπεῖν, καὶ τῇ βασιλείᾳ μου. Κατὰ δὲ τὴν ἑκτὴν τοῦ σεπτευρίου μηνὸς ἐορτασθήσεται καὶ τὸ ἐν Χώναις θαῦμα τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, μόνων παρόντων καὶ τὴν ἐορτὴν συγκροτούντων ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἡσυχαστῶν τῆς μονῆς· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐορτῇ διὰ τε κηρίου ἐξωνήσεως, ὀψωνίου, τυγὸν καὶ οἴνου, καὶ ἀναλόγου ἐν τῷ πυλῶνι διαδόσεως ἐξοδιασθήσονται ὑπὲρ πυρὰ δῶδεκα. Ἀλλὰ καὶ περὶ μὲν τῶν ἐορτῶν τοσαῦτα τὰ εἰρημένα.

ιε'. Θεοσπεφεῖς ἀνακτες, ἀκούσατέ μου·
καὶ τέρμα μοι νέμοιτε τῶν αἰτουμένων (17)

Ἀπ' ἄρτι δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς τὸν λόγον τρεπτέον, ὃ φιλόχριστοι βασιλεῖς, καὶ μεθ' ἡμᾶς τῶν βασιλείων σκηπτρων κληρονόμοι τε καὶ διάδοχοι· καὶ ἀζιωτέον ὅσα ἡμᾶς μὲν εἰπεῖν, τὴν δ' ὑμετέραν ἐν Χριστῷ ἀγάπην ἀκοῦσαι καὶ πράξει δίκαιόν τε ἅμα καὶ φίλον Θεῷ. Ὅσων μὲν οὖν ἡ βασιλεία μου παρὰ Θεοῦ διὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν αὐλῶν αὐτοῦ λειτουργῶν ἀπήλαυσεν εὐεργεσιῶν, ἔφθασεν ἐν προουμίῳ ἐκ πολλῶν βραχυσυλλάβως στηλογραφῆσαι καὶ τῇδε τῇ βίβλῳ, οἷον ἀναπαλείπτοις κύρδεσιν ἐγγράφει μερικὰ διηγήματα· εἰ γὰρ καθέκαστον ἐμελλεν ἡ βασιλεία μου ταῦτα καὶ πλατυκώτερον ἀνατάξασθαι, ἐπέλειψεν ἂν ὁ χρόνος αὐτῇ καὶ πρότερον ἢ περὶ τὸ λέγειν ὁρμή· ἐπεὶ οὖν ὑπὲρ τῶν τοσούτων αὐτοῦ μεγαλοδωρεῶν, δι' ὧν τὰ μὲν εἰς ἡμᾶς ἐκ διαδοχῆς τῶν πρὸ ἡμῶν μακαριστῶν βασιλέων ἐλ-

(17) λείπει ὁ τίτλος ἐκ τοῦ χειρογράφου.

θόντα συντηρήσαμεν ἀκολόβωτα, τὰ δ' ἄλλα μὴ παρόντα προσεκτησάμεθα καὶ μέχρις ἡμῶν, σὺν Θεῷ δ' εἰρήσθω, τ' αὐτὰ δὴ παρεπέμψαμεν, βραχυτάτας ἀντιδόσεις τῷ ὑψίστῳ κράτει αὐτοῦ προσηγάγομεν, οἷς τῷ πρωτοστῇ τῶν αὐλῶν θεραπόντων αὐτοῦ τῇδε τὴν μονὴν συνεστήσαμεν, καὶ εὐπρεπεῖς, τό γε κατ' ἰσχύν, ἐκκλύναμεν, καὶ σύλλογον μοναχῶν εὐλαβῶν συνηθροίσσαμεν, καὶ τὰ πρὸς αὐτάρκειαν τούτοις περιεστήσαμεν, δέον ἐστὶν ἵνα καὶ ὑμεῖς τὴν τοιαύτην ἡμῶν εἰς τὸ θεῖον προσαγωγὴν οἰκειώσησθε, καὶ τὴν ταύτης συντήρησιν καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν βασιλικῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀπεργάσησθε· εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν αἱ τοιαῦται προσαγωγαί, ἐκείναι δὲ πάντως διήλθον καὶ πρὸς ὑμᾶς τοὺς μεθ' ἡμᾶς κληρονόμους καὶ διαδόχους τῆς βασιλείου ἀρχῆς, ὑπὲρ ὑμῶν εἰσι πάντως καὶ ἅπερ ἡμεῖς ἀφωσιωσάμεθα τῷ Θεῷ, ἄλλως τε δὲ οὐδὲ πλείστα τῇδε τῇ σεβασμῇ μονῇ χρήματα τῆς βασιλείας κατεκενώσαμεν, οὐ πολυάνθρωπα ταῦτα χωρία, οὐ πολυπλήθη γῆδια, οὐ βαθεῖς καὶ καρποφόρους ἀγρούς ἀφωρίσαμεν, τὸν βασιλεῖον ὄγκον καὶ τὸ ἐντεῦθεν αὐταρχικὸν ἐπιδεικνύμενοι καὶ αὐτόβουλον· δι' ἃ καὶ τις ἂν ἐν καιρῷ προφασίσαιτο τὴν τοῦ ὀλοκλήρου τυγὸν κινυτομῆσαι κολόβωσιν· ἀλλὰ τόσα ταῦτα προσαρμόσαι διανοησάμεθα, ὅσα ἂν εὐγνωμῶς οἱ νουνεχεῖς διακρίνοιν εἰς ἀντίχαριν ἢ καὶ ἀντιμισθίαν λογισθῆναι τῶν ὑπὲρ τῆς Ῥωμανίας ἀγῶνων καὶ καθημερινῶν καμμάτων ἡμῶν, ὧν τε, σὺν Θεῷ, πρὸ τῆς βασιλείας, καὶ ὅσων διηνούσαμεν μετὰ τὴν ἀρχήν. Ἐκ πρώτης γὰρ, ὁ φασί, τριχὺς ταῖς βασιλείαις αὐλαῖς ἀνετράφημεν, παιδείας ἀγαθῆς χάριν, πράγμα-

Τυπικὸν Μονῆς Λύξεντίου

τος οὐκ εὐπορίστου καὶ ἥκιστα χωρὶς ἰδρώτων καὶ συγ-
νων καμμάτων ληπτού· ἤδη δὲ καὶ τὸν ὀκτωκαιδέκα-
τον χρόνον ἐλπύοντες, Θεοῦ χρηγοῦντος, καὶ γὰρ εἰ
δεῖ με καυχῆσασθαι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, « ἐν
Κυρίῳ καυχῆσθαι », ὅπως ἂν μεγαλυνθῇ τὰ τούτου
ἔργα καὶ ἐν ἐμοί, περιεβαλλόμεθα χιτῶνα φολιθωτὸν,
κρῆνος ἐκορυψάμεθα σιδηροῦν, δόρυ διηγκωνισάμεθα
δολιχόν, καὶ ἀρηϊκήν ἀσπίδα ἐπωμισάμεθα· κειροῦ
δὲ καλοῦντος, καθ' ἧω τε καὶ δύσιν στρατηγοὶ χειρο-
τονηθέντες, πολυάνθρωπον στράτευμα, σὺν Θεῷ, διῆύ-
ναμεν· μάχας ποτὲ μὲν πρὸς Μυσοὺς, ἄλλοτε πρὸς Τρι-
βαλλοὺς καὶ τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν Ῥωμαίους ἐχθρὰ καθ'
ἡμῶν φρονούντας καὶ ἄσπονδα, ἐν καιρῷ πρὸς Πέρσας
καὶ τοὺς τῆς Κωνσταντίνου κατακυρυνούντας ὑψαύχενας
Λατίνους συνεκροτήσαμεν· αὐθις τοῖς ἀνκυτόροις ἐνδια-
τρέβοντες τὰ προσταττόμενα ἡμῖν διαφόροις ὑπηρεσίαις
προθύμως καὶ εὐνοϊκῶς διηλύμεν, ἐν συμβουλίαις ἀγρυ-
πνοῦντες, καὶ μᾶλλον ἂν οὐ τὰ πρῶτα τῆς γερουσίας
ἐλάχμεν ἐν ἡλίῳ διημερεύοντες, ὅπως τὰ βουλαῖς κυ-
ρωθέντα καλῶς εἰς πράξεις ἀποβαῖεν ἐπιτυχεῖς, νῦν
μὲν τάχους δεομένης, ἔστι δ' ὅτε καὶ βράδους, διὰ
τὴν τῶν πραγμάτων ἀνάγκην, ἢ διὰ τὴν τοῦ χρόνου φο-
ράν. Ἐπεὶ δ' ὁ φθόνος, καθὰ καὶ τοῖς πάλαι δοκεῖ,
τοῖς ἀνθρώποις ἀκόλουθον, ὥς σκιὰ τοῦ σώματος παρε-
πόμενον, οὗτος φθάνει τὸ οἰκεῖον τόξον ἐντείνειν καὶ
καθ' ἡμῶν, καὶ ἀκοντίζει ἐν σκοτομήνῃ βέλη πικρά·
καὶ τάχ' ἂν ἔδρασέ τι δεινόν, εἰ μὴ ὁ Κύριος ἐγένετο
ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγή μου· α ὁ Θεός μου βοη-
θός μου, ἐφ' ὃν ἤλπισα, καὶ οὐκ ἐφοβήθην ἀπὸ φόβου
νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, καὶ ἀπὸ πρᾶγ-

ματος ἐν σκότει διαπορευμένου· παρωδητέον γὰρ
προσφόρως τὸ ψαλμικόν. Τοῖνον καὶ τῆς ἐνδαπῆς ἀπά-
ρας, τῆς τῶν Ῥωμαίων φημί, προσπέφυγα τὴν ἄλλο-
δαπὴν, εἰσέδυν τὴν Περσικὴν, μεθ' ὅσων κινδύνων ἐνο-
δίῳ ἂν εἴπη τις, ὧν ἀπάντων ἐβρύσθην παρὰ Θεοῦ·
προσέμεινα χρόνον ἱκανόν τῷ ἄρχοντι τῶν Περσῶν πο-
λεμίων πολλάκις μοῖραν φέρων Περσῶν τὰ εἰς μάχην
οὐκ ἄγενη σὺν τοῖς Ἀτταρίοις· γένος δ' οὗτοι, τῶν
ἐφῶν, οὐ πρὸ μακρῶν τῶν χρόνων, ἀπάρων μερῶν, ἀρεῖ-
σύντροφον, φιλαίματον τε καὶ ἀγελόθυμον· ἐτολύπευσα,
φερόμενος τῷ καιρῷ καὶ τῇ ἀνάγκῃ πειθόμενος. Τὰ μὲν
οὖν ἐκεῖσε τελεσθέντα λεγέτωσαν ἕτεροι, καὶ γὰρ οὐ
χρεῶν με τοῖς τοιούτοις περικυτολογεῖν· ἐν δὲ τὸ πᾶν
συμπεριλαβὼν λέγω· καὶ μάρτυς μοι τῶν λεγομένων ὁ
παντέφορος ὀφθαλμός, ὡς τῇ Περσίδι ἐγκαρτεροῦν, οὐδὲν
τι λόγῳ, ἔργῳ, βουλῇ, ἐπιχειρήσει, κρύφα, ἢ καὶ ἀνα-
φανδὸν κατὰ τοῦ τῷ τότε τῶν Ῥωμαίων κρατοῦντος,
(ὁ μακαριστὸς ἦν ἐκεῖνος βασιλεὺς καὶ ἐμὸς ἐξάδελφος,) ἢ
κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας τὸ σύνολον εἰρ-
γασάμην· ἀλλ' ὅπερ συμφέρειν ἔμελλε τοῦτοις, ἐκεῖνο,
σὺν Θεῷ, καὶ ἐμελέτησα καὶ διεπραξάμην· ἤδη δὲ τοῦ
φθόνου ἡρεμήσαντος πρὸς βραχὺ, τῆς περσικῆς ἐκχω-
ρήσας πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπαλινόστησα, ὑποκεί-
μενος τῷ κρατοῦντι καὶ αὐθις εὐνοϊκῶς, καὶ οἷς παρ'
ἐκείνου προσεταττόμην ὑπηρετῶν. Καὶ ταῦτα μὲν πρό
τῆς βασιλείας· τί δ' ἐξότου καὶ πρὸς τήνδε τὴν αὐτοκρα-
τορικὴν ἀνήλθομεν σκοπιάν, τῇ τοῦ Κυρίου χειραγωγού-
μενοι δεξιῇ, ἢ καὶ ἐν ἡμῖν θυμωσίῳ ἐποίησε δύναιεν,
ἅπαντες σχεδὸν ὅσοι τοῖς ἄρτι χρόνοις ζῶσι, διαφόρου
τύχης καὶ ἡλικίας ὄντες καὶ ἀξιώματος, ἐν Κυρίῳ μοι

ἀψευδέστατοι μάρτυρες καὶ καυχίσεως μάρτυρες, οὐκ ἔδωκα ὑπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, οὐ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις καὶ ἀνάπausιν τοῖς κροτάφοις μου, οὐ τῶν ἰσχύων μου τοὺς γλουτοὺς βασιλείῳ σκίμῳ ποδὶ προσανέπαυσκα, ἕως ὅτου τὴν κατὰ τῶν ῥωμαϊκῶν χωρῶν ἐποφθάλοις τῶν ὑπεναντίων, θυμῷ καὶ τύφῳ βαρβαρικῷ οἰστρηλατούμενων, πράξει πολυτρόποις ἀπεκρουσάμεν, καὶ τὴν ὑψουμένην κεφαλὴν καθ' ἡμῶν καὶ πτέρναν ἐπαύρουσαν, τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἄρτους ἐσθίωντας καὶ ἐπ' αὐτοὺς περνισμὸν μεγάλυνοντας, τοὺς τῆς Κωνσταντίνου ἐξορμῶντας Λατίνους, οἷον ἀλσπίδων ἔγγονα πετόμενα, λεκτέον εὐκαίρως ἐνθαδὶ καὶ γὰρ τὰ προφητικά, καὶ πᾶσαν χώραν βουκόμενα τὴν ἀγγιθυροῦσαν καὶ πρόσκειναι καὶ τὴν πύρρῳ, ἡπειρωτικὴν καὶ παράλιον, ὅσα καὶ ἄχνη ἀπειναζέμεν ἀπὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἁλωνος θερινῆς· καὶ τοῖς τῶν ἐμῶν ἐμοφύλων ἐκτοπισταῖς οὐκ ἔδωκε τόπος ὁπωσονοῦν εἰς κατοίκησιν καὶ (18) εὐγε ἡμῖν προμαχούσης καὶ ὑπερμαχούσης τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ, ἣν ὑψηλὴν ὁ Ἥσκιος καλεῖ, οἶμαι πάντως διὰ τὴν αὐτῆς πρὸς τοὺς ὑπερηφάνους καταφύγον, βριαρὴν καὶ ἀρτιμελῆ τὴν βασιλείαν ἐν Θεῷ, αὐτῇ συνάγοντι ὅσα πρὸς ὅσα καὶ ἁρμονίαν πρὸς ἁρμονίαν, ἀποκατέστησα, καὶ τοὺς ταύτης ἔρους, ὅσον ἦν μοι πρὸς ἰσχύος, ἐπινύησα· καὶ διὰ ταῦτα κουροτρόφου εἰρήνης τὰ κατ' αὐτὴν καὶ περὶ αὐτὴν ἀπολαύει, καὶ μένει μέχρι τοῦ νῦν τοῖς ὑπεναντίοις ἅπασι φοβερά, καὶ εἶεν οὕτω καὶ περαιτέρω, καὶ ἐπὶ τὸ κρείττον ἐπιδιδούεν ἀεὶ, Θεὲ καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους.

(18) τὸ εὐγε οἷς ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ κώδικι· ἴσως δ' ἔστιν ἄλλη λέξις, ἣν οὐκ ἔδυνάμην ἀναγνῶναι.

Ἐπεὶ δὲ (19) οὕτως ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων ἀγωνιζόμενος ἔφθασκα καὶ αὐτός, ὡς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν περικείμενος, πολλῶν ἀμαρτιῶν ἐπιφορτίσαι τῇ ἐμῇ ψυχῇ φορὸν, καὶ εἰς ἐξίλασμον ταύτων τὴν βραχείαν προσήνεγκα τήνδε προσαγωγὴν τῷ Θεῷ, στερετέαν ταύτην καὶ ὑμῖν γενέσθαι, ὡς θεοφιλεῖς βασιλεῖς, ἀξιῶ, καὶ παραφυλαχθῆναι ἀπαρεγγεیرهτον καὶ ἀκαινοτόμητον, καὶ σφόδρα ἐπιδιδόναι ταύτην τῷ χρόνῳ συμβαίῃ καὶ ἐπαυξῆσαι, καὶ μείωσιν καὶ τὴν ἐσχάτην πρόβασιν ἐπὶ τὸ χεῖρον παθεῖν· τί γὰρ ἢ ἐκ ταύτης τῷ δημοσίῳ συνεισφορὰ, καὶ ἢ ἐν τῷ τῆς βασιλείας ταμείῳ χρημάτων ἐπίδοσις, ἢ τι τῶν εὐγενῶν αὐτάρχης διοικήσεις, ἢ στρατιωτῶν ἐντεῦθεν τὰ σιτηρέσια λιψόμενων ἐπαυξήσεις, ἢ τι τοιούτον ἕτερον, ὅπου γε εἰ καὶ ταῦτα ἦν, ἐχρῆν ὡς τῷ Θεῷ ἀφροσθεῖσα τηρηθῆναι πάμπαν ἀδικώδην, εἰ μὴ πού τις τὸ ἱεροσυλίας ἐγγληθῆναι παρὰ φεῦλον ἡγεῖται καὶ ἡκιστα κατὰ ψυχὴν ἐπιβλαβές τε καὶ ἐπικίνδυνον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν βασιλείαν ἀνλαβόντες ἀρχὴν τὰς τῶν πρὸ ἡμῶν αἰοιδίμων βασιλείων διὰ χρυσοδούλων δωρεῶς ἐν μοναστηρίοις, ἐκκλησίαις, πόλεσιν, ἄρχουσι, καὶ προσώποις ἑτέροις, ἀπαραλλάκτως ἐστέρεζαμεν τε καὶ ἐκυρώσαμεν, σὺν Θεῷ δὲ τὰς ἐκ τούτων πλείους καὶ ἐπηυξήσαμεν, τοῦτ' ἐκεῖνο καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις αἰτοῦμεν κρατῆσαι δικαίους, & (20) καὶ ἐν τοῖς ἄλλων κεκράτηται παρ' ἡμῶν, καὶ τὸν νόμον, ὃν μέχρις ἡμῶν πεφθакότες καὶ αὐτοὶ διετηρήσαμεν, ἀπαρῆραυστον τοῦτον, ὥστε καλῶς ἔχοντα καὶ τῷ χρόνῳ φέροντα τὸ πρεσβεῖον

(19) ἄνω τοῦ δὲ ἢ αὐτῇ χεὶρ ἔγραψεν οὗτ.

(20) προδήλως: δ.

βαθὺ, καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς τηρεῖν ὑποτιθέμεθα καὶ προτρέπομεν, καὶ τήνδε τὴν μικρὰν ἡμῶν προσφορὰν, ἣν καὶ ὡς θύμα τῷ Θεῷ τέλειον προσηγάγομεν, ἀκολούθωτον ἀξιοῦμεν παραμεῖναι καὶ ἀπαράθραυστον, ἵνα μὴ τὰ παρὰ τῷ νόμῳ (21) κολοβόκερα ἢ αὐτότμητα θύματα ὡς μὴ εὐπαράδεκτα παρρηθῶσι Θεῷ· ἔτι δὲ καὶ ὡς λυχνίαν τήνδε τὴν μονὴν ἐκ τῆς ἐμπύρου καρδιακῆς διαθέσεως τῷ ἀρχιστρατήγῳ ἀνέψαντες Μιχαήλ, τῷ μετὰ τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον φῶς δευτέρῳ καὶ μεγάλῳ φωτὶ, αἰέφωτον διακρίνειν βουλούμεθά τε καὶ ψυχῆς ἐκ μέσης εὐχόμεθα, ἐπαρθευ[ο]μένην τῷ ἐλαίῳ τῆς εὐποιᾶς ὑμῶν, τῶν μεθ' ἡμᾶς κληρονόμων τῆς βασιλείας καὶ διαδόχων, ὡς υἱὸν πύοτης γραφικῆς, ἵνα τήνδε τὴν λυχνίαν ἢ τε βασιλεία μου καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν πρὸς τὰς τῶν δικαίων σικηνὰς καὶ τὸν ἀγιώτατον χώρον, τὸν θεῖον λέγω παρὰ δεισιν, εἰσὺδον ἔχομεν ἀληθῶς φωτεινὴν λαμπάδα καὶ προπεμπτήριον, καὶ ὡς ἡμέρας υἱὲ καὶ φωτὸς, τῷ τε θεῷ βαπτίσματι, τῷ τε βασιλείῳ χρίσματι, καὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀξιοθεύημεν, ἣν οὐκ οἶδε διαδέχεσθαι νῦν.

Τῶν πατριαρχῶν ἀκρότης σεβασμία

τόν τῆς μονῆς κράτυνε σὺν Θεῷ τύπον (22)

Τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πρὸς τοὺς φιλοχρίστους βασιλεῖς ἢ βασιλεῖα μου λέξασα, ἤδη καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀπηγγέλλει τὸν λόγον τοὺς τῆς κορυφαίας προΐσταμένους περιωπῆς, τοῦ πατριαρχικοῦ φημι θρόνου τῆς περιφανοῦς τῆς δε καὶ βασιλευούσης τῶν πόλεων, καὶ ὅσα δὴ τι ἐπι-

(21) ἐν τῷ κώδικι, τὰ κατὰ, τὰ παρὰ γράφεται.

(22) οὗ κεῖται τίτλος ἐν τῷ κώδικι.

σφράγισμα ἱερὸν τοῖς νῦν ἀπὸ Θεοῦ ἐπιτίθῃσι τοῦτον ἢ καὶ [οἶόν τι] συμπέρασμα. Ὅσας μὲν οὖν καὶ οἷας εὐεργεσίας ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων Θεὸς παρέσχε τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ ὡς διὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς, μικρὰν ἀντίχαριν τῶν τοσούτων ἀγαθῶν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τήνδε τὴν σεβασμίαν μονὴν, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένην τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν ἄνω Δυνάμεων Μιχαήλ, ἀνηγεύμεν, ἔχοι ἀνμαθεῖν ἀκριβῶς ἢ ὑμετέρα ἀρετὴ ἐξ ὧν ἐν τε τοῖς προοιμίοις καὶ τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς ὁμιλίᾳ μικρὸν ὑπεμνήσθημεν. Ἐπεὶ οὖν ἔθος τοῖς μονάς ἀνοικοδομοῦσι καὶ μοναχῶν ἐν ταύταις (23) συνοικίζουσιν ὅμιλον, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀντιλήπτορας, ἱκανὸν κεκτημένους τὸ δύνασθαι, δικαίως ἀποκαθιστάνειν αὐταῖς, τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖ καὶ ἡ βασιλεία μου. Τοῖνον καὶ ἀκριβῶς εἰδυῖα, ὡς χρὴ τὰ πνευματικὰ μὴ ἀντιθέσθαι πάμπαν οἷς σπουδῇ τὰ σώματα, ἀλλ' ὑμῖν, οἷς ἡ ἀρχὴ πνευματικὴ καὶ τὸ περὶ σωτηρίας ψυχῶν φροντίζειν διηνεκῆς μελέτη τε καὶ σκοπὸς, ἀξιοῖ τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν ἢ βασιλεία μου ὅπως ἂν τῶν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων ἀγώνων μνησθῇτε ταύτης, ὧν ἐν τοῖς ἀνωτέρω κερχλαίοις περιελάβομεν, καὶ ὡς ἐκ Θεοῦ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, διὰ τῶν ἡμετέρων ἰδρώτων τε καὶ καμμάτων, τῷ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως ὑμεῖς ἀνιδρυτὶ (24) ἐγκάθεσθε θρόνῳ, καὶ παρὰ πάντων, οὐ τῶν οἰκείων μόνων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἄλλοτρίων καὶ ἄλλογενῶν, πατριαρχαί κυρίως καὶ ὀνομακλήθην (25) τῆς Κωνσταντίνου πόλεως περιχέδεσθε, τῶν πρὸ ὑμῶν

(23) τοῦτοις ἐν τῷ χειρογράφῳ.

(24) ἀνιδρωτὶ;

(25) οὕτως ἐν τῷ κώδικι.

καὶ ἐκ τῆς δὲ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων πατριαρχευσάντων παρὰ τοῖς μὲν (26) πατριαρχῶν Νικαίας ὀνομαζομένων, παρ' ἑτέροις δὲ πατριαρχῶν τῆς τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ὡς καὶ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων βασιλέων, τῶν καὶ πρὸ ἡμῶν βεβασιλευκότων, ποτὲ μὲν ἀπλῶς ἀρχόντων τῆς Ῥωμανίας φημιζομένων, ποτὲ δὲ καὶ βασιλέων, ἀλλ' οὐχ ἀπάντων Ῥωμαίων, τῶν δὲ κατὰ ἀνατολὰς καὶ μόνων. Ἀπιστήσκειν ἂν τις τοῖς λεγομένοις, εἰ μὴ τὴν τῶν Λατίνων ἐπίσταται κόρυζαν καὶ τὸν σιδηροῦν αὐτῶν καὶ ἀκαμπῇ τράχηλον καὶ τὴν καθ' ἡμῶν μανίαν δεινὴν τῶν ὁμοφύλων ἡμῖν Ῥωμαίων ἀποστατῶν, ἀσπόνδων ἐχθρῶν, ἀγρίων θηρῶν, τὴν τῆς Ῥωμανίας μονοουχί πνεόντων ἀπώλειαν καὶ εἰ μὴ διὰ τᾶλλα, διὰ γοῦν τὰ νῦν προσεχῶς εἰρημένα, χάριν ταύτην ἡμῖν ἀπονέμοντες δι' ἐαυτῶν ἀντιλαμβάνεσθε τῆς δὲ τῆς μονῆς καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν ὁλοσχερῶς, κατὰ τὴν παροῦσαν ἐπιτροπὴν τῆς βασιλείας μου, καὶ οὐχὶ δὴ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς κρατοῦντας κληρονόμους καὶ διαδόχους τῆς βασιλείας μου, εἰ θέοι, περὶ τούτων ἀναφέρετε καὶ ἀναμνησάσθε αὐτοὺς τῆς τε συστάσεως καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς μονῆς ἐπιδόσεως, καὶ τοῦ ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα πάντα φυλάττειν τὰ τῆς μονῆς κτήματα, μέχρι καὶ τοῦ βραχυτάτου, κατὰ πάντα τρόπον τὸν ἐνταῦθα ἐμπεριειλημμένον, καὶ ἀπλῶς προσκαλεῖσθε τούτους εἰς τὸν τῆς μονῆς συνεχέστερον ἔλεον καὶ τὸ τῶν μοναζόντων ἀπερσπαστον καὶ ἀτύρβαστον, ἐν ἡρέμα καὶ ἡσυχίᾳ οὗτοι διάγοντες τῆς ἐμῆς ψυχῆς ὑπερεύχωνται, τῶν τε φιλο-

(26) παρὰ μὲν τοῖς ἔχει ὁ κώδικς.

χρίστων βασιλέων, τῆς ὑμετέρης ἀρετῆς, καὶ παντός τοῦ χριστιανώμου συστήματος καὶ πληρώματος· εἰδέναι γοῦν ὀφείλετε, ὡς, ἂν μὴ ταῦθ' οὕτω ποιήσητε, λόγον ὑφίξετε τῇ βασιλείᾳ μου ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἅτε μὴ βουλευθέντες περατώσαι βασιλείᾳ εὐσεβοῦς, ὁρθοδόξου διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ πολλὴν ὑμῖν, ὡς εἴρηται, προκταθελόντος τὴν χάριν, ἄξιωμα εὐχερέστατον, καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν ἁγίων Δυνάμεων ἀντιλαβεῖν ἐφ' ἅπασιν ἀξιόχρεων τὸν μισθόν, καὶ τὴν ἀντίχαριν πολλαπλάσιον.

Κἂν βραχέα, πλὴν ἐνθα δεῖ συντακτέα (27)

τὰ τῆς μονῆς κτήματα πεπλατυμένως.

(Δυστυχῶς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, σπουδαιότατον, ὡς φρονῶ, μνημεῖον πρὸς γνῶσιν τῆς βιθυνικῆς, ἴσως καὶ τῆς κωνσταντινοπολιτικῆς τοπογραφίας, ἔμεινεν ἄγρα-φον ἐν τῷ κώδικι).

(27) προδήλως ἐνθαδὶ.

ΣΤΙΧΟΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΙ

ὡς ἀπὸ τοῦ βασιλέως

πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Μεγαλῶν. (28)

* Ἀμμὸν θαλασσῶν, ὑετῶν τε σταγόνας,
φύλλων ἀριθμὸν εἰς ἕαρος ἡμέρας,
τῶν ἀστέρων ὅμιλον, ἀλλ' εἰς αἰθέρας,
ῥᾶον διεξέλθοι τις ἢ τὰς ἀπ.λέτους

5 εὐεργεσιῶν τῶν τόσων σου πλημυρίας
καὶ τῶν ἀπειρῶν δωρεῶν τὰς ἐκλύσεις,
ἃς ἐκκεροῖς μοι πλειστάκις τῆς ἡμέρας
ἄνωθεν, ἀφ' οὗ καὶ προῆλθον εἰς βίον,
Σὺ, τῶν ἀνδρῶν στρατιῶν στρατιῶτα, (29)

10 βοηθὲ θερμὲ καὶ ταχυνὲ πρωτοστάτα,
Μεγαλῶν, σεπτὲ τοῦ Θεοῦ πρωτοστάτα.

(τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τοῦ στίχου 12 ἐξήτηλ' ἀκατάληπτός μοι
δ' ὅλος ὁ στίχος)

κάκ τῆς βρεφικῆς ἀπαλῆς ἡλικίας
ἀπὸ ψυχῆς ἡλπίσα ταῖς πτέρυξί σου,

15 ἃς καὶ διείς εἰς πλάτος αὐτὸς ἔπετον·

π[άντας] (30) συνέσγες ἔνδον ὡς ἄν με σκέπη.

(28) οἱ στίχοι οὗτοι ἐν τῷ κώδικι προηγροῦνται τοῦ τυπικοῦ.

(29) ἄνωθεν ἢ αὐτὴ γεῖρ ἔγραψε : πρωτοστάτα.

(30) λέξεις δις καὶ τρίς ἐπαλλήλως γεγραμμένη.

- Τοῖνυν λύπης φλόγῳσις οὐκ ἔφλεξε με
 χρεμῶν τε δεινῶν καὶ τινα (31)
 τοῦ κοσμικοῦ κλύδωρος οὐκ ἔτρεψε με
- 20 φθόρου βέλεμνα πάμπαν οὐχ ἠψαρτό μου,
 καὶ ταῦτα παρὰ πάντα πολλὰ πολυλάκις·
 εἰς δ' ἀντίτυπον ὥσανεὶ κεκρουκότα,
 φρουῖδα μετερρύησαν (32) ἐξοπισθίως·
 ἐναντίων δόρατα βαρβάρων γέρονες
- 25 Περσῶν, Ἰταλῶν, Βουλγάρων, Ἀτταρίων
 ἐμοῦ καταπεμφθέντα πολυλαῖς ἐν μάχαις
 ἤνυσαν οὐδὲν οὐδὲ λυμήναντά με.
 Σκηρὴν γὰρ εἶρον ταῦτα εἰς λειμωνίαν,
 εἰς πέτραν οἶκον ἀρραγῶς ἠδρασμένον,
- 30 κρούοντες πολήσεις, ἐκπυρώσεις τοῦ θέρονος
 ὠθοῦντα μακρὰν καὶ προὰς ἀντιπρούους,
 πιστὸν, γαλήνῳ ἔρπον, εὐδίων, μέγαν.
 Σὺ (33) ὅπλον εὐδοκίας, ἧ Δαυὶδ γράφει·
 θώρακα λαμπρὸν, ἔνδυμα σωτηρίου.
- 35 Σὺ γοῦν τὸ πᾶν μου καὶ πρὸ τοῦ κράτους κράτος
 καὶ τοῦ κράτους πρὸς Θεοῦ φρουρὸς καὶ φύλαξ
 ἀρχῆς ἀπ' αὐτῆς ἄγρι τῶν τῆδε χρόνων.
 Αὐτὸς καθεῖλες περσικὸν πολὺν τύγον,
 τῶν Ἰταλῶν τε τοὺς ἀκαμπεῖς αὐχένας,

(31) μετριάζει : ἐσφαλμένη λέξις.

(32) μετερρύησαν : ὁ κώδικς.

(33) σέ;

- 40 ὥσπερ γραφικὸς ἄκμονας σιδηρέους,
 ἐγκλίνας εἰς γῆν ὥς λυγρὸν θυτοῦ νέου·
 καὶ πᾶν ἀπλῶς ἐκφυλον ἀλλόθρου γένος
 τῶν Αὐσόνων ἠλασας ἐκ γῆς μακρόθεν.
 Σὺ τῆς Λατίων σύρφακος παρσπερμίας
- 45 καὶ τῶν ἀτλήτων ἔνθεν ἀτυχημάτων,
 τῶν ἀπειλῶν τε, τῶν καθ' ἡμέραν θόνων
 τὴν Κωνσταντίου, τὴν Σιών τὴν δευτέραν,
 ἠλευθέρωσας, ὥς Σιών πρὶν τὴν πάλαι
 χεῖρὸς δυναστῶν βριαρῶν Ἀσσυρίων·
- 50 ἦν καὶ φυλάττοις, ἰσχύος σου τῷ κράτει,
 πασῶν πορηγῶν ἐμβολῶν ἀνωτέρων,
 πάντων ἀσυνῇ δυσμενῶν συστρεμμάτων,
 σκοπὸς καθάπερ, ὥς Θεοῦ κληματίδα.
 Πρὸς τοῦτο γὰρ σε καὶ κίων ἐνψοῦ φέρει
- 55 γαῶ παρεστῶς τῶν σοφῶν Ἀποστόλων.
 Σὺ τὰς παγίδας συνέτριψας καθάπαξ,
 αἱς ἐπέθεντο ταῖς ἐμαῖς ποτὲ τρίβους
 αἵματος ἄνδρες δυσμενέστατοι, λάθρα.
 Διάστροφόν τε σύμπαν εἰς λεῖον ἔθου,
- 60 καὶ τὸ σχολιὸν εὐθύτατον ἐπέθου.
 Τοῖνυν ὁ ποὺς μου διαβάς σκύλλων ἄρεν,
 προσκόμμασί τε μὴ παρεῖς τοῖς τῶν λίθων,
 ἔστη πρὸς εὐθύτητα, Δαυὶδ που λέγει·
 αὐτὸς δ' ἔβην ἄνωθεν ὠμῆς ἀσπίδος
- 65 καὶ βασιλίσκον καὶ δρακοντείαν κάρας.

Τῶν γοῦν τοσούτων μυρίων δωρημάτων,
 ἐνεργέτα μου καὶ φύλαξ καὶ προστάτα,
 καταφυγῆς μου τεῖχος ὠχυρωμένον,
 μοῖρην ἀγίαν τήνδε τὴν σεβασμίαν,
 70 ἦρ σοι προσῆξαν ἐνδοῖκῳ τῷ τρόπῳ
 πάππος [ὁ] ἐμὸς πρὶν τε καὶ φυτοσπόρος (34)
 εἰς καλλοιήν ἀπασαν εὖ ἡσκημένην,
 χρόνος δ' ἀπημαύρωσεν ἀφ' οὗ Λατῖνον (35)
 τύραννον εἶδον τῇ πόλει Κωνσταντίνου,
 75 κομίσας (;) (36) αὐτὸς ἀντίχρῃν ἀξίαν
 εἰς σύμβολον προσῆξα δουλικῷ χρέους,
 ἢ φωτειδῇ λυγρίαν ἀνῆψά σοι
 ἐκ καρδιακῶν τοῦ πόθου πυρεκδόλων,
 ὦ δεύτερον φῶς ἄδυτον πρῶτον φάους
 80 τὸ τὴν ψυχικὴν φωσφοροῦν μου λαμπάδα,
 ἢ φρυκτὸν ὥς περ εἰς κορυφαίαν ὄρου
 ἔστησα λαμπρὸν, ἢ φαινὸν ἀστέρα
 ποδηγετοῦντα τοὺς κακῶς φορομένους
 τοῖς τῶν παθῶν κλύδωσαν εἰς σωτηρίαν,
 85 ἢ τάχα καὶ πρὸς μάνδραν ἀσφαλεσάτην
 ραζιραϊκὴν συνελάσας ἀγέλην
 κόσμον φυγοῦσαν καὶ Θεῷ κεκαρμένην

(34) ἐν τῷ κώδικι ἡ λέξις: πρὶν φέρεται ἄνω τῶν λέξεων:
 πάππος ἐμὸς: ἕτερος διορθωσάτω κάλλιον.

(35) ἐν τῷ κώδικι: Λατῖνοι.

(36) δυσδιάκριτος ἡ λέξις.

ἐνταῦθα συνήγαγον εἰς μοῖρην μίαν·
 οἷς ὡς ἔθος ἔθηκα καὶ τοὺς νῦν τύπους,
 90 ὡς ἂν ἀπευθύνοντο πρὸς χρηστοὺς τρόπους,
 καὶ ταῖς μοραῖς φέρουντο ταῖς οὐρανίαις
 τὸ ποίμνιον πᾶν συνάμα τῷ ποιμένι.
 Τούτοις γενοῦ γοῦν λόγος ἢ φῶς ταῖς τρίβοις,
 ὡς ἡγεμῶν σὺ τῆς μοῖρῆς καὶ προστάτης.
 95 Νεύρωσον αὐτοὺς εἰς π[όρον]ς σωτηρίους·
 σθένωσον αὐτοὺς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου·
 ῥίξωσον αὐτοῖς τὰς μερούσας (37) ἐλπίδας·
 κράτερον αὐτῶν τὰς ἐνόρκους ἐγγύας·
 καὶ τῇ κρίσει πρόσστηθι τῇ παγκοσμίᾳ.
 100 Ἡμῶν δ' ἰθύνων ἄχρῃ καὶ νῦν τὸ κράτος
 ἔθνε τοῦτο, πρὸς Θεοῦ, μέγρι τέλους·
 πλάτερον αὐτὸ σαῖς λιταῖς μακροῖς ὅροις·
 ἔπαρον αὐτὸ πρὸς τὸ πρὶν ὕψος πάλιν
 καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλεᾶ κληρουσίαν.
 105 Ὁ Μιχαήλ σοι ταῦτα Ῥωμαίων ἄραξ,
 Κομνηνοφύης, Δουκοφύης ἐκ γένους,
 Παλαιολόγος, Ἀγγελος, εὖνουν τρέφων
 108 πρὸς σέ σῆσαι δούλωσαν ἀκραιφνεστάτην.

(37) μελλούσας;

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ἀπὸ τῆς σελίδος 7—16 τοῦ μετὰ χειρὸς βιβλίου ἐκτιθεταὶ πᾶν ὅ,τι γνωστὸν ἡμῖν ἐν γένει περὶ τῶν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Αὐξεντίου μονῶν. Ἐξ ὧσων γινώσκουμεν λοιπὸν φαίνεται ὅτι τὴν τῆς ἀνδρείας μονῆς ἀκμὴν ταχέον μικρὸν μετὰ τὰ μέσα καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ IB' αἰῶνος ὡς καὶ κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ II', ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς τελευταίους βυζαντινοὺς αἰῶνας· διότι βεβαίως ὑπῆρχον καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ε' καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ II' καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Θ' αἰῶνος συστήματα μοναχῶν ἀσκουμένων ἐκεῖσε· διότι αὐτὸς ὁ βιογράφος Στεφάνου τοῦ νέου Στέφανος ὁ διάκονος, προσφωνῶν τὴν τοῦ ὁμολογητοῦ Στεφάνου βιογραφίαν Ἐπιφανίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ μοναχῷ, δηλὸς ἐστὶ τιθεὶς τὴν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Αὐξεντίου ἄσκησιν τοῦ Ἐπιφανίου περὶ τὰ τέλη τοῦ II' αἰῶνος καὶ κατὰ τινὰς μέχρη καὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ Θ' (1).

Περὶ δὲ τῆς ἐν τοῖς αἰῶσι IB' καὶ II' καταστάσεως τῆς μονῆς, τὸ μὲν τὰ γραφόμενα τοῦ νέου κτίτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου (2) δεικνύουσι τίς ἀνωκοδόμησεν αὐτὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς IB' ἐκατονταετηρίδος, τὸ δὲ αἱ βιογραφίαι Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Ἀθανασίου τοῦ πατριάρχου μαρτυροῦσιν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινοκρατίας καὶ ἀσκητήρια

(1) Casimiri Oudini, Commentarius de scriptoribus Ecclesiae antiquis· τόμ. B', Λεβίχ, 1722, στήλη 22.

(2) ἰδὲ τοῦ μετὰ χειρὸς βιβλίου σελ. 20.

ἦσαν αὐτόθι καὶ μονὴ τις ἀνδρῶν ἡγιασμένων· διότι μοναχοὶ διάσημοι, οἵτινες ἀναφέρονται μέρος σπουδαῖον λαβόντες ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ II' αἰῶνος ἐμάρτυσαν ἐκυτοὺς ὑπογραμμὸν αὐστηρᾶς ἀσκήσεως οὐχὶ βεβαίως ἐν καλύβαις, ἐν ὑπαίς τῆς γῆς καὶ σπηλαίοις, ἀλλ' ἐν μονῇ, ἥτις ὑπῆρχε, καὶ ἥτις συλλήβδην ἀναφέρεται παρὰ τοῖς χειρογράφοις ὑπὸ σεπτὸν ὄνομα: βουνὸν, ἡ ὅρος Αὐξεντίου.

ἀληθὲς μὲν ὅτι ἐν τῇ βιογραφίᾳ Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ γράφεται ὅτι εὗρεν ἐν αὐτογραφῇ στήλαιον μικρότατον καὶ ἔρημον, οὗτινος ἐμπροσθεν κατεσκεύασε καλύβην μικράν· (3) ἀλλὰ τὸ γεγονός ἀναγράφεται εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἐσκέψατο ἵνα ἐνώσῃ τὴν δυτικὴν μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, περὶ τὰ ἔτη δὴλον ὡς 1272—1275 (4). Ἐν τούτοις ἡ βιογραφία τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανασίου (5) πλείω τούτων ἐπιτρέπει ἵνα εἰκάζωμεν. Ὁ Ἀθανάσιος ἐγεννήθη μετὰ τῶν ἐτῶν 1215—1220, καὶ ἐμόνασεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Αὐξεντίου πάντως πρὸ τοῦ 1250, τὸν τύπον αὐστηρᾶς μοναδικῆς ἀσκήσεως ἐκείθεν τε καὶ ἐκ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ Γαλησίῳ μονῶν ἀπομαχόμενος· ἀλλὰ μικρῷ πρὸ αὐτοῦ ἡσκούοντο ἐν τῷ ὄρει τοῦ Αὐξεντίου ἐνάρτεοι ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα

(3) βίος Μελετίου ἐν « Νέῳ Ἐκλογίῳ ».

(4) Δημητράκη-Πούλου (Ἀνδρονίκου ἀρχιμανδρίτου) Ὁρθόδοξος Ἑλλάς· Λειψία, 1872, σελ. 60, ἐνθα τὸν Μελετίον λέγει μοναχὸν τῆς μονῆς τοῦ Γαλησίου. Βλέπε τοῦ αὐτοῦ Ἱστορίαν τοῦ σχίσματος· Λειψία, 1867, σελ. 57, 64, 69.—Ἀπόκρισις ὀρθόδοξου πρὸς ὀρθόδοξον κτλ. ἔκδοσις Χρυσάνθου μητροπολίτου Σμύρνης· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1840, σελ. 71—74.

(5) κατὰ παράφρασιν Ἀγαπίου Λάνδου ἐν « Νέῳ Παραδείσῳ ».

ὁ ἐξακουστός Ἡλίας, Νεῖλος ὁ Ἰταλός, καὶ ὁ Λεπενδρητὸς Ἀθανάσιος, μετὰ τοὺς ὁποίους συνομιλήσας καὶ ὠφελήθεις καὶ ὠφελήσας ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος Γαλησίον. Τοὺς ἐπιφανεῖς ἐπ' ἀρετῇ τούτους ἀνδρας ἀναφέρει μετ' ἐπαινῶν καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμῆς (6).

§

Ἀπαιτεῖται τις ὑπόμνησις ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῷ Ε' αἰῶνι μοναχικῶν ἀθροισμάτων τῶν ὑπὸ τὸν Αὐξέντιον ἀσκουμένων ἐν τῇ Ὁρείᾳ, καθ' ἃς ἡμῖν χορηγοῦσιν εἰδήσεις ἀμφότερα τὰ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενα βιογραφικὰ ὑπομνήματα. Καὶ περὶ μὲν ἀμειψέως τῶν μοναζουσῶν εἶδομεν ἤδη ὅτι, ὁ μακάριος Αὐξέντιος ἐνέδυσεν αὐτὰς ὁμοφῶρα μεγάλα· περὶ δὲ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ἔδει· 'να μένωσιν ἀργαὶ πάντες οἱ μοναχοί, γινώσκουμεν ὅτι διέταξε 'να ἄγωσι σχολὴν καὶ κατὰ παρασκευὴν, ὡς καὶ κατὰ κυριακὴν· ἵνα μὴ δ' ἐπέρχηται ζημία τοῖς πτωχοῖς ἐργάταις, αὐτὸς τε καὶ Σέργιος ὁ μετ' αὐτὸν πρῶτος τοῦ ὄρους ἐχορήγει μὲν τὸν μισθὸν τῆς παρασκευῆς, ἀλλ' ἐκώλυεν αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἐργασίας, διδοὺς καὶ τὰ πρὸς τροφήν· τὰς δὲ κυριακάς, μὴ χορηγῶν μισθὸν, ἐδίδου τὴν τροφήν μόνον τοῖς ἐργάταις.

Τὸ πλῆθος δὲ τῶν προσερχομένων αὐτῷ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐκ πάσης κοινωνικῆς τάξεως, ἕως τρίτης ὥρας, καὶ τινες ἕως ἑκτῆς, κατὰ τὸ παρὰ τοῦ «μακαρίου ὁρισθέν ἀκενόδοξον μέλος εὐρύθμως ἐψαλλεν»· μετ' ὃ, ὁ μὲν Αὐξέντιος ἔλεγε τὸν ὕμνον τῶν ἁγίων Τριῶν Παίδων, ὁ δὲ λαὸς ἀπῆντα «Ὑμεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας»· εἶτα, προσφωνῶν αὐτοῖς ἡθικὸν λόγον,

(6) Migne Patrologiae, τομ. PN', στήλη 1116.

ἀπέλυνεν. Ἐν δὲ τῇ φερομένῃ ἐπ' ἐνόματι Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ βιογραφίᾳ αὐτοῦ λέγεται ὅτι τὰ ψαλλόμενα τροπάρια συντεθειμένα ἦσαν ἀπὸ δύο ρητῶν ἢ τριῶν, καὶ τι δεῖγμα τῆς ἀπὸ κοινοῦ προσευχῆς ἐσώθη, καὶ τοῦτο μεταφέρω ἐνταῦθα· τὰ τροπάρια ταῦτα αὖτε ἦθους ἀπλουστεροῦ καὶ ἀπεριέργου διατυπώσας (ὁ Αὐξέντιος) παρέδωκε ψάλλειν πάντας» ἐπαναλαμβάνοντάς αὐτὰ συνεχῶς· ἦσαν δὲ τοιαῦτα :

«Πτωχὸς καὶ πένης ὑμνοῦμέν σε Κύριε — Δόξα τῷ Πατρὶ, δόξα τῷ Υἱῷ, δόξα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ λαλίσκοντι διὰ τῶν προφητῶν».

«Στρατιαὶ ἐν οὐρανῷ ὑμνῶν ἀναπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς οὐ ἐπὶ γῆς τὴν δοξολογίαν — Ἄγιος· Ἄγιος· Ἄγιος, Κύριος· πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης Σου».

«Δημιουργὲ πάντων, εἶπας καὶ ἐγεννήθην· ἐνετείλω καὶ ἐκτίσθην· πρότερχμα ἔθου, καὶ οὐ παρκαλύπεται — Σῶτερ εὐχαριστοῦμέν Σε».

«Κύριε τῶν δυνάμεων, ἔπαθες, ἀνέστης, ὤρθης, καὶ ἀνελήρθης· ἔρχη κρίνει κόσμον — Οἰκτεῖρησον καὶ σῶσον ἡμᾶς».

«Ἐν ψυχῇ τεθλιμμένην προσπίπτομέν Σοι καὶ δεόμεθὰ Σου, Σῶτερ τοῦ κόσμου — Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς τῶν μετανοούντων».

«Ὁ καθημένος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ τοὺς οὐρανούς ἀνοίξας — οἰκτεῖρησον καὶ σῶσον ἡμᾶς».

«Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ, πρεσβεύοντες ὑπὲρ ἡμῶν — Δόξα σοι, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων». (7)

(7) βλέπε τὰ περὶ τῆς αὐξεντιανῆς μελωδίας ὑπὸ Κ. Ν. Σάβα γραφέντα ἀπὸ σελ. σλε-σμβ' τοῦ πολυμάθειαν ἐμφαίνοντος «Ἰστο-

Τοιοῦτο τὸ ἀπεριέργον ἦθος τῆς αὐξεντιανῆς ὕμνων· δίαις, ἀληθῶς ἀπλούστερον, καθὼ μὴ πηρεσιάζον οὐδὲν ἔχον διδασκαλίαν δογματικῆς περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων· ὡς ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀντιλαμβάνομαι τοῦ πνεύματος τῆς βιογραφίας. Ἄλλως ἀδύνατον ἐξηγεῖσθαι τὰς λέξεις ἀπλούστερον καὶ ἀπεριέργον.

§

Μετὰ τὰ ρηθέντα ταῦτα, δέον εἰπεῖν ὅτι τῆς παρούσης ἐπισημειώσεως ὁ σκοπὸς ἐστὶν ἕτερος ἢ τὸ περὶ τὸς ὕμνων διὰς ἐνδιατρίβειν.

Ἐξ ὧν ἐν τῇ 15 σελίδι· λέγονται, δείκνυνται σαφῶς ὅτι τῷ 1281 ἡ μονὴ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου ἐτιματο εἰς ὄνομα τοῦ Ἐκτείνου τῶν ἄνω Δυνάμεων Μιχαήλ, ὑπὸ τοῦ νέου κτίτορος εἰς αὐτὸν ἀφιερωθείσα (8), ἦγε δ' ἴσως καὶ ἐορτὴν κατὰ τὴν ἐπέτειον μνήμην τῶν ἁγίων

ρικῶν δοκιμῶν περὶ τοῦ θεάτρο καὶ τῆς μουσικῆς τῶν Βυζαντινῶν». Ἐν Βενετίᾳ, 1879. Καὶ πρόσθεν τῇ σημειώσει 3 τῆς σελ. σελίδος, ἐνθα παρρησιᾶ περὶ τῆς ἐν τῇ δοξολογίᾳ τοῦ Αὐξεντίου γενομένης ὑπ' αὐτοῦ ἀντικαταστάσεως τοῦ συνδέσμου ΚΑΙ διὰ τοῦ ἄρθρου ΤΩ· παραπ. εἰς τοῦ σιφῶν καρδιανάλιν Pitra τὰ Analecta Sacra, τόμ. Α', σελ. XXIV. Διερωθῆναι μὲντοι τὰ ἐν σελίδι σμβ' λεγόμενα, ὅτι τὸ γυναικεῖον μοναστήριον ἰδρύθη εἰς τὸ ὄρος Σκοπὴν (ἡττι Σκῶτα) καὶ ὅτι τὸν χρόνον τῶν μουσικῶν ἀπετελοῦν αἱ γυναῖκες. — Οἱ μόνον ἐν τῇ παρὰ Migne, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρὰ Δουκάκη βιογραφίᾳ (Συναξιστικῆς Φεβρουαρίου, σελ. 248) ἀναφέρεται ὅτι πολλοὶ προσέρχοντο τῷ Αὐξεντίῳ ἐκ τοῦ Ρουφινιανῶν καὶ ἐτέρων παραλίων χωρίων, δῆλον ὅτι ἄλλοις τε καὶ γυναῖκες καὶ μετ' αὐτοῦ συνέβαλλον οἱ πολλοὶ οὗτοι τὰς ἀπεριέργους ταύτας ᾠδὰς.

(8) βλέπε σελ. 21 καὶ σελ. 62 στίχους 75—76 ἐν τῷ μετὰ χειρὸς βιβλίῳ.

Ἀποστόλων, εἰς ἀνάμνησιν τῶν παλαιότερων πατρῶνων, ὧν ἐπ' ὀνόματι ἐτιμᾶτο. Νικηφόρος Καλλιστός ὁ Ξανθόπουλος ἐν Διηγῆσει περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως γράφει ὅτι ὁ τὸν θρόνον ἀνελθὼν τῷ 1190 Λεόντιος ὁ Θεοδοῦς τῆν ἡγουμένην τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου (9). Πρὸ τούτου δ' ὅμως ὑπῆρξε πατριαρχὸς τῆς νέας Ρώμης (1178-1183) Θεοδόσιος ὁ Βορκαδιώτης (10), ὃν ὁ παρὰ Leunclavii κατὰλογος λέγει περὶ τὸν τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸν ἐπὶ πολλὰν χρόνον ἀσκήσαντα· αὐτὸς δ' ὁ κατὰλογος τὸν Λεόντιον γράφει τῆς ἐν τῷ βουνῷ τούτῳ μονῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἡγουμένον (11). Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Φιλίππου τοῦ Κυρίου πολλῆς σπουδῆς ἄξιος κατὰλογος πατριαρχῶν γράφει τὸν μὲν Θεοδόσιον ἀσκητὴν ὄντα τοῦ βουνοῦ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, τὸν δὲ Λεόντιον ἡγεμονεύοντα τῶν μοναχῶν τῶν ἐν τῇ μονῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὸν βουνὸν τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου (12). Θεοδόσιος ὅμως ὁ Βορκαδιώτης ἀναφέρεται παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις τῶν αἰώνων ἐκείνων ὑπὸ τοῦτο τὸ μοναστηριακὸν ὄνομα (13): «Θεοδόσιος ἐκ μονῆς Βορκαδίου (14). Πλησίον δὲ τῶν Βορκαδίου ἔκειντο τὰ Ἀνθεμίου, ἐνθα τῷ 454 ἐκτίσθη ὑπ' Ἀνθεμίου τοῦ τῆς Ρώμης ἡρξάντος· ὁ γὰρ τοῦ ἁγίου ἀποστό-

(9) Anselmi Bandurii, Imperium Orientale· ἐκδ. Βενετίας, 1729, σελ. 169.

(10) Μ. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικὴ Πένταξ· σελ. 369—371.

(11) Bandurii, σελ. 176 τῆς ἀνωτέρω σημειωμένης ἐκδόσεως.

(12) Bandurii, αὐτόθι, σελ. 189.

(13) Νικήτας Χωνιάτης· Βόννης, σελ. 315 καὶ 529.

(14) Ἑρραμίς· στίχ. 10191.

λου Θωμᾶ, ὁ τότε λεγόμενος Ἀποστολεῖον (15). Τὰ γραφόμενα ταῦτα τῶν τε πατριαρχικῶν καταλόγων καὶ τῶν ἱστοριογράφων ἀντιβαλλόμενα πρὸς ἄλληλα οὐδεμίαν ἐπιτρέπουσαν ἡμῖν ἀμφισβολίαν ὅτι τὰ Βορκαδίου καὶ Βορκαδίου (16) ἔκειντο τὸσον πλησίον τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου, ὥστε οἱ βορκαδιῶται μοναχοὶ ἐλέγοντο κοινῶς καὶ μοναχοὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου· μόνον δ' ὁ μὴ γινώσκων τὴν ἐλληνικὴν ἡδύνετο ν' ἀντίπῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην, μόνον ὁ τοιοῦτος δύναται ν' ἀρνηθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ τοποθεσίαι Ἀνθεμίου καὶ Βορκαδίου ἔκειντο πλησίον ἀλλήλων. Ὁ τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Θεοφάνους μελετῶν βλέπει ὅτι τὰ Ἀνθεμίου ἔκειντο πλησίον καὶ τῶν Εὐτροπίου (17), δηλαδὴ τῆς τοποθεσίας τῆς σήμερον καλουμένης Καλαμίτσας, ὡς ἀποδείκνυσιν ὁ μακαρίτης Ἀλ. Γ. Πασπάτης, ἰδὼν μάλιστα παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις ἐνίστασθαι τὸν λιμένα Εὐτροπίου καλούμενον καὶ Ἀνθεμίου (18). Γνωστὸν πρὸς τοῦτο· ὅτι Ἀλέξιος ὁ Μωσῆλ, γαμβρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Μαρίᾳ, λαβὼν τὸ ἐν Χρυσοπόλει μοναστήριον, χορηγήθην αὐτῷ σὺν ἑτέροις δύο,

(15) Χρονικὴν Πασχάλιον· σελ. 591.

(16) Πασχάλιον Χρονικόν· σελ. 591 καὶ 598· ἐνθα φέρονται καὶ αἱ δύο γραφαὶ τοῦ ὀνόματος.

(17) Θεοφάνης· τόμ. Α', σελ. 608. Αἱ ὀνομασίαι ἐπ' ὧς ἐπὶ τοῦ Θ' αἰῶνος· ὅτι δ' ἔκειντο τὰ Εὐτροπίου πλησίον Χαλκηδόνος ἔκρινε καὶ ὁ Goar ἐν ταῖς εἰς Θεοφάνην σημειώσεσι. Θεοφ. Β', σελ. 520.

(18) Α. Γ. Πασπάτης, τὰ ἀνατολικά προάστεια τοῦ Βυζαντίου· τόμ. ΙΒ' Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου, σελ. 44, παραπέμποντος εἰς Λέοντα Γραμματικὸν (σελ. 144), εἰς Πασχάλιον Χρονικόν (τόμ. Α', σελ. 696) καὶ Γλαῦκον (σελ. 510).

ἐποιεῖτο περιπάτους μέχρι τῶν Ἀνθεμίου καὶ ὅτι τὴν αὐτῇ μονῇ, βεβαίως ὅχι τὸ Ἀποστολεῖον, ὠκοδόμησεν, ἐν αὐτῇ καὶ μοναχὸς ἀποκαρεῖς καὶ ταφείς, ὡς ἐτάφη ἐν αὐτῇ καὶ Θεοδόσιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ «πολλὰ γνωρίσματα τῆς ἀρίστης αὐτοῦ βιώσεως ἐν τῷ μοναστηρίῳ καταλιπών» (19). Ἐν τοῖς Ἀνθεμίου διέμενε τῷ 867 Θεοδώρα ἡ καλὴ κἀγαθὴ σύζυγος τοῦ Θεοφίλου (20).

§

Φρονῶ ὅτι τὰ Βορακιδίου ἔκριντο πλησιέστατα τῶν Ἀνθεμίου, καὶ λίαν ἐγγὺς τῷ βουνῷ τοῦ Αὐξεντίου, καὶ ὅτι τὰ Εὐτροπίου ἦσαν τοποθεσίαι παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐγγιστα τῶν Ἀνθεμίου.

§

Μαθηθάνομεν ἐκ τῶν χρονολογῶν ὅτι, ἐνῶ εἰς τὰ Ἀνθεμίου ὑπῆρχε ναὸς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, καλούμενος Ἀποστολεῖον, πλησίον αὐτῶν ὑπῆρχε μονὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου. Ὅτε Μελέτιος ὁ Γαλησιώτης ἐκτίσεν ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ βιθυνικοῦ Ἀκρίτα (Τοῦζλα) νήσου τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ναὸν, ἀφιερῶθη καὶ αὐτὸς εἰς ὄνομα ἀποστόλου, τοῦ Πρωτοκλήτου δηλαδὴ· λέγεται δ' ὅτι τῷ Μελετίῳ καθ' ὕπνους φανεῖς ὁ ὅσιος Αὐξέντιος ἠὲ γαρίστησε πολὺ διὰ τὸν ναόν, ὅνπερ ἐκτίσεν ἐκεῖ (21), ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι ὁ ναὸς καὶ ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου εἶχόν τινα σχέσιν μετὰ τῆς ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου μονῆς, ὡς μετόχιον

(19) Theophanis Continuati, σελ. 109. Συμεὼν Μάγιστρος, σελ. 632.

(20) Λέων Γραμματικὸς· σελ. 250.

(21) βίος Μελετίου ἐν «Νέῳ Ἐκλογίῳ» καὶ παρὰ Δουκάκη· Συναξαριστῆς Ἰαννουαρίου, σελ. 390 καὶ 395.

ἴσως αὐτῆς. Οὐχ ἥττον δὲ καὶ πέ.ιξ καὶ ἐν ἀγχιτέρμοσι τοποθεσίαις ἠγείροντο ναοὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ταξιάρχου τῶν οὐρανίων Δυνάμεων Μιχαήλ, ὧν οὐδεμία μνεῖα γίνεταί κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ Μιχαήλ Παλαιολόγος ἀφιέρου τὴν ὑπ' αὐτοῦ κακισθεῖσαν μνην εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ, διότι πρὸ μικροῦ ἢ μακροῦ χρόνου φαίνεται ὅτι ἔλιπον τὸν βίον. Μόνον ἡ μνη τῶν Ρουφινικανῶν δαίκενται συγχρόνως ὑπάρχουσα. (22).

§

Ὑπάρχει σημειθν τι κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, εἰς ὃ δέον ἵνα γένωνται βαθεῖαι μελέται, πρὸς ἀποδείξιν τῆς μὴ ταυτότητος τῶν ὀνομάτων Ὁξειας. Τὸ ὄνομα ἔφερεν ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ὅπερ ἀκυλούθως ἐκλήθη βουνόν ἢ ὄρος Αὐξεντίου—ἔφερε δὲ καὶ μικρὰ νησίς τῆς Προποντίδος πλησίον Ἀντιγόνης καὶ Χάλικης, διατηρήσασα τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον—ἀλλ' οὕτως ὀνομαζέτο καὶ τοποθεσία τις ἐν Κωνσταντινουπόλει «πλησίον τῶν Δημνίνου Ἐμβόλων», ναὸν ἔχουσα τοῦ Τιμίου Προδρόμου (23). Τῆς τοποθεσίας Ὁξειας, ὡς τόπων χειρσάκων, «οἱ τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Κέως Βύζης θυγατρὸς Βύζαντος ἀντικρὺ τούτου καὶ ἀντικρὺ καθεστήκασι» μνηθσκεταὶ Γενέσιος. Τῆς νήσου δ' Ὁξειας ποιοῦνται μνεῖαν ὁ Κίνναμος, ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, ὁ Χωνιάτης,

(22) Μ. Ι. Γεδειών, Λίθι καὶ Κεράμια· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1892, σελ. 21-23. Ὑπῆρχε τῷ 1236. Βλέπε τοῦ προσεχῶς ἐκδιδυμένου «Βυζαντινοῦ Ἐορτολογίου» μου τὴν 15 μαρτίου.

(23) Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη· τόμ. Β', σελ. 55. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἡ λέξις Ὁξεῖα γράφεται διὰ τοῦ Ι μόνον, οὐχὶ δὲ διὰ διφθόγγου.

ὁ Παχυμέρης, ὁ Ἐφραίμιος (24). Τῆς τρίτης Ὁξείας μόνον τὸ τῆς ἱεροσολιμικῆς βιβλιοθήκης χειρόγραφον. Ὁ πολὺς Δουκαγγίος φαίνεται συγγέων τὰς μονὰς τὰς ἐν τῇ νήσῳ Ὁξείᾳ καὶ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ βουνῷ, τῷ τοῦ Αὐξεντίου. Μιχαὴλ δὲ Κουρκούας ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ καὶ Ὁξείτης ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἀσκήσεως ἐπικληθεὶς, ἀνῆκεν εἰς τὴν νησιωτικὴν οὐχὶ δ' εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ βουνοῦ μονὴν (25), διότι ὁ τῷ Μιχαὴλ τούτῳ σύγχρονος Ἰωάννης Κίνναμος γράφει ὅτι τοῦ κατὰ τὴν νῆσον, ἣν Ὁξείαν ἐκ τῆς θέσεως καλοῦσιν, ἦρχε φροντιστηρίου». Νικήτας δὲ Χωνιάτης, ὁ μικρῷ μεταγενέστερος ἀφηγεῖται ὅτι Μιχαὴλ ὁ Ὁξείτης, ὑπεκστὰς τῆς ὑπερτάτης τῷ βουλομένῳ καθέδρας, ἀπεφοίτησε πρὸς τὴν νῆσον Ὁξείαν «καθ' ἣν τὸν ἄσκειον βίον καὶ ἀπερίττον ἐκ παιδὸς ἐπανήρητο».

Ἡ μονὴ τῆς νησίδος ἦν ἀφιερωμένη τῷ ταξίαρχῳ τῶν εὐρυνίων Δυνάμεων Μιχαὴλ, καθὼς λέγουσιν. Ἡ περὶ τούτου παράδοσις ἴσως οὐκ ἀμάκτυρος· ἀλλ' οἱ γράψαντες οὐδαμῷ παρέπεμψαν. Ὁ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» χαρίεις συγγραφεὺς, ἀρνούμενος πάσας τὰς εἰδήσεις καὶ παρρηγομπὰς ἀπὸ τῶν τοῦ Δουκαγγίου συγγραμμάτων, τῆς τε Constantinopoli Christianae καὶ τῶν εἰς Ζωνναρεν καὶ ἐτέρους συγγραφεὺς παρρηγομπῶν, γράφει ἀπλῶς περὶ τῆς Ὁξείας, τῆς νήσου δηλὰ γε δὴ ὁ ὑπῆρχε

(24) Κίνναμος, σελ. 33. Γενέσιος, σελ. 54. Νικήτας Χωνιάτης, σελ. 70. Παχυμέρης, τόμ. Α', σελ. 270. Ἐφραίμιος, στίχ. 10137-139. Θεόδωρου Προδρόμου ἐπιστολὴ πρὸς Γρηγόριον καθηγούμενον, κλπ. Migne, τόμ. ΡΑΓ', στήλῃ 1289.

(25) Δουκαγγίου σημειώσεις εἰς Ζωνναρεν· τόμ. ΣΤ', σελ. 123 κατὰ τὴν ἔκδοσιν Λουδοβίκου Δινδερφέου.

μονυδριον καὶ νκὸς Μιχαὴλ Ἀρχιεπισκοπῆς..... ἀναφέρεται δ' ἐν αὐτῇ καὶ εὐκτέρως οἶκος Ἀναστασίου τοῦ πατριάρχου (καὶ προστίθηναι ἐνταῦθα τὸ ; σύμβουλων τῆς ἀμφιβολίας) χρησιμεύων καὶ ὡς ὁρσαντροφείον» (26). Μαρτυρίαν ἐπὶ τούτοις οὐδεμίαν ἐπάγει· ἐγὼ δὲ μόνον χειρογράφον, καὶ ταύτην ὑποσκάζουσιν, εὕρισκω τὴν ἐν χειρογράφοις Συναξαρισταῖς ἐν τῇ 13 ἱανουαρίου φερομένην, κατὰ τὴν μνήμην τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου, ταύτην: «Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τῷ ὄντι ἐν τῇ Ὁξείᾳ»: ταῦτα δὲ καὶ Νικόδημος ἐν τῷ Συναξαξαριστῇ μετέφρασεν «εἰς τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, τὴν εὕρισκον ἐκκλησίαν τοῦ Ὁξείαν». Ἡ ἐν τῇ νήσῳ Ὁξείᾳ μονὴ κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἐκαλεῖτο «μονὴ τῶν βουλγάρων» (27).

Δυσκόλως ὁρίσθησεται τὸ ὅτι οὗ οἶκος Ἀναστασίῳ πατριάρχῳ, ἐν ᾧ ἐτελεῖτο κατὰ τὴν 19 ἱανουαρίου ἡ σύναξις τῶν ἁγίων μαρτύρων Λουκιλλαντοῦ, Παύλου

(26) Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου, Κωνσταντινουπόλις· τόμ. Β', σελ. 318.

(27) Θεόδωρου Προδρόμου (Πτωχοπροδρόμου) σώζεται ἐπιστολὴ πρὸς Γρηγόριον μοναχὸν καὶ καθηγούμενον τῆς ἐπὶ Ὁξείᾳ νήσῳ σεβασμίας μονῆς τῶν Βουλγάρων, ὅτε ἦλθε πρὸς τὸ ἱερόν οὗ ἁγιώτατος ἡμῶν δεσπότης ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου ἀρρωσθήσας καὶ περὶ τῆς ἀσθενείας. Migne, ΡΑΓ, 1289. Συγχρόνως σχεδὸν καὶ ἐν τῇ παρακειμένη νήσῳ Ἀντιγόνη ἐμόναζε Γρηγόριος μοναχός, πρὸς ὃν ἔγραψεν ἐπιστολὴν Ἰωάννης μοναχὸς ὁ Φουρνῆς καὶ πρῶτος τοῦ ὄρους Γάνου, ὅτι κατὰ τὰς Τεσσαρακοστὰς οὐ δεῖ ποιεῖν ἐπὶ νεκροῦ· μνημόσυνα, μήτε φαιδρότερον ἄγειν τὰς τῶν ἁγίων μνήμας. Ἐξεδωκα δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐν τῷ τῷ Γ' τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», σελ. 170-171.

καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς, ἔκειτο οὐχὶ ἐν τῷ βουνῷ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῆς νησίδος Ὁξείας. Ἐκ τῶν χειρογράφων Μηναίων καὶ Συναξαριστῶν οὐδὲν πορίζομεθα, πλὴν τῆς ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας συμπτώσεως δύο ἑορτῶν ἐν τῷ αὐτῷ τύπῳ, τέως ἀπροσδιορίστῳ. Ἄν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ οἶκος Ἀναστασίου ἔκειτο ἐν τῇ νήσῳ, ἡ Ὁξεία ἐστὶν εὐπερίγραφος, μοναὶ δὲ μεγάλαι δύο καὶ τρεῖς δυσκόλως χωροῦσιν ἐπ' αὐτῆς· δυνατὸν ἂν συνυπαρξωσιν. ἂν ᾧσι μικρὰ τινεὶ οἰκήματα. Ἐκεῖτο ἄρα γε ἐπὶ τοῦ βουνοῦ; — ἀλλ' αὐτὸ κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡμῶν Ἀναστάσιος ὁ πατριάρχης καὶ κατόπιν διαρκῶς ἐκκλητο βουνὸν τοῦ Αὐξεντίου. Μεταξὺ δὲ εἰκασιῶν ἡ πρώτη γίνεται μᾶλλον εὐπρόσδεκτος ἡμῖν, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ νομιζομεν ἱδρυμένα τὸν ναὸν (τοῦ ἀρχιερέου Μιχαήλ) καὶ τὸν οἶκον Ἀναστασίου τοῦ πατριάρχου, φιλιανθρωπικὸν τι πιθανῶς ἱδρυμα μετὰ ναοῦ, εἰς οὗ τὴν οἰκοδομήν καὶ τὴν ὑπαρξίν ὀφείλει τὴν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Ἑορτολογίῳ κατὰ τὰς αὐτοῦ ὁ δυστυχὲς πατριάρχης Ἀναστάσιος (28).

§

Ταῦτα ἔδει ἂν γραφῶσιν ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Μιχαήλ Παλαιολόγου, καινιστοῦ τῆς Αὐξεντίου μονῆς. Ἐγράψαν δὲ πρὸς τὸ δοῦναι σοφοῖς καὶ φιλοπόνοις ἀφορμὴν ἐρευνῶν ἐπὶ τόπῳ καὶ σπουδῇ τῶν τε χρονολογῶν καὶ τῶν ἀγιολογικῶν ὑπομνημάτων. Ἀπὸ τῶν φίλων Α. Mordtmann τοῦ ἱατροῦ καὶ Ξενοφώντος

(28) βλέπε τὰς ἐμὰς εἰκασίας περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑορτολογίῳ κατατάξεως τοῦ Ἀναστασίου ἐν προλεγόμεναις τοῦ προσεχῶς ἐκδομένου «Βυζαντινοῦ Ἑορτολογίου» μου, σελ. 11 καὶ 23, καὶ ἐν τῇ περὶ τοῦ Ἀναστασίου μνείᾳ κατὰ τὴν 10 φεβρουαρίου.

Σιδερίδου, τῶν τῆς βυζαντινῆς τοπογραφίας, ἰδίᾳ τῆς βιβλιοθήκης. εἰδημόνων, ἀπεκδέχονται πλείους ἐρευνῶν, βαθείας τε καὶ δοκίμων. Εἰς ταύτας δὲ ἐν ἡ ἐπιστημείῳς αὐτῇ θεωρηθῇ εἰσαγωγὴ τις, ἔσται κέρδος τοῦτο καὶ τιμὴ τῷ ἐκδότῃ τοῦ μετὰ χεῖρας βιβλιδίου.

Κωνσταντινούπολις 10 φεβρουαρίου 1895.

Μ. Ι. Γ.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ

	σελ.
Ἀγρυπνία ὁλονύκτιος	47
Ἀθανάσιος Κωνσταντινουπόλεως	65, 66
Ἀθανάσιος Λεπενδρηνός	67
Ἀζάκιος τέκνον ὑπακοῆς	35
Ἀλέξιος (ἴδε Παλαιολόγος)	
Ἀναστασίου πατριάρχου οἶκος	75, 76
Ἀνδρέου πρωτοκλήτου νήσος καὶ μονή	72
Ἀνδρόνικος (ἴδε Παλαιολόγος)	
Ἀνθιμίου Τῆ	70, 71, 72
Ἀνθιμος μοναχὸς (ὁ ὑμνωδός)	7
Ἀποστολεῖον	71, 72
Ἀποστόλων ναὸς καὶ μονή	11, 14
Ἀρχάγγελος Μιχαήλ ἐν Ὁξείᾳ	74
Αὐξεντικὴ μελωδία	67-69
Αὐξεντίου βίος	7-10
Αὐξεντίου βουνός	5-7
Αὐξεντίου μονή	11-16
Βαλσαμῶν Θεόδωρος	13

	σελ.
Βέκκος Ἰωάννης ὁ πατριάρχης	15
Βιθυνικαὶ ἀνιμνήσεις	6
Βενδιμηνός ὁ τοῦ βουνού	11-12
Βορακίδου, Τὰ, Βορρακίδος	70, 71, 72
Βουλγαζῶν μονή	75
Γαλακκητῶν μονή	13
Γεηγόριος Ἀντιγονίτης σιμ. 27 σελ.	75
Γεηγόριος ὁ τοῦ βουνού	12
Γυρήτα πρόστειον	10
Διακονηταί	35
Δουκάγγιος	74
Δουχειρίου καθήκοντα	37
Δωδεκακρότια	45
Εἰρήνη Κομνηνῆ	45
Εἰρήνης μάρτυρος ναός	7
Ἐκκλησιαρχοῦ καθήκοντα	36
Ἐλευθερία θαλαμηπόλος	9
Ἐπιφάνιος μοναχός	13, 65
Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου σύναξις	75
Εὐλόγιον	35
Εὐτροπίου, Τὰ	71
Ζαχαρίου ἁγίου ναός	11
Ἠγουμένου ἐκλογή καὶ προσόντα	24
Ἠλίας Αὐξεντιανός	67
Ἠσυχαστικά κελλία	43
Θαλαλαίου μαρτύριον	8
Θέατρον	11
Θεοδόσιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ Βορακιδιώτης	70
Θεοδόσιος Σαρπειώτης	13
Θεοδώρα αὐτοκράτειρα	72
Θεοδώρα Κομνηνῆ	45
Θωμᾶ ἀποστόλου ναός	71
Ἱεροσολυμιτικὸν τυπικόν	39, 41
Ἰωάννης ὁ τοῦ βουνού	12
Ἰωάννης μοναχός ἐν Ἐβδόμῳ	7
Καλαμίτσα	71

	σελ.
Κελλαρίτης	38
Κίνναμος	74
Κομνηνὴ Εἰρήνη καὶ Θεοδώρα	45
Κωνσταντίνου πόλις	19, 50, 55
Λεῖψανα ἁγίων	10
Λεόντιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ Θεοτοκίτης	70
Λεπενδρηνός Ἀθανάσιος	67
Λογαριασμῶν ἐποπτεία	40
Λουκιλλιανοῦ καὶ λοιπῶν σύναξις	75
Μαρίνος ἡγουμένος τοῦ βουνού	12
Μαρκιανός αὐτοκράτωρ	8
Μαρκιανός μοναχός	7
Μελέτιος ὁμολογητῆς (Γαλησιώτης)	65, 66, 72
Μελωδία ἀλξεντιακῆ	67-69
Μιχαὴλ ἀρχάγγελος ἐν Ὁρεῖ	74
Μιχαὴλ Κωνσταντινουπόλεως ὁ Κουρκούας	74
Μιχαὴλ (ἰδε Παλαιολόγος)	
Μνημόσυνα κτιτόρων	45-46
Μοναχοὶ μονῆς Αὐξεντίου	34
Mordtmann Dr A.	76
Μωσήλῃ Ἀλέξιος 71, Θεοδόσιος	72
Νεῖλος Ἰταλός	67
Νικαίας πατριάρχαι	56
Νικόδημος Αὐξεντιανός	15
Οἰκονόμου καθήκοντα	36
Ὀλονόκιος ἀγρυπνία	47
Ὁρεῖα	73-76
Παλαιολόγος Μιχαὴλ	14-15, 18-19 49-53, 59-62
Παλαιολόγος Ἀλέξιος	13, 20, 45
Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος	45
Παράκλησις διὰ ψωμίων	46
Ῥαϊκτωρός μονή	13
Ῥόγα	37
Ῥουφινιαναί	8
Ῥουφινιανῶν μονή	73
Σάβας Κ. Ν. περὶ Αὐξεντίου σιμ. 7 σελ.	68

	σελ.
Σαρπειώτης Θεοδόσιος	13
Σέργιος ὁ τοῦ βουνουῦ	11
Σιγίδες	11
Σιδερίδης Ξενοφών	76
Σίτας μοναχός	7
Σκώπκ.	8,9,11,69
Σοφίας Ἀγίας νκός	20
Στεφανία θαλαμηπόλος	9
Στέφανος ὁ διάκονος	13,65
Στέφανος ὁ νέος	12,65
Τριχινάρεας μονή	9,10
Τριχινάρεων μονῆς ἔθιμα	67
Τρωίτικος Ἰωάννης	3,5
Τυπική σύνταξις, Τυπικόν	17,46
Τυπικόν Ἱερουσαλιμικόν	39,41
Ὑπατίου μοναστήριον	8
Φιλίππου Κυπρίου Κατάλογος	70
Φίλιπ (ἐν) μοναστήριον	11
Φουρνῆς Ἰωάννης σημ. 27 σελ.	75
Χαλκηδόνος μητροπολίτου μνημόσυνον	23
Χρυσοπόλεως μονή	71
Χωνιάτης	74
Ὡμοφύρια μέγιστα	10
Ὠρειάριος	38

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

1) Ἀντὶ τῶν ἐν τῷ στίχῳ 10 σελίδος 7 φερρομένων:
τὸν ἐπὶ στόλου βίον ἐλόμενον, ἀνάγνωθι: τῷ τὸν ἐπὶ
στόλου βίον ἐλομένῳ ἀσκητῇ.

2) τὸ ἐν ὑποσημείῳσει 2 τῆς 12 σελίδος: *Πρόδηλα*
χαρίσματα, διόρθου: *πρόδηλα χάσματα*.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Μ. ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

- 1-2. 'Ανέκδοτος ἐγκύκλιος τοῦ πατριάρχου 'Ιερεμίου Γ'· μετὰ προλόγου· ἐν 'Αθήναις, 1871 (κατ' ἀπρίλιον)· Β' ἐκδόσις, μετὰ πληρεστέρων προλεγομένων· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1872.
3. Βιογραφικὴ σημείωσις περὶ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ 'Ακρογᾶνος· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1872.
4. Μεσαιωνικὰ ἀνάλεκτα· 'Αθήναι, 1874.
5. Κυρίλλου Λαυριώτου Πατριαρχικὸν Χρονικόν· ἐν 'Αθήναις, 1877.
6. Λόγος εἰσαγωγικὸς εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Ιστορίαν· (ἀπηγγέλθη τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1877)· ἐν 'Αθήναις, 1877.
7. Λόγος ἐπικηδεύς εἰς Σοφοκλέα Κ. τὸν ἐξ Οἰκονόμων· (ἀπηγγέλθη τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1877)· ἐν 'Αθήναις, 1877.
8. Μνημεῖα μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως· ἐν 'Αθήναις, 1878.
9. Εἰρήνης σεβαστοκρατορίσσης ποίημα (τῷ 1143)· ἐν 'Αθήναις, 1878.
(ἐξηγητὴ μὲν πάντα ταῦτα)
10. Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς 'Ακαδημίας· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1883 (φραγκων 3¹).
11. Χρονικὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Ναοῦ· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884 (φρ. 3¹).
12. 'Ο 'Αθως ('Αγιον 'Όρος)· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1885 (ἐξηγητὴ μὲνον).
13. 'Η Ζωοδόχος Πηγὴ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς προστατήματα· ἐν 'Αθήναις, 1886 (φρ. 6).
14. Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχικῶν Κωνσταντινουπόλεως· ἐν Κωνσταντινουπόλει, τόμ. Α', 1888, τόμ. Β', 1889 (φρ. 20) — ἐκδοθήσεται καὶ Γ' τόμος.
15. Πατριαρχικοὶ Πίνακες· εἰδήσεις ἱστορικαὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχικῶν Κωνσταντινουπόλεως, κλπ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1885-1890 (φρ. 17).
16. Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποστολικῆς 'Εκκλησίας 'Αθηνῶν· 'Αθήναις, 1891.
17. 'Εγγράφοι Λῆθοι καὶ Κεράμια· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1892 (φρ. 5).
18. Παιδεία καὶ πτωγεία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1893 (φρ. 2).
19. Προκόννησος· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1895 (φρ. 6).
20. Τυπικὸν τῆς μονῆς τοῦ Αὐξέντιου (1280) τὸ παρὸν (ἐξεδόθη εἰς ἀντίτυπα τριακόσια).

Τιμᾶται φραγκων 3.